

**KAYNAŖTIRMAYA HAZIRLIK BECERİLERİNE İLİŖKİN OKUL ÖNCESİ
ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŖLERİNİN BELİRLENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Büşra Nur CENGİZ

Eskişehir 2024

**KAYNAŞTIRMAYA HAZIRLIK BECERİLERİNE İLİŞKİN OKUL ÖNCESİ
ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ**

Büşra Nur CENGİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Erken Çocuklukta Özel Eğitim Programı

Özel Eğitim Ana Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Serhat ODLUYURT

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Haziran 2024

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Büşra Nur CENGİZ'in "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Hazırlık Becerilerine Yönelik Görüşleri" başlıklı tezi 12 Haziran 2024 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca **Özel Eğitim Anabilim Dalı Erken Çocuklukta Özel Eğitim programında, yüksek lisans tezi** olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza/

Üye (Tez Danışmanı) : **Prof. Dr. Serhat ODLUYURT**

Üye : **Doç. Dr. Gizem YILDIZ**

Üye : **Dr.Öğr.Üy. Esra ORUM ÇATTIK**

Prof. Dr. Saime ÖNCE
Anadolu Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ÖZET

KAYNAŞTIRMAYA HAZIRLIK BECERİLERİNE İLİŞKİN OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Büşra Nur CENGİZ

Özel Eğitim Ana Bilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Haziran, 2024

Danışman: Prof. Dr. Serhat ODLUYURT

Araştırmanın amacı resmi anasınıfları ve resmi bağımsız anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya hazırlık becerilerine yönelik görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırmanın yöntemi ise nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasıdır. Araştırmanın amacı doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve toplanan veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırmanın katılımcıları resmi anasınıfları ve resmi bağımsız anaokullarında çalışan 15 okul öncesi öğretmenidir. Okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre kaynaştırma ortamına yerleştirilecek olan özel gereksinimli çocuk (ÖĞÇ)'lar kaynaştırmaya aileleri tarafından hazırlanmalı ve sahip olduğu beceriler yönünden değerlendirilmelidir. Öğretmenler, ÖĞÇ'lerin okul öncesi dönemde okula başladıklarında tuvalet ihtiyacını karşılayabilme becerisine sahip olmasını beklerken; sahip olmasını bekledikleri beceriler en çok sosyal-duygusal beceri alanına ait becerilerdir. Öğretmenler, ÖĞÇ'lerin ilköğretime geçişte kendini ifade edebilme becerisine sahip olması gerektiğini düşünürken; sahip olması gerektiğini düşündükleri beceriler en çok sosyal-duygusal beceri alanına ait becerilerdir. Öğretmenler, ÖĞÇ'lerin okul öncesinde ve ilköğretimde kaynaştırma uygulamasından daha etkin bir şekilde fayda sağlayabilmeleri için okul, aile ve öğretmen iş birliği önerisinde bulunmuştur. Araştırmanın son kısmında araştırmacının uygulama ile ileriki araştırmalar için geliştirdiği öneriler yer almaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kaynaştırma, Okul öncesi kaynaştırma, Öğretmen görüşleri, Kaynaştırmaya hazırlık becerileri, Okul öncesi öğretmenleri

ABSTRACT

DETERMINING THE OPINIONS OF PRESCHOOL TEACHERS ON INCLUSION PREPARATION SKILLS

Büşra Nur CENGİZ

Department of Special Education

Anadolu University, Graduate School, June 2024

Supervisor: Prof. Dr. Serhat ODLUYURT

The aim of the research is to determine the opinions of preschool teachers working in official kindergartens and official independent kindergartens regarding their preparation skills for inclusion. The method of the research is a case study, one of the qualitative research methods. In line with the purpose of the research, a semi-structured interview form was prepared and the collected data was analyzed descriptively. The participants of the research consist of 15 preschool teachers working in official kindergartens and official independent kindergartens. According to the opinions of preschool teachers children with special needs who will be placed in an inclusive environment should be prepared for inclusion by their families and evaluated in terms of the skills they have. Teachers expect children with special needs to have the ability to meet their toilet needs when they start school in the pre-school period and the skills they expect them to have are mostly skills related to social-emotional skills. Teachers think that children with special needs should have the ability to express themselves in the transition to primary education and the skills they think they should have are mostly skills related to social-emotional skills. Teachers suggested cooperation between schools, families and teachers so that children with special needs can benefit more effectively from inclusive education in pre-school and primary education. At the end of the research there are suggestions developed by the researcher for practice and future research.

Keywords: Inclusion, Preschool inclusion, Opinions of teachers, Inclusion readiness skills, Preschool teachers,

TEŞEKKÜR

İlk olarak tez sürecimde bilgi ve donanımıyla bana rehberlik eden, ilgi ve anlayışla bütün sorularıma cevap veren ve bu süreci başarıyla tamamlamama yardımcı olan sevgili danışmanım Prof. Dr. Serhat ODLUYURT’a teşekkür ederim.

Her zaman bana karşı inancını ve güvenini eksik etmeyen, kendi ayakları üzerinde durabilen bir birey olarak yetişmemi sağlayan hakkını ödeyemeyeceğim canım annem Fatma CENGİZ’e; yanımda olamasa da varlığını hep kalbimde hissettiğim canım babam İsmail CENGİZ’e; en küçük kardeş olduğum için birçok fedakarlıkta bulunan ablalarım Rabia KIRDI, Tuba DEMİR ve Melek ALCİĞER’e teşekkür ederim. Aile olarak size sahip olmak hayattaki en büyük şansım, sizi çok seviyorum.

Lisans ve lisansüstü eğitimim süresince hep yanımda olan, mutluluğumu da üzüntümü de benimle birlikte paylaşan, yorulduğumda “Sen halledersin.” diyerek beni ayağa kaldıran, bu yolda en büyük destekçim Safa ÇELİK’e ve ailesine teşekkür ederim.

Araştırmaya katılarak görüşleriyle tez sürecime ve alanyazına katkıda bulunan meslektaşlarım tüm öğretmenlere teşekkür ederim.

Son ama en önemlisi hayallerimi teker teker gerçekleştirdiğim ve tüm zorluklara rağmen vazgeçmeden yolumda ilerlediğim için kendime teşekkür etmek istiyorum. Yolun geri kalanında beni nelerin beklediğini bilmiyorum ama aynı kararlılıkla ilerleyebilmeyi diliyorum.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Büşra Nur CENGİZ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
TEŞEKKÜR	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ.....	x
KISALTMALAR DİZİNİ	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. ÖĞÇ'ler ve Özel Eğitim.....	2
1.1.1. ÖĞÇ'lerin eğitim ortamları.....	5
1.2. Kaynaştırma	7
1.2.1. Kaynaştırma yoluyla sunulan eğitim uygulamaları	11
1.2.2. Destek eğitim hizmetleri.....	12
1.2.3. Okul öncesi dönemde kaynaştırma	13
1.2.4. Kaynaştırmaya hazırlık becerileri	16
1.3. İlgili Araştırmalar	17
1.4. Araştırmanın Gereksinimi	21
1.5. Araştırmanın Önemi.....	23
1.6. Araştırmanın Amacı	23
2. YÖNTEM	25
2.1. Araştırma Modeli.....	25
2.2. Katılımcılar	26
2.2.1. Katılımcıların belirlenmesi	26
2.2.2. Katılımcıların özellikleri	26
2.2.3. Araştırmacı	28
2.3. Veri Toplama Aracı	28
2.3.1. Veri toplama aracının geliştirilmesi.....	28
2.4. Veri Toplama Süreci	29
2.4.1. Görüşme öncesi.....	29
2.4.2. Görüşme süreci	30

2.5. Verilerin Analiz Edilmesi	31
2.5.1. Analiz için çerçeve oluşturma.....	32
2.5.2. Verilerin kodlanması.....	33
2.5.3. Bulguların tanımlanması	33
2.5.4. Bulguların yorumlanması	33
2.5.5. Geçerlik ve güvenirlik	33
2.6. Araştırma Etiği.....	35
3. BULGULAR.....	36
3.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamasına Yönelik Bilgi ve Deneyimleri.....	36
3.1.1. Öğrenim sırasında kaynaştırma uygulamasına yönelik alınan eğitim ...	36
3.1.2. Kaynaştırma uygulamasına yönelik alınan hizmet içi eğitim.....	37
3.1.3. ÖGÇ'leri desteklemek ya da mesleki deneyimleri arttırmak için duyulan gereksinim	38
3.1.4. Sınıflarda bulunan ÖGÇ'ler.....	39
3.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamasına Yönelik Görüşleri	40
3.2.1. Kaynaştırmanın tanımı	40
3.2.2. Kaynaştırma ortamına yerleştirilecek olan ÖGÇ'lerin değerlendirme süreci.....	41
3.2.3. Kaynaştırma sınıfında görev yapan bir öğretmenin sahip olması gereken özellikler	44
3.3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırmaya Hazırlık Sürecine Yönelik Görüşleri	47
3.3.1. Kaynaştırma uygulaması yürütülen okulun kaynaştırmaya hazırlanması	47
3.3.2. NGGÇ'lerin kaynaştırmaya hazırlanması	50
3.3.3. ÖGÇ'lerin kaynaştırmaya hazırlanması	51
3.3.4. Kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin tanımı	52
3.4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin ÖGÇ'lerin Okul Öncesi Dönemde Okula (Anaokuluna) Başladıklarında Sahip Olmalarını Bekledikleri Beceriler	53
3.5. Okul Öncesi Öğretmenlerinin ÖGÇ'lerin Okul Öncesi Dönemden İlköğretim Dönemine Geçişte Sahip Olmaları Gerektiğini Düşündükleri Beceriler	56
3.6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin ÖGÇ'lerin Okul Öncesine ve İlköğretime Geçişte Kaynaştırma Eğitiminden Daha Etkin Bir Şekilde Fayda Sağlayabilmeleri İçin Önerileri.....	60

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	63
4.1. Tartışma	63
4.1.1. Kaynaştırma uygulamasına yönelik bilgi ve deneyimlere ilişkin bulguların tartışılması.....	63
4.1.2. Kaynaştırma uygulamasına yönelik görüşlere ilişkin bulguların tartışılması.....	65
4.1.3. Kaynaştırmaya hazırlık sürecine yönelik görüşlere ilişkin bulguların tartışılması.....	67
4.1.4. ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemde okula (anaokuluna) başladıklarında sahip olmaları beklenen becerilere ilişkin bulguların tartışılması.....	70
4.1.5. ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemden ilköğretim dönemine geçişte sahip olmaları gerektiği düşünülen becerilere ilişkin bulguların tartışılması	71
4.1.6. ÖGÇ'lerin okul öncesine ve ilköğretime geçişte kaynaştırma eğitiminden daha etkin bir şekilde fayda sağlayabilmeleri için önerilere ilişkin bulguların tartışılması.....	72
4.2. Sonuç	72
4.3. Öneriler	74
4.3.1. Uygulamaya yönelik öneriler.....	74
4.3.2. İleriki araştırmalara yönelik öneriler.....	75
KAYNAKÇA.....	76
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1.1. ÖĞÇ'lerin eğitim kademeleri.....	6
Tablo 1.2. ÖĞÇ'lerin eğitim ortamları.....	6
Tablo 2.1. Katılımcıların özellikleri.....	27
Tablo 2.2. Pilot görüşme bilgileri.....	29
Tablo 2.3. Görüşme takvimi.....	31
Tablo 2.4. Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik kavramları.....	34
Tablo 3.1. Öğrenim sırasında kaynaştırma uygulamasına yönelik alınan eğitim.....	36
Tablo 3.2. Kaynaştırma uygulamasına yönelik alınan hizmet içi eğitim.....	37
Tablo 3.3. Öğretmen gereksinimleri.....	38
Tablo 3.4. Sınıflardaki ÖĞÇ'lerin yetersizlik grubu.....	39
Tablo 3.5. Daha öncesinde sınıflarda bulunan ÖĞÇ'lerin yetersizlik grubu.....	40
Tablo 3.6. Kaynaştırmanın tanımı.....	40
Tablo 3.7. Kaynaştırma ortamına yerleştirilecek olan ÖĞÇ'lerin değerlendirme süreci.....	41
Tablo 3.8. Yerleştirme süreci için yapılan ayrıntılı değerlendirmenin yetersiz olmasının nedenleri.....	43
Tablo 3.9. Yerleştirme süreci için yapılan ayrıntılı değerlendirmenin yeterli olmasının nedenleri.....	44
Tablo 3.10. Kaynaştırma sınıfında görev yapan bir öğretmenin sahip olması gereken genel bilgiler.....	45
Tablo 3.11. Kaynaştırma sınıfında görev yapan bir öğretmenin sahip olması gereken mesleki beceriler.....	46
Tablo 3.12. Okul idaresi kaynaştırmaya nasıl hazırlanmalı?.....	48
Tablo 3.13. Fiziksel ortam kaynaştırmaya nasıl hazırlanmalı?.....	49
Tablo 3.14. NGGÇ'ler kaynaştırmaya nasıl hazırlanmalı?.....	50
Tablo 3.15. ÖĞÇ'ler kaynaştırmaya nasıl hazırlanmalı?.....	51
Tablo 3.16. Kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin tanımı.....	52

Tablo 3.17. Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönemde bekledikleri beceriler.....	54
Tablo 3.18. Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönemde bekledikleri beceriler ve uygulamacı tarafından birleştirilerek isimlendiren beceri alanları.....	55
Tablo 3.19. Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönem için belirttikleri becerilerin nedenleri.....	56
Tablo 3.20. Okul öncesi öğretmenlerinin ilköğretim dönemine geçişte sahip olunması gerektiğini düşündükleri beceriler.....	57
Tablo 3.21. Okul öncesi öğretmenlerinin ilköğretim dönemine geçişte sahip olunması gerektiğini düşündükleri beceriler ve uygulamacı tarafından birleştirilerek isimlendiren beceri alanları.....	58
Tablo 3.22. Okul öncesi öğretmenlerinin ilköğretime dönemine geçiş için belirttikleri becerilerin nedenleri.....	59
Tablo 3.23. ÖGÇ’lerin okul öncesine ve ilköğretime geçişte kaynaştırma eğitiminden daha etkin bir şekilde fayda sağlayabilmesi için öneriler.....	61

KISALTMALAR DİZİNİ

BEP : Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

KHK : Kanun Hükmünde Kararname

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

NGGÇ : Normal Gelişim Gösteren Çocuk

ÖEHY : Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği

ÖGÇ : Özel Gereksinimli Çocuk

RAM : Rehberlik ve Araştırma Merkezi

1. GİRİŞ

Doğum öncesinden başlayıp yaşam boyu devam eden eğitim sürecinde okul öncesi dönem, bireyin gelişimi açısından kritik bir öneme sahiptir (Aslanargun ve Tapan, 2011, s. 220). Okul öncesi dönemin bu kadar önemli olmasının sebebi; diğer dönemlerin temelini oluşturan, bireyin kişiliğinin ve gelişim alanlarının en hızlı ilerlediği yetişkinliğe hazırlık dönemi olmasıdır (Güven ve Efe Azkeskin, 2020, s. 2). Okul öncesi dönemde çocuğun yaşantıları ve içinde bulunduğu ortamlar oldukça önemlidir. Bu dönemdeki olumlu ve olumsuz tüm deneyimlerin bireyin ilerideki yaşantısına etkisi olur (Bakkaloğlu ve Sucuoğlu, 2018, s. 583). Bu nedenle çocuklara zengin yaşantılar ve öğrenme ortamları sunarak gelişimlerinin tüm alanları desteklenmelidir. Çocuğa çevresindeki yetişkinler tarafından zengin yaşantılar ve öğrenme ortamları sunulması gelişim alanları desteklenemezse sonraki dönemlerde ortaya çıkan eksikliklerin kapatılması fazlasıyla güçleşecektir (Bozarslan ve Batu, 2014, s. 87). Ayrıca yaşamın ilk yıllarında uyaranların yetersiz olması ve yeni öğrenme fırsatlarının yaratılmaması, bireyin gelişim alanlarında gecikmeler yaşanmasına ve davranış problemleri göstermesine neden olur (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013, s. 12).

Okul öncesi dönemde çocuklara zengin yaşantılar ve öğrenme ortamları sağlamak için çocukların okul öncesi eğitim alması çok önemlidir. Okul öncesi eğitim; doğumdan ilköğretime kadar olan 0-6 yaş döneminde bireyin bilişsel, sosyal-duygusal, dil, motor ve öz bakım becerilerine destek verildiği eğitim sürecidir (Can Yaşar ve Aral, 2010, s. 202; Güven, 2020, s. 2). Okul öncesi eğitimi alan çocuklar, bu ortamlardaki çeşitli uyaranlar sayesinde birçok beceri edinme fırsatı kazanırlar. MEB'in 36-72 aylık çocuklara yönelik hazırlanmış olduğu okul öncesi eğitim programında okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri şu şekilde sıralanmıştır:

1. Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak
2. Onları ilkokula hazırlamak
3. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak
4. Çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak (MEB, 2013, s. 10).

Okul öncesi dönem ve bu süreçte verilen eğitim normal gelişim gösteren çocuk (NGGÇ)'larda olduğu gibi özel gereksinimli çocuklar (ÖGÇ)'lar için de önemli bir konudur. Ülkemizde bu bireylerin eğitim hakkı ve okul öncesi eğitimi konusu yasa ve yönetmeliklerde yerini almıştır. 1983'te kabul edilen Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu'nun 4. maddesinde özel eğitimin temel ilkelerine yer verilmiştir. Bu ilkeler arasında özel eğitime erken başlanması gerektiği ifade edilerek ÖGÇ'ler için okul öncesi eğitimin önemi vurgulanmıştır (Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu, 1983, m. 4). 1997'de yayınlanan 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK)'de; ÖGÇ'ler için okul öncesi eğitimin zorunlu olduğu ve özel eğitim okulları ile diğer okul öncesi eğitim kurumlarında verilecek olan bu eğitimin süresinin çocuğun özelliklerine göre uzatılabileceği belirtilmektedir (573 Sayılı KHK, 1997, m.7). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (ÖEHY)'nde de KHK ile benzer olarak 36 ayını tamamlayan ÖGÇ'ler için okul öncesi eğitimin zorunlu olduğu ve bu eğitim süresinin çocuğun gelişimsel özelliklerine göre uzatılabileceği yer almaktadır (MEB, 2018).

Okul öncesi dönemde ÖGÇ'lere kapsamlı eğitim hizmetlerinin sunulması, çocukların toplumsal hayata en az destekle ve sorunsuz bir şekilde katılabilmelerini sağlamada önemli bir konudur (Özen vd., 2013, s. 154). Topluma katılımlarının sağlanabilmesi için erken tanı, erken müdahale, yoğun bir erken eğitim programı ve NGGÇ'ler ile eğitim alma gibi hizmetlerden yararlanmaları gerekmektedir (Batu vd., 2017, s. 402). ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemde NGGÇ'ler ile eğitim alabilmesi ise kaynaştırma uygulamaları ile mümkün olmaktadır. Tüm çocuklar normal bir yaşam hakkına sahip olduğu için ÖGÇ'lerin diğer çocuklarla bir arada olacağı kaynaştırma ortamında eğitim almaları oldukça önemlidir (Odom ve Diamond, 1998, s. 6). Bütün bu unsurlar ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemde başarılı bir kaynaştırma uygulamasından faydalanmasının gerekliliğini vurgulamaktadır.

1.1. ÖGÇ'ler ve Özel Eğitim

Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler, bedensel özellikleri ve öğrenme yetenekleri yönünden akranlarından önemli ölçüde farklılaşan bireyleri; özel eğitim ise bu bireylerin bağımsız olarak yaşama olasılıklarını en üst düzeye çıkarmak amacıyla bireysel olacak şekilde planlanmış olan eğitim hizmetlerinin sunulmasını kapsamaktadır (Eripek, 2005, s. 3; Kırcaali İftar, 1998, s. 3). ÖEHY'de özel eğitime ihtiyacı olan birey, akranlarından

anlamalı düzeyde farklılık gösteren birey; özel eğitim ise akranlarından anlamalı düzeyde farklılık gösteren bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş olan eğitim programı ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitim olarak tanımlanmıştır (MEB, 2018). Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin özel eğitim gereksinimleri dışında gelişim özellikleri açısından sağlık hizmetleri, destek eğitim hizmetleri gibi alanlarda akranlarından farklı gereksinimleri vardır (Kargın, 2004, s. 1; Cavkaytar, 2021, s. 12). Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların, NGGÇ'lere kıyasla ihtiyaç duydukları bu gereksinimlerden dolayı ÖGÇ olarak adlandırılmaktadır.

ÖGÇ'lerin akranlarına kıyasla gösterdiği anlamalı farklılık ve grup olarak kendi içlerinde gösterdikleri farklılık; gelişim alanlarının birinde ya da birkaçında olmakla birlikte farklılığın kaynağına göre sınıflandırılmalarını sağlamaktadır (Aksoy, 2014, s. 96; Ünlü, 2022, s. 3). ÖGÇ'lerin tanı alması, gereksinimlerinin belirlenmesi, eğitimlerine yönelik düzenlenme ve planlama yapılabilmesi için ortak özellikleri ve eğitim ihtiyaçlarına göre sınıflandırılma yapılmaktadır (MEB, 2010, s. 3). ÖEHY'de tanımı yer alan ÖGÇ'ler: ağır, orta ve hafif düzeyde otizmlili bireyler, çok ağır, ağır, orta ve hafif düzeyde zihinsel engelli bireyler, bedensel engelli bireyler, görme engelli bireyler, işitme engelli bireyler ve özel yetenekli bireylerdir (MEB, 2018). 2018 yılında yayınlanan ÖEHY'de tanımlarının yer almadığı fakat 2006 yılında yayınlanan ÖEHY'de ve alanyazında tanımlarının mevcut olduğu; özel öğrenme güçlüğü, dil ve konuşma bozukluğu, duygu ve davranış bozukluğu, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, çoklu yetersizlik, serebral palsi ve süregelen hastalığı olan bireyler de ÖGÇ'lerdir.

Özel eğitim ve ÖGÇ kavramlarının daha iyi anlaşılabilmesi için bazı temel kavramların bilinmesi gerektiği düşünülmektedir (Metin, 2018b, s. 2; Akçamete, 2023, s. 3). Zedelenme, bireyin organlarının birinin ya da birkaçının kısmen veya tamamen işlevlerini yerine getirememesi; yetersizlik, organlardaki zedelenmeye bağlı olarak işlevini yerine getirememesi; engel, bireyin sahip olduğu zedelenmeye bağlı oluşan yetersizlik durumunun bireyin günlük yaşamındaki görev ve sorumluluklarını yerine getiremeyecek düzeyde etkilemesi; risk altında olma ise bireyin engelinin olmamasına karşın ilerleyen zamanda yetersizlik gösterme ihtimalinin diğer bireylerle karşılaştırıldığında daha yüksek olmasıdır (Çakıroğlu, 2019, s. 2). Zedelenme sonucunda oluşan yetersizlik durumu ve çevresel beklentilerin karşılanamaması sonucunda birey engelli olarak adlandırılmaktadır (Günden ve Ardıç, 2020, s. 12). Bu tanımlarda dikkat

edilmesi gereken nokta yetersizliğin engele dönüşmesini engellemektir. Bunun için ihtiyaçları olan hizmetler sunularak yaşamları olabildiğince kolaylaştırmalı ve toplumsal hayata katılımlarının sağlanması gerekmektedir. Kırcaali İftar'a (1998, s. 4) göre, yetersizliğin engele dönüşmemesi ÖGÇ'ler için iki temel önlem alınabilir: (a) özel eğitim ile bilgi ve beceri kazandırmak ve (b) yaşadığımız çevreyi kullanabilecekleri hale getirmek.

Özel eğitim ve ÖGÇ tanımlarında üç konunun dikkat çektiği belirtilmektedir: (a) akranlarından gelişimsel özellikler açısından anlamlı düzeyde farklılık gösterme, (b) bireysel olarak geliştirilmiş eğitim programı, (c) özel yetiştirilmiş personel ve eğitim ortamı (Ünlü, 2022, s. 3). Çocukların tanılanması ve daha sonrasında gerekli eğitim hizmetlerinin sunulması sürecinde bu üç konu göz önünde bulundurulmalıdır. Her çocuk bireysel özellikleri bakımından birbirinden farklıdır fakat bu farklılıklar her zaman özel eğitim ihtiyacını doğurmayacağı için ÖGÇ'lerin bireysel özellikleri, bu çocukların eğitiminde bireyselleştirilmiş eğitim programını gerektirecek düzeyde NGGÇ'lerden farklı olmalıdır (Eripek, 2005, s. 3). ÖGÇ'ler genel eğitim programlarından yeterince yararlanamadığı için bireysel farklılıkları ve yetersizlik türü dikkate alınarak hazırlanan eğitim programları, farklılıkları ve gereksinimleri doğrultusunda yetiştirilmiş eğitmen ve uzmanlar tarafından uygun ortamlarda uygulanmalıdır (Ünlü, 2022, s. 3).

Eğitim; kültürel ve ahlaki büyümeye, sosyal becerilerin geliştirilmesine, bireylerin kendi kendine yetebilmesine ve herkesin yeteneklerini keşfetmesine ve kullanmasına olanak tanıyarak bireyleri geleceğe hazırlar (Buli Holmberg ve Jeyaprabahan, 2016, s. 120). Toplumun her bireyi, bu kazanımlardan eğitim hakkını kullanarak yararlanır. ÖGÇ'lere özel eğitim hizmetlerini sağlamadan eğitimde fırsat eşitliğini oluşturabilmek mümkün değildir (Kırcaali İftar, 1998, s. 3). Bu doğrultuda özel eğitim hizmetleri, bu bireylerin topluma sağlanan hizmetlerden eşit bir şekilde yararlanabilmesi için alınan gerekli önlemlerden biridir (Cavkaytar, 2021, s. 11). Akçamete (2023, s. 12), özel eğitim hizmetlerinin amacını; ÖGÇ'lerin ihtiyacı olan hizmetlerin erken yaştan itibaren sunulmasını sağlayarak, bireysel farklılıklara göre hazırlanmış Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) doğrultusunda birey için en az kısıtlayıcı olan ortamda eğitim vererek, bağımsız ve üretici bireyler olmalarını sağlamak olarak ifade etmiştir. BEP; bireyin eğitimsel gelişimini yıllık olarak takip eden uzmanlardan oluşan bir ekip tarafından hazırlanan ve bireyin geçmişi, mevcut performans düzeyi, öğrenme ihtiyaçları, ihtiyaç

duyulan düzenlemeler ve ulaşılabacak amaçlar hakkında bilgilerin yer aldığı eğitim programıdır (Francisco, Hartman ve Wang, 2020, s. 7). En az kısıtlayıcı eğitim ortamı ise ÖGÇ'lerin NGGÇ'lerden ve ailesiyle bulunduğu ortamdan mümkün olduğunca en az düzeyde ayıran eğitim ortamlarıdır (Eripek, 2005, s. 9).

1.1.1. ÖGÇ'lerin eğitim ortamları

ÖGÇ'lerin bağımsız bir şekilde topluma katılımlarının sağlanması, erken yaştan itibaren bireysel özelliklerine uygun eğitim ortamlarına yerleştirilerek eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasına bağlıdır. ÖEHY'de ÖGÇ'ler için zorunlu öğrenim okul öncesinden başlayıp ortaöğretim süresini de kapsayan süreç olarak belirtilmiş, tüm eğitim ortamları ve kademelerdeki eğitimlerini sürdürebilmeleri için kurum ve kuruluşlarla iş birliğinin yapılması özel eğitimin temel ilkeleri arasında yer almıştır (MEB, 2018). Bu maddelerden yola çıkarak ÖGÇ'ler için zorunlu eğitimin okul öncesi dönemde başladığı ve eğitimlerini devam ettirebilmeleri için gerekli eğitim hizmetlerinin sağlanacağı yönetmelikte ifade edilmiştir. Bu düzenleme doğrultusunda ÖGÇ'ler özel eğitim hizmetlerinden yararlanabilmek için sağlık kurulu raporları ile rehberlik araştırma merkezlerine (RAM) başvuruda bulunarak burada yapılan değerlendirme ve tanılama sonucunda bireysel özelliklerine en uygun olan eğitim ortamına yerleştirilmektedir (Aksoy, 2019, s. 264).

ÖEHY'de özel eğitim hizmetlerinden yararlanma sürecine ilişkin bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu düzeyde ayırmadan, toplumla etkileşim ve uyumunu sağlayacak şekilde planlanıp yürütülmesi gerektiği belirtilmektedir (MEB, 2018). Bu açıklamayla ÖGÇ'lerin eğitim ortamlarına karar verilirken en az kısıtlayıcı eğitim ortamı ilkesine göre hareket edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. En az kısıtlayıcı eğitim ortamı, ÖGÇ'lerin NGGÇ'ler ile olabildiğince bir arada bulunacağı ve eğitsel gereksinimlerinin en üst seviyede karşılanacağı eğitim ortamıdır (Kırcaali İftar, 1998, s. 9; Kargın, 2004, s. 5). Bu doğrultuda en az kısıtlayıcı eğitim ortamına karar verirken dikkat edilmesi gereken iki temel unsur vardır: (a) akranları ile en üst düzeyde birlikte olması ve (b) gereksinimlerinin en iyi şekilde karşılanması (Yücesoy Özkan, Kırkgöz ve Beşdere, 2021, s. 31). Bu eğitim ortamı bireyin gereksinimlerine bağlı olarak genel eğitim sınıfı olabileceği gibi özel eğitim sınıfı da olabilmektedir (Diken ve Batu, 2020, s. 9). En az kısıtlayıcı eğitim ortamı, bireye en yüksek yararı sağlayacak olan ortamdır. Tablo

1.1.'de ülkemizde ÖĞÇ'lerin eğitim kademeleri ve Tablo 1.2.'de ülkemizde ÖĞÇ'lerin eğitim ortamlarının en az kısıtlayıcı olandan en fazla kısıtlayıcı olana doğru sıralanışı yer almaktadır.

Tablo 1.1. ÖĞÇ'lerin eğitim kademeleri (573 Sayılı KHK, 1997)

Eğitim Kademeleri
• Erken çocukluk dönemi eğitimi • Okul öncesi eğitim • İlköğretim • Ortaöğretim • Yükseköğretim • Yaygın eğitim

Tablo 1.2. ÖĞÇ'lerin eğitim ortamları (Ünlü, 2022, s. 8)

Eğitim Ortamları
• Tam zamanlı genel eğitim sınıfı • Öğretmene danışmanlık sağlandığı tam zamanlı genel eğitim sınıfı • Sınıf içerisinde uzmanın öğretime katıldığı tam zamanlı genel eğitim sınıfı • Yarı zamanlı genel eğitim sınıfı ve yarı zamanlı destek ya da gezici hizmetler • Yarı zamanlı genel eğitim sınıfı ve yarı zamanlı özel eğitim sınıfı • Tam zamanlı özel eğitim sınıfı ve okuldaki öğrenciler ile sosyal kaynaştırma • Tam zamanlı özel eğitim sınıfı • Tam zamanlı özel eğitim okulu • Tam zamanlı yatılı eğitim kurumu • Ev ya da hastane

Tablo 1.2.'den yola çıkarak ülkemizde ÖĞÇ'lerin eğitim alabilecekleri ortamları; (a) genel eğitim sınıfı, (b) destek eğitim odası, (c) özel eğitim sınıfı, (d) gündüzlü/yatılı özel eğitim okulu ve (e) ev/hastane başlıkları altında toplayabiliriz (Aksoy, 2019, s. 267). Bu çeşitli ortamlar içerisinde eğitimlerini en az kısıtlayıcı eğitim ortamında gerçekleştirerek, davranışı ve gelişimi artırma potansiyeline sahip tüm öğrenme fırsatlarından yararlanmaları sağlanmalıdır (Bruder, 2010, s. 342). Eğitim ortamlarından en az kısıtlayıcı olan ve normal eğitim sürecini tam olarak karşılayan eğitim ortamı, genel

eğitim sınıfında sunulan eğitime karşılık gelmektedir (Diken ve Batu, 2020, s. 8). ÖGÇ'lere bireysel özelliklerine ve ihtiyaçlarına göre genel eğitim sınıflarında eğitim sunulması ise kaynaştırma uygulaması ile mümkün olmaktadır. ÖGÇ'lerin eğitimlerini kaynaştırma yoluyla sürdürmeleri öncelikli olmakla birlikte genel eğitim ortamlarından istenilen düzeyde yararlanamayacak bireyler için en uygun olan eğitim ortamı da en az kısıtlayıcı ortam olarak görülmektedir (Cavkaytar, 2021, s. 12).

1.2. Kaynaştırma

Alanyazında kaynaştırma kavramının bir çok tanımı bulunmakla birlikte ülkemizde kaynaştırma kavramına eş anlamlı olarak “bütünleştirme, birlikte eğitim” kavramlarının da kullanıldığı görülmektedir. ÖGÇ'lerin eğitim gereksinimlerini sağlamak için çeşitli eğitim ortamları bulunmaktadır ve bu ortamlar içerisinde yer alan genel eğitim sınıflarda sunulan eğitim kaynaştırma kavramına karşılık gelmektedir (Batu, Kırcaali İftar ve Uzuner, 2004, s. 33). Kaynaştırma; öğrencilerin performans düzeyinin dikkate alındığı, öğrencilerin ve öğretmenlerin özel eğitim destek hizmetlerinden yararlandığı, eğitim programında ve ortamda uyarlamaların yapıldığı bir düzenlemede bütün öğrencilerin bir arada eğitim alabilmesidir (Diken ve Batu, 2020, s. 4). Bu tanımdan yola çıkarak kaynaştırma, ÖGÇ'lerin NGGÇ'ler ile birlikte aynı ortamda eğitim almaları ve bu eğitim sürecinde öğretmen ve öğrencinin özel eğitim destek hizmetlerinden yararlanmasıdır (Gürgür, 2020, s. 125). Zaman içerisinde kaynaştırma uygulamaları, tüm öğrencileri odağına alan kapsayıcı eğitim olarak da adlandırılmaya başlanmıştır (Gürgür, 2021, s. 2).

Kaynaştırma kavramı ortaya çıkmadan önce ÖGÇ'lerin toplumdan ayrıştırılarak ayrı ortamlarda eğitim alması ve yaşaması gerektiği savunulurken, bu inanın yerini toplumdaki diğer bireylerle yaşamayı öğrenerek topluma kazandırılması düşüncesi almış ve bunun sonucunda kaynaştırma uygulamaları ortaya çıkmıştır (Metin, 1992, s. 34; Metin, 2018c, s. 439). Tarihsel süreç içerisinde özel eğitimdeki gelişmelere paralel olarak ÖGÇ'lerin eğitim aldıkları ilk eğitim ortamları ayrı yatılı/gündüzlü özel eğitim okulları iken kaynaştırma eğitimi daha fazla kabul görerek benimsenmeye başlanmıştır (Kargın, 2004, s. 2). 1970'li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde çıkarılan kaynaştırma yasası ile uygulanmaya başlayan kaynaştırma uygulamaları sonrasında bir çok ülkede tartışılarak çeşitli nedenlerle giderek yaygınlaşmaya başlamıştır (Sucuoğlu, 2004, s. 15). Toplumsal yaşamın her alanında eşit haklara sahip olma düşüncesinin ortaya çıkışı ile

birlikte toplumsal yaşamın bir parçası olan okullarda eşit eğitim alma hakkını sağlamak adına ÖĞÇ'lerin NGGÇ'lerin faydalandığı program ve etkinliklere katılımı sağlanarak kaynaştırma uygulamaları yaygınlaşmıştır (Bailey vd., 1998, s. 28; Gürgür, 2021, s. 2).

Türkiye'de kaynaştırma uygulamasından söz eden ilk kanun 1983'te kabul edilen 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu'dur (Sucuoğlu, 2004, s. 15). Yasanın dördüncü maddesinde ÖĞÇ'lerin NGGÇ'ler için açılmış olan okul ve eğitim kurumlarında akranları arasında eğitim görmeleri için gerekli tedbirlerin alınacağı belirtilerek kaynaştırma uygulamasının önemi vurgulanmıştır (Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu, 1983, m. 4). 1997'de kabul edilen 573 Sayılı KHK'de, 2916 sayılı yasaya göre kaynaştırma uygulamasıyla ilgili daha kapsamlı ifadeler yer almıştır (Kargın, 2004, s. 11). KHK'de ÖĞÇ'lerin eğitim ortamlarında kaynaştırmaya yer verilmiş ve kaynaştırma uygulamasının sistemi oluşturulmuştur (573 Sayılı KHK, 1997, m. 12). 2000 yılında yürürlüğe girmiş olan ÖEHY'de ise kaynaştırma uygulaması başlık olarak yer almış ve süreçle ilgili bilgilere yer verilmiştir (MEB, 2018). Bu yasa ve yönetmelikler sonucunda ülkemizde kaynaştırma uygulamaları uygulanmaya başlanmış ve giderek yaygınlaşmıştır. Günümüzde ise ülkemizde yürütülen kaynaştırma uygulamalarının niteliğini artırmak amacıyla ‘‘Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları Eylem Planı (2022-2026)’’ hazırlanmıştır. Bu planda: (a) eğitim-öğretime erişim, (b) eğitim-öğretimde kalitenin artırılması, (c) farkındalık ve tutum artırma ve (d) yasal düzenlemeler olmak üzere dört politika çerçevesinde yapılacak olan çalışmalara yer verilmiştir (MEB, 2022, s. 20).

Kaynaştırma uygulamasının amacı, ÖĞÇ'leri akranlarıyla akademik ve sosyal açıdan bütünleştirerek sosyal-duygusal gereksinimlerini karşılamak ve genel eğitim sınıflarında giderek artan farklılıkları sıradan hale getirmektir. (Sucuoğlu ve Özokçu, 2005, s. 42; McLeskey ve Waldron, 2007, s. 163). Kaynaştırma uygulamalarında ÖĞÇ'lerin sınıfa uyum gösterebilmesi için NGGÇ'ler ile kaynaştırma öğrencisinin yeterli düzeyde iletişim kurarak etkileşim içerisinde olması amaçlanmalıdır (Altun ve Gülben, 2009, s. 257). Bu amaçlara uygun olarak başarıyla gerçekleştirilen kaynaştırma uygulamalarının birçok olumlu sonucu vardır. Kaynaştırma ortamları özel eğitim ortamlarına kıyasla öğrenmeyi teşvik ederek bireylerin gelişim alanlarına olumlu katkı sağlar ve tüm çocukların bir arada eğitim almasını sağlayarak farklılıklara yönelik tutumları değiştirerek adil ve ayrımcı olmayan bir toplumun temelini oluşturur (Odom ve

Wolery, 2003, s. 168; Ainscow, 2020, s. 8). Kaynaştırma uygulamaları bireylerin gelişimlerini hızlandırarak içinde yaşadığı topluma uyum sağlamalarını kolaylaştırırken aynı sınıfta bulunan akranlarına, ailelere ve öğretmenlere de farklı yararlar sağlamaktadır (Metin, 2018a, s. 429; Bakkaloğlu, Sucuoğlu ve Yılmaz, 2019, s. 224).

Kaynaştırma uygulamasının yürütülmesinde; destek hizmet personelinin bulunmaması, okulun ve sınıfın fiziksel ortamının elverişli olmaması, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin yeterli bilgiye sahip olmaması gibi birtakım sorunlar yaşanmaktadır (Batu, Kırcaali İftar ve Uzuner, 2004, s. 36). Benzeri sorunlarla karşılaşmamak için kaynaştırma uygulamalarının başarılı bir şekilde sürdürülmesinde etkili olan ve dikkat edilmesi gereken bazı unsurlar vardır. Kaynaştırma uygulamasının başarılı olması için; (a) yasal düzenlemeler, (b) araç gereç, (c) kaynak, (d) destek hizmetler ve (e) kurumlar arası iş birliği önemli unsurlardır (Atıcı, 2014, s. 285). Batu (2022, s. 98) ise, kaynaştırma uygulamasının başarılı olmasında etkili olabilecek faktörleri; (a) toplumsal ve sosyal kabul, (b) öğrenci ihtiyaçlarının fark edilmesi ve önemsenmesi, (c) öğrencinin programa dayalı olarak ihtiyaçlarının belirlenmesi, (d) etkili sınıf yönetiminin ve öğretiminin sağlanması, (e) personel desteği ve iş birliği başlıkları altında toplamıştır. Kargın (2004, s. 15); tüm okul çalışanların tutumlarının, sınıflarda gerekli düzenlenmeler yapılmasının, tüm öğrencilerin eşit fırsatlarına sahip olmasının, NGGÇ'lerin ÖGÇ'ler hakkında bilgilendirilmesinin, özel eğitim destek hizmetlerinin sağlanmasının ve öğretmenin tüm velilerle iş birliği yapmasının kaynaştırma uygulamalarının başarılı olmasında etkili olacağını belirtmektedir. Ayrıca kaynaştırma uygulamasına başlamadan önce birtakım hazırlık çalışmaları yapmak da kaynaştırma uygulamasının başarılı olmasında etkilidir. Yapılacak hazırlık çalışmaları; (a) ÖGÇ'lerin hazırlanması, (b) NGGÇ'lerin hazırlanması, (c) ailelerin hazırlanması, (d) sınıf öğretmenin hazırlanması, (e) okul yöneticilerinin hazırlanması ve (f) ÖGÇ'lerin gelişiminin belli aralıklarla değerlendirilmesi olarak gruplandırılabilir (Metin, 2018c, s. 449). Kaynaştırma uygulamasının başarılı olmasında etkili olan tüm bu unsurlar göz önüne alındığında öğretmenlere, okul yönetimine, NGGÇ'lere ve ailelere birtakım sorumluluklar düşmektedir.

- *Öğretmenler*; kaynaştırma konusunda sahip olduğu bilgi, beceri ve tutumlar ile kaynaştırmanın başarısında önemli bir görev üstlenmektedir (Batu, 2000, s. 40; Atıcı, 2014, s. 285). Öğretmenler tüm çocukların eşit eğitim alma hakkını

sağlamak için bireysel özelliklere uygun eğitim sunmaları gerekmektedir (Buli Holmberg ve Jeyaprabahan, 2016, s. 122). Bu doğrultuda ÖEHY’de (2018), kaynaştırma öğrencisinin bulunduğu okullarda BEP geliştirme biriminin bulunmasının zorunlu olduğu ve öğrencilerin kayıtlı bulundukları okulda uygulanan eğitim programı temel alınarak BEP hazırlanacağı belirtilmektedir. Bu düzenlemeye ek olarak kaynaştırma sınıflarında öğrencilere sağlanan destekleri doğal ve dikkat çekmeyecek şekilde sağlayarak farklılıkları sıradanlaştırmak kaynaştırma uygulamasının başarısı için önemlidir (McLeskey ve Waldron, 2007, s. 166). Ayrıca öğretmenin ÖĞÇ’leri kabul eder bir yaklaşım sergilemesi, NGGÇ’lerin tutumlarını da olumlu katkıda bulunacaktır (Batu, 2000, s. 40; Ceylan ve Aral, 2005, s. 74).

- *Okul Yönetimi*; kaynaştırmayı kabul eder bir tutum sergilerse sorunların çözümünde ve kaynaştırmanın başarılı olmasında etkili olacaktır (Batu, 2010, s. 62). Aynı zamanda okul yöneticileri kaynaştırma uygulamasının başarılı olması için gereken olanakları sağlama gücüne sahiptir (Batu, 2022, s. 103). Bu doğrultuda okul yönetiminin okuldaki tüm personeli kaynaştırmaya hazırlaması gerekmektedir (Ceylan ve Aral, 2005, s. 76). Yöneticilerin, kaynaştırma eğitimi konusunda bilgilendirme çalışmaları için öncülük etmesi ve öğretmene kaynaştırma uygulaması için gerekli desteği saylayarak iş birliği içinde olması oldukça önemlidir (Kargın, 2004, s. 15; Ceylan ve Aral, 2005, s. 76). Okul yönetimi, tüm okul çalışanlarının ÖĞÇ’lere karşı kabul edici ve destekleyici bir tutum sergilemesini sağlamalıdır (Kargın, 2004, s. 15).
- *NGGÇ’ler*; kaynaştırma uygulamasının başarılı olması için kaynaştırma uygulamasına hazırlanmalıdır (Batu, 2000, s. 41). NGGÇ’lerin kaynaştırma uygulamasına hazırlanmasında ise en büyük sorumluluk öğretmenlere düşmektedir (Ceylan ve Aral, 2005, s. 74). Sınıf öğretmenin NGGÇ’lere yönelik; ÖĞÇ’ler hakkında bilgilendirme, tartışma, farkındalık, duyarlılık ve empati geliştirme adına birtakım hazırlık çalışmaları yapması gerekmektedir (Metin, 2018c, s. 451).
- *Aileler*; kaynaştırma uygulamasına karşı istekli olduğu takdirde kaynaştırma uygulamasını başarıya ulaşmasında önemli bir destekçi olabilirler (Batu, 2000, s. 43). Bütün velilerin öğretmen ile iş birliği içinde olması kaynaştırma uygulamasının hem ÖĞÇ’ler için hem de NGGÇ’ler için faydalı olmasını sağlar

(Kargın, 2004, s. 16). Sınıftaki iş birliğini sağlamak için ÖĞÇ'lerin ailelerine ve NGGÇ'lerin ailelerine birtakım sorumluluklar düşmektedir. ÖĞÇ'lerin ailelerinin, çocukların okulda kazandıkları becerileri evde destekleyerek çalışmalar yapması gerekmektedir (Kargın, 2004, s. 16; Batu, 2022, s. 101). NGGÇ'lerin ailelerinin ise ÖĞÇ'leri kabul eder bir yaklaşım sergilemesi oldukça önemlidir (Batu, 2000, s. 43).

1.2.1. Kaynaştırma yoluyla sunulan eğitim uygulamaları

Ülkemizde kaynaştırma; tam zamanlı kaynaştırma, yarı zamanlı kaynaştırma ve tersine kaynaştırma olmak üzere üç farklı modelde uygulanmakla birlikte çoğunlukla tam zamanlı kaynaştırma uygulaması şeklinde yürütülmektedir (MEB, 2010, s. 18; Yazıcıoğlu, 2018, s. 100; Keleş ve Emiroğlu, 2020, s. 24). Kaynaştırma modellerinden hangisinin gerçekleştirileceğine karar verilirken; bireylerin gelişimsel özellikleri ve eğitsel ihtiyaçları, öğretmenlerin ve okuldaki diğer personellerin yeterlilikleri ile okulun sahip olduğu olanakları dikkate almak kaynaştırma uygulamasının başarılı bir şekilde uygulanmasında son derece önemlidir (MEB, 2022 s. 11).

- *Tam Zamanlı Kaynaştırma Yoluyla Sunulan Eğitim Uygulamalarında;* genel eğitim sınıfında kaydı olan ÖĞÇ bütün gün genel eğitim sınıfında eğitim alır (MEB, 2022, s. 10). ÖĞÇ'lerin akranları ile aynı sınıfta eğitim görmesi ve sosyal uyumunun sağlanması için ortam düzenlemesi yapılır, destek eğitim odası açılır ve BEP hazırlanır (MEB, 2010, s. 18; MEB, 2022, s. 10). ÖEHY'de tam zamanlı kaynaştırma yoluyla eğitim uygulaması yapılan okullarda ÖĞÇ'lerin sınıflara eşit sayıda ve her bir şubede 2'yi geçmeyecek şekilde yerleştirileceği ancak bu sayının birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılan okullarda artırılabilmesi belirtilmektedir (MEB, 2018).
- *Yarı Zamanlı Kaynaştırma Yoluyla Sunulan Eğitim Uygulamalarında;* ÖĞÇ'lerin kaydı özel eğitim sınıfındadır fakat bazı derslerde ve ders dışı etkinliklerde NGGÇ'ler ile eğitimlerini sürdürürler (Yazıcıoğlu, 2018, s. 100; MEB, 2022, s. 10). Özel eğitim sınıflarında iki eğitim programından birinin uygunluğuna karar verilerek uygulanır. İlköğretim programı veya özel eğitim programından hangisi uygunsa bu doğrultuda BEP hazırlanır (MEB, 2010, s. 19).

- *Tersine Kaynaştırma Yoluyla Sunulan Eğitim Uygulamalarında;* NGGÇ’ler istekleri doğrultusunda özel eğitim okul ve kurumlarında ÖGÇ’ler ile aynı sınıfta ya da ayrı bir sınıfta eğitim alır (Yazıcıoğlu, 2018, s. 100).

1.2.2. Destek eğitim hizmetleri

Kaynaştırma kavramının alanyazındaki tanımlarından da anlaşılacağı üzere kaynaştırma uygulamalarında dikkat edilmesi gereken ve kaynaştırma uygulamasının başarısında etkili olan konulardan biri de destek eğitim hizmetlerinin sağlanmasıdır. ÖEHY’de destek eğitim hizmetleri; ÖGÇ’lerin ihtiyaçları doğrultusunda kendilerine, ailelerine, öğretmenlerine ve okuldaki diğer personele uzman kişiler ve gerekli araç gereçlerle sunulan danışmanlık hizmeti olarak belirtilmiştir (MEB, 2018). ÖGÇ’lerin gelişim alanlarında sahip oldukları özellikleri nedeniyle ihtiyaç duydukları destek eğitim hizmetlerini genel eğitim sınıfındaki sınıf öğretmenin tek başına karşılamasını beklemek oldukça zordur (MEB, 2022, s. 9). Bu yüzden ÖGÇ’lere ve eğitim ihtiyacını karşılayan çevresindeki bireylere destek eğitim hizmetlerinin sunulması gerekmektedir. Öğretmen ve öğrencilere destek eğitim hizmetleri sağlanması durumunda kaynaştırma uygulamasının öğrenciler üzerinde olumlu etkileri artacaktır (Sucuoğlu ve Akalın, 2010, s. 20).

Batu (2000, s. 36), kaynaştırma uygulamasının başarılı olması için sağlanması gereken destek özel eğitim hizmetlerini; (a) sınıf içi yardım, (b) kaynak oda eğitimi ve (c) özel eğitim danışmanlığı olarak sıralamıştır.

- *Kaynak/Destek Oda;* ÖEHY’de ÖGÇ’lere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetlerinin verilmesi için düzenlenmiş olan ortam olarak belirtilmiştir (MEB, 2018). ÖGÇ’lerin ihtiyaçları için genel eğitim sınıfında sunulan eğitim hizmetleri yeterli olmadığında okulun bünyesinde kaynak/destek oda açılarak burada öğrencinin ihtiyaç duyduğu alanla ilgili bireysel çalışmalar yapılarak eğitimindeki eksiklikler giderilmeye çalışılır (Metin, 2018(b), s. 11.) Genel eğitim sınıfına yerleşmiş fakat kaynak/destek oda desteği gereken çocuklar için geliştirilmiş olan kaynak/destek oda, kısa süreli de olsa öğrencinin sınıftan ayrılmasını gerektirerek ayrıştırmaya neden olduğu için en son tercih edilmesi gerekmektedir (Batu, 2000, s. 36-37).

- *Sınıf İçi Yardım*; sınıf öğretmeni öğrenciler ile çalışırken özel eğitim uzmanı ÖGÇ'lere destek vermek amacıyla sınıf içine girerek onlarla çalışır veya da sınıf öğretmeniyle birlikte ders planını hazırlayarak beraber uygularlar (Batu ve Topsakal, 2003, s. 20). Bu uzmanın; dil ve konuşma terapisti, özel eğitim öğretmeni veya da ÖGÇ'lerin gereksinimine bağlı başka bir uzman olması ile birlikte sınıf öğretmeni ile uyum ve iş birliği içerisinde çalışabilmesi oldukça önemlidir (Batu, 2005, s. 19; Broderick, Mehta Parekh ve Reid, 2005, s. 197).
- *Özel Eğitim Danışmanlığı*; sınıf öğretmenin sınıfındaki ÖGÇ'lere daha iyi bir eğitim verebilmek amacıyla özel eğitim danışmanına başvurması ve öğretmen aracılığıyla öğrenciye yardım edilmesidir (Batu, 2000, s. 37; Batu ve Topsakal, 2003, s. 20). Özel eğitim danışmanı sınıf öğretmenine; öğrencinin bireysel özelliklerine göre öğretimi ve materyalleri uyarlama, davranış problemleri ile başa çıkma ve öğrencinin sınıfa uyumunu sağlama gibi çeşitli durumlara yönelik danışmanlık yapar (Kargın, 2004, s. 12).

1.2.3. Okul öncesi dönemde kaynaştırma

Ülkemizde ÖGÇ'ler için zorunlu eğitimin ve kaynaştırma uygulamalarının başladığı dönem olan okul öncesi dönem, NGGÇ'ler için olduğu gibi ÖGÇ'ler için de sunulan fırsatlar doğrultusunda gelişim alanlarında önemli kazanımlar gerçekleştirdikleri bir dönemdir (573 Sayılı KHK, 1997, m. 7; Bakkaloğlu vd., 2018, s. 124). ÖGÇ'lerin erken yaşta tanı alarak özel eğitim hizmetlerinden erken dönemden itibaren yararlanmaya başlaması gelişimleri için oldukça önemlidir. Doğum öncesi ve doğum sonrası dönemlerde gelişimsel özellikler ve sağlık özellikleri açısından gözlemlenen bazı olağandışı özellikler ile risk durumları ya da farklılıklar bu dönemde belirlenerek özel eğitim hizmetlerine erken dönemde başlanabilir (Cavkaytar, 2021, s. 11).

ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemde eğitim almaları, sosyal kabullerinin sağlanması ve topluma katılımlarının gerçekleşmesi için gerekli olmakla birlikte ilkökulda sosyal uyum ve akademik becerilerde sorun yaşamamaları için de önemlidir (Varlıer ve Vuran, 2006, s. 579). Okul öncesi eğitimlerini, NGGÇ'ler ile birlikte olacağı kaynaştırma ortamında almalarının ise birçok olumlu sonucu vardır. Toplumun bir parçası olan ÖGÇ'lerin bu dönemde kaynaştırma ortamına yerleştirilmesi erken eğitimde önemli bir dönüm noktası olmakla birlikte başarılı bir kaynaştırma programının uygulanması ÖGÇ'lerin bağımsız

hareket etmelerine katkı sağlayacaktır (Odluyurt ve Batu, 2010, s. 1535; Çulhaoğlu İmrak ve Sığirtmaç, 2011, s. 40). Okul öncesi kaynaştırma ortamında ÖGÇ'ler için; akranları ile olumlu etkileşim kurarak yeni beceriler öğrenmeleri, akranlarını taklit ederek becerilerini geliştirmeleri, gerçek yaşam deneyimi ile toplumsal hayata katılmaları ve bir üst eğitim kurumuna daha iyi hazırlanmaları amaçlanmalıdır (Odom, 2000, s. 22; Sucuoğlu ve Bakkaloğlu, 2018, s. 2). ÖGÇ'ler okul öncesi eğitimden sonra bir üst kademe olarak ilköğretime geçeceklerdir ve bu dönemde çocuklara kazandırılacak olan beceriler ilköğretime hazırlık niteliğinde olduğu için oldukça önemlidir (Odluyurt, 2018, s. 4). Bununla birlikte okul öncesi dönem diğer dönemlerin temeli olduğu için ÖGÇ'lerin okul öncesi eğitimi alması ve ilköğretime başarılı geçişlerinin sağlanması, sonraki kademelerde başarı göstermelerinde etkili olacaktır (Konuk Er, Karaman ve Yıldırım Doğru, 2022, s. 155).

Okul öncesi dönemde ÖGÇ'lerin kaynaştırma uygulamasından yararlanmalarını gerekli kılan bazı sebepler vardır. Bu dönemde çocuklar arasındaki gelişimsel fark ilerideki kademelere göre daha azdır (Odom vd., 2004, s. 17). Bu nedenle ÖGÇ'lere sunulan eğitim daha etkili olabilir ve akranları ile arasındaki fark daha kolay kapanabilir. Ayrıca bu dönemde çocuklar diğer dönemlerden farklı olarak bazı gelişimsel alanlar daha baskın olurlar ve akranlarıyla daha fazla oynama, ilişki kurma eğilimi göstererek sosyal ve duygusal anlamda gelişim gösterirler (Başaran ve Güleriyüz, 2020 s. 341). ÖGÇ'lerin akranlarıyla daha fazla etkileşim kurması, akranları tarafından kabul edilmelerine ve arkadaşlık kurma potansiyellerine katkı sağlayacaktır. Okul öncesi dönemde ÖGÇ'lere yönelik eğitimlerin daha etkili olması, NGGÇ'lerin ÖGÇ'leri daha kolay kabul etmesi ve arkadaşlık kurma potansiyellerinin daha yüksek olması kaynaştırma uygulamalarına erken dönemde başlamanın önemini göstermektedir (Metin, 2018c, s. 458).

Okul öncesi dönemde çocuklar pek çok beceriyi doğal yollarla kazanabilirken ÖGÇ'ler iyi planlanmış özel eğitim hizmetlerine ihtiyaç duymaktadır (Başal, 2005, s. 30). Bu dönemde onlara sunulan hizmetlerde dikkat edilmesi gereken temel ilkeler şunlardır: (a) çocuklar yüksek kaliteli programlarda/ortamlarda olmalıdır, (b) hizmetler özel öğrenme ihtiyaçlarına hitap etmelidir ve (c) hizmetler aile merkezli olmalıdır (Bailey vd., 1998, s. 26). Hizmet sağlayan kişiler tarafından bu ilkeler göz önünde bulundurulmalıdır. Okul öncesi dönemde başarılı kaynaştırma ortamları, ÖGÇ'lerin eğitim alabileceği yüksek kaliteli ortamlardan biridir. Kaynaştırma uygulamasının başarılı olmasında ve

ÖGÇ'lerin sınıfa katılımının sağlanmasında en büyük sorumluluk okul öncesi öğretmenlerine düşmektedir. ÖGÇ'lerin kaynaştırma uygulamalarından yararlandığı okul öncesi eğitim sürecinde, öğrenme ve ilkokula hazırlık konusunda akranları ile eşit fırsatlar sunulmalı ve öğretmenler hazırladıkları etkinliklerde yaptıkları uyarlamalara ek BEP de uygulamaları gerekmektedir (MEB, 2013, s. 17). Katılım için bireysel uyarlamalara ihtiyaç olabileceği için kaynaştırma ortamı öğretmenler tarafından tüm öğrencilerin katılımını ve öğrenmesini sağlayacak şekilde farklı öğretim yöntemleri ile desteklenmeli ve öğrenmeyi teşvik eden bir öğretmen öğrenci ilişkisi geliştirilmelidir (Jordan, Schwartz ve McGhie Richmond, 2009, s. 541; Barton ve Smith, 2015, s. 73). Öğretmenler ÖGÇ'lerin bireysel ihtiyaçlarına odaklanarak güçlü yönlerini sınıf içi etkinliklere ve rutinlere katılımlarının sağlanmasında kullanarak bu yönlerinin gelişmesini sağlayacak şekilde bireysel özelliklerine uygun eğitim sunmalıdır. (Odom, 2000, s. 23; Broderick, Mehta Parekh ve Reid, 2005, s. 196; Odom, Buysse ve Soukakou, 2011, s. 348). Ayrıca ÖGÇ'lerin sosyal etkileşimleri, akranlarına göre daha sınırlıdır (Odom, 2000, s. 21). Kaynaştırma uygulamalarının bir diğer amacı da sosyal becerileri geliştirmek olduğu için akademik başarı kadar sosyal gelişime de önem vermelidir (Batu, 2010, 59). Okul öncesi öğretmenleri ÖGÇ'ler için uyguladığı bu öğretim sürecinde aile ile iş birliği içerisinde beraber hareket etmeleri de oldukça önemlidir. Kaynaştırma uygulamasının başarılı olmasında en önemli göreve sahip olan okul öncesi öğretmenlerinin tüm bu düzenlemeler ile ÖGÇ'leri kabul eder bir yaklaşım sergilemesi, NGGÇ'ler ve ailelerinde kaynaştırma uygulamasına karşı olumlu bir algı gelişmesine neden olacaktır (Batu, 2020, s. 515).

Okul öncesi dönemde başarılı bir şekilde planlanmış kaynaştırma programında yer alan ÖGÇ'ler; NGGÇ'lerin gelişmiş davranışlarını model alarak gelişimlerini hızlandırırlar, doğal etkileşim kurma fırsatlarıyla toplumsal yaşam becerilerini geliştirirler, topluma uyum sağlamalarını gerçekleştirecek beceriler edinebilirler ve akademik becerilerde hızlı ilerleme fırsatı kazanırlar (Metin 1992, s. 34; Metin, 2018a, s. 429). Okul öncesi dönemde kaynaştırma uygulamalarının planlanması; ÖGÇ'lerin okul öncesi kaynaştırma programına yerleştirilmeden önce, yerleştirildikten sonra ve ilköğretime geçişi olmak üzere tüm süreçlerdeki hazırlık çalışmalarını kapsamalıdır.

1.2.4. Kaynaştırmaya hazırlık becerileri

Bireylerin toplumsal ortamlara katılımı ve bu ortamlarda kabul görmeleri bazı becerileri yerine getirebilmeleri ile doğrudan ilişkili olarak görülmektedir (Odluyurt ve Batu, 2009, s. 1821). ÖGÇ'leri genel eğitim ortamlarında sıklıkla kullanılan akademik ve davranışsal beceriler doğrultusunda kaynaştırmaya hazırlamak, başarılı kaynaştırma uygulamalarının önemli bir parçasıdır (Batu, 2010, 61). Bu nedenle ÖGÇ'leri okul öncesi kaynaştırma ortamına yerleştirmeden önce gerekli beceriler yönünden hazırlamak gerekmektedir. Kaynaştırmaya hazırlık becerileri olarak adlandırılan ve okul öncesi dönemde gerçekleştirilen kaynaştırma uygulamalarında göz önünde bulundurulması gereken bu beceriler, daha çok sosyal duygusal beceriler olarak sıralanmakla birlikte akademik becerileri de içermektedir (Odluyurt, 2018, s. 5). Kaynaştırmaya hazırlık becerileri alanyazında “sınıf içi kritik beceriler”, “öncelikli sosyal/davranışsal ve uyumsal beceriler” ve “akademik hayatta kalma becerileri” olarak da adlandırılmakla birlikte bu beceriler bireyin sınıfta sunulan eğitim fırsatlarından yararlanmasını sağlayan ön koşul beceriler olarak görülmektedir (Foulks ve Morrow, 1989, s. 158; Odluyurt, 2018, s. 5).

ÖGÇ'lerin erken çocukluktan okul öncesine başarılı geçişini sağlamak için ihtiyaçlarını etkili bir şekilde karşılayan ve geçiş sırasında karşılaşılabilecekleri olası zorlukları en aza indiren bir süreç amaçlanmalıdır (Johnson vd., 1995, s. 316). ÖGÇ'ler erken çocukluktan okul öncesi eğitime geçerken, bireysel özelliklerine ve ihtiyaçlarına göre ÖGÇ'ler ile bir arada olacağı özel eğitim ortamlarına ya da NGGÇ'ler ile bir arada olacağı genel eğitim ortamlarına yerleştirilmektedir. Genel eğitim ortamları çeşitli özellikleri nedeniyle özel eğitim ortamlarından farklı olduğu için bireyleri bu ortamların gerektirdiği sosyal ve akademik beceriler yönünden kaynaştırmaya hazırlamak, sürecin başarılı bir şekilde yürütülmesinde oldukça etkilidir (Batu, 2005, s. 23; Ceylan ve Aral, 2005, s. 75; Metin, 2018c, s. 450). ÖGÇ'lerin kaynaştırma ortamına yerleştirmeden önce hazır bulunuşluğu değerlendirilmeyerek eksikleri kapatılmadan kaynaştırma ortamına yerleştirilmesi, kaynaştırma uygulamalarında yaşanan sorunların temel nedenidir (Metin, 2018c, s. 450). ÖGÇ'lerin geçiş yapacakları kaynaştırma ortamında sorun yaşamamaları ve bu ortamdan yeterli düzeyde yararlanmaları için geçiş yapacakları kaynaştırma ortamına geçmeden önce kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin öğretiminin planlanarak

öğretilmesi ve öğretmenlere gerekli bilgilendirme çalışmalarının yapılması kaynaştırma uygulamasının başarısına olumlu etki sağlayacaktır (Odluyurt ve Batu, 2009, s. 1822).

Eğitimcilerin kaynaştırmaya karşı tutumları; ÖGÇ'lerin normal sınıfın gerektirdiği sosyal, davranışsal, fiziksel, akademik becerilerde göstermiş olduğu uyuma bağlıdır (Temel, 2000, s. 148). Bireyleri içinde bulunacakları ortamlarda başarıya hazırlamak için güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirerek gerekli beceriler öğretilmelidir (Fowler, Schwartz ve Atwater, 1991, s.137). ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemde kaynaştırma ortamına geçmeden önce gerekli becerilere sahip olması okul öncesi öğretmenlerinin tutumlarını olumlu yönde etkileyecektir. Ayrıca okul öncesi dönem ilköğretim için gerekli becerilerin öğretildiği bir dönem olduğu için bu dönemde ÖGÇ'lere yerleşeceği ortama yönelik hazırlık çalışmaları yapılarak gerekli becerilerin öğretilmesi ilköğretimde daha kolay kabul görmelerini sağlayacaktır. Bu nedenle okul öncesi öğretmenlerinin, ÖGÇ'lerin gelecekteki yerleştirmeleri için kritik olan becerileri belirleyerek bunları okul öncesi dönemde öğretmeye yönelik çalışmalar yapması gerekmektedir (Rule, Fiechtel ve Innocenti, 1990, s. 80).

1.3. İlgili Araştırmalar

Alanyazında okul öncesi dönemde ÖGÇ'lerin kaynaştırılmasına ilişkin çeşitli araştırmalar yer almakla birlikte yapılan araştırmaların çoğunlukla okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasına karşı görüş ve tutumlarını belirlemeye yönelik araştırmalar olduğu belirtilmektedir (Metin, 2013, s. 166; Taştepe vd., 2016, s. 510; Bakkaloğlu vd., 2018, s. 143). Okul öncesi dönemde ÖGÇ'lerin kaynaştırılmasına ilişkin önemli görülen konulardan biri de bu dönemde başarılı bir şekilde kaynaştırma uygulamalarından yararlanmaları için gerekli olan becerilerin belirlenmesidir. Bu bölümde bu konuya dair gerçekleştirilmiş araştırmalar ele alınmıştır.

Bakkaloğlu (2008), tarafından gerçekleştirilen çalışmada okul öncesi dönemdeki ÖGÇ'lerin ve NGGÇ'lerin geçiş becerilerini değerlendirmek için ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bunun için alanyazın incelemesi, yönetici ve öğretmenler ile görüşmeler ve okullarda kaydedilen video kayıtlarının analizi yapılmıştır. Yapılan alanyazın taramasında okul öncesi çocukların geçiş becerilerini değerlendirmede kullanılan araçların çoğunlukla sosyal/iletişimsel becerileri içerdiği belirlenmiştir. 8 yönetici ve 20 öğretmenle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerde yönetici ve öğretmenlere

öğrencilerin hangi becerilere sahip olması gerektiğine dair sorular sorulmuştur. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin “tuvalet eğitimi, giyinme/soyunma, yemek yeme ve temizlik” gibi öz bakım becerilerine öncelik verdikleri belirlenmiştir. Okul öncesi programlarda yapılan video kayıtlarda ise öğretmenlerin çocuklardan sosyal-iletişimsel becerileri kullanmalarını istedikleri gözlenmiştir. Yapılan bu çalışmalar sonucunda okul öncesi dönemdeki çocukların sahip olması gereken becerileri değerlendirmek için geçerliliği ve güvenilirliği tamamlanmış 24 maddeden oluşan ölçek geliştirilmiştir. Ölçekte yer alan becerilerin alanyazındaki ölçme araçlarıyla benzerlik gösterdiği belirtilmekle birlikte ölçekte yer alan fakat alanyazında yer almayan öz bakım becerileri kültürel bir neden olarak değerlendirilmiş ve ülkemizde okul öncesi dönemde sosyal-iletişimsel beceriler kadar öz bakım becerilerine de önem verildiği ve bu becerilerin okul öncesi eğitime başlarken önemli görüldüğü belirtilmiştir.

Odluyurt ve Batu (2009), okul öncesi dönemde kaynaştırma ortamına yerleştirilecek ÖĞÇ’lerin sahip olmaları beklenen becerileri, öğretmen görüşlerine ve alanyazın taramasına dayalı olarak belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaca yönelik bir anket geliştirilmiş ve 48 okul öncesi öğretmenine uygulanmıştır. Öğretmenlere anket uygulaması yapıldıktan sonra alanyazın incelenmiş ve okul öncesi dönemdeki kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin neler olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bulguları incelediğinde belirlenen kaynaştırmaya hazırlık becerileri: (a) arkadaşları ile birlikte grup etkinliklerine katılma, (b) yönergeleri yerine getirme, (c) özbakım becerilerine sahip olma, (d) psikomotor gelişimini tamamlamış olma, (e) kendini ifade etme, (f) etkinliklere dikkatini yöneltme, (g) sınıf içinde uygun davranışlar sergileme, (h) sınıf kurallarına uyma, (ı) verilen etkinliği uygun sürede ve şekilde tamamlama ve (i) gelişim düzeyine uygun bilişsel becerilere sahip olma şeklinde sıralanmıştır. Belirlenen bu beceriler ile alanyazın taramasında belirlenen beceriler benzerlik göstermiş ve ortaya çıkan beceriler bir araya getirilerek: (a) yönergeleri yerine getirme, (b) arkadaşları ile grup etkinliklerine katılma, (c) öz bakım becerilerini gerçekleştirme, (d) derslik içinde uygun davranışlar sergileme, (e) kendini ifade etme becerileri olarak belirtilmiştir.

Bozarslan ve Batu (2014), tarafından yapılan araştırmada özel anaokullarında çalışan öğretmenlerin okul öncesi dönemdeki kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerde, katılımcılardan ÖĞÇ’lerin genel eğitim sınıfına

yerleşebilmesi için sahip olması gereken becerilerin neler olduğunu belirtmeleri istenmiştir. Katılımcıların verdikleri yanıtlar sırasıyla şunlardır: (a) dil gelişiminin olması, (b) tuvalet becerisine sahip olması, (c) sosyal ve öz bakım becerisine sahip olması, (d) el becerilerine sahip olması, (e) sahip olması gereken herhangi bir beceri yok, (f) öğretilbilir olması, (g) arkadaşlarına zarar vermemesi, (h) dikkat süresinin en az 10 dk. olması ve öğretmenini dinlemesi ve (i) diğer.

Batu vd. (2017), gerçekleştirdikleri araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasına yönelik görüşlerini belirlemeyi hedeflemiştir. Bu doğrultuda ÖGÇ'lerin sahip olması gereken becerileri öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlemişlerdir. Bu beceriler sırasıyla: (a) öz bakım becerileri, (b) dil ve iletişim becerileri, (c) psikomotor beceriler, (d) etkinliklere katılım ve (e) problem davranışlara sahip olmamadır.

Anderson Inman, Paine ve Deutchman (1984), ÖGÇ'lerin okulda başarılı olmaları için üç beceriye sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bu beceriler: (a) öğretmenleri ve akranlarıyla uygun etkileşimi sağlamak için yeterli sosyal becerilere sahip olma, (b) okul programına devam edebilmek için gerekli olan temel akademik becerilere sahip olma ve (c) öğretimini destekleyecek sosyal davranışsal becerilere sahip olmadır.

Sainato ve Lyon (1989)'a göre, kaynaştırmaya yerleştirilen çocuklara öğretilmesi gereken becerileri belirlemek için çocukları sınıfta gözlemleyerek okuldaki günlerinin nasıl geçtiği belirlenmelidir. Bu doğrultuda gerçekleştirdikleri araştırmada okul öncesi dönemde ÖGÇ'lerin; (a) etkinliklere bağımsız olarak katılma, (b) grup etkinlikleri sırasında öğretmenin yönergelerini takip etme, (c) arkadaşlarını rahatsız etmeden uygun şekilde oturma, (d) soruları yanıtlama ve (e) etkinlik sorunsuz şekilde geçme becerilerine sahip olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Belirtilen becerilere ek olarak, iki ya da üç basamaklı yönergeleri yerine getirme ve öğretmen olmadığında oyun ya da etkinlikle ilgilenmenin de gerçekleştirilmesi gereken önemli beceriler olduğunu belirtmişlerdir.

Hains vd. (1989), okul öncesi ve anaokulu öğretmenlerinin çocukların anaokulunda sergilemelerini bekledikleri becerileri belirlemeye yönelik bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmada 21 okul öncesi ve 28 anaokulu öğretmenine uygulanan anketle, okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim yılı sonuna dair beklentileri; anaokulu öğretmenlerinin ise anaokulu yılının başlangıcı, ortası ve sonuna dair

beklentileri belirlenmiştir. Ankette bulunan beceriler 9 kategoriye ayrılmıştır: akademik beceriler, bağımsız çalışma becerileri, öğretmenlerin yönergelerini takip etme becerileri, geçiş becerileri, iletişim becerileri, sosyal beceriler, öz bakım becerileri, grup becerileri ve sınıf içi beceriler. Okul öncesi öğretmenleri, okul öncesi çıkış için ankette yer alan 9 kategorinin her birinden bazı becerileri önemli olarak değerlendirmiştir. Anaokulu öğretmenleri ise akademik, öz bakım ve iletişim kategorilerinden 6 beceriyi anaokuluna girişte önemli olarak değerlendirmişlerdir. Bu beceriler şunlardır: (a) ana renkleri bilme, (b) vücudun bölümlerini tanıma; gözler ve burun, (c) vücudun bölümlerini tanıma; eller, baş ve bacaklar, (d) tuvalet ihtiyacını karşılama, (e) ismine yanıt verme ve (f) uyarı sözlerine yanıt verme.

Foulks ve Morrow (1989), yaptıkları araştırmada anaokuluna başarılı bir uyum için gerekli olan sosyal yeterlilik ve akademik hayatta kalma becerilerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Bunun için anaokulu öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri ve gündüz bakımı sağlayıcılarına uygulanan ankette; üç katılımcı grubu tarafından anaokulu sınıfında başarılı bir uyum için kritik olduğu konusunda hemfikir olunan iki akademik hayatta kalma becerisi belirlenmiştir. Bu beceriler: "Çocuk, öğretmenin yönergelerini ve ödev yönlendirmelerini dikkatle dinler." ve "Çocuk, öğretmenin yönergelerine uyar." olarak belirtilmiştir.

Rule, Fiechtl ve Innocenti (1990), ÖGÇ'lerin anaokulunda ve ilkokulda başarı göstermesi için sahip olması gereken becerileri tanımlamak için alanyazın incelemesi ve sınıf içi gözlemler yapmışlardır. Alanyazın incelemesi ve gözlemler sonucunda, anaokuluna ve birinci sınıfa başarılı bir şekilde kaynaştırılmak için çocukların; (a) bağımsız çalışması, (b) gruplara katılması, (c) çeşitli yönergeleri takip etmesi ve (d) çeşitli materyaller kullanması gerektiğini belirlemişlerdir. Ayrıca araştırmada bu becerilerin öğretimini içeren dokuz etkinlikten oluşan bir öğretim programı geliştirmiştir.

Johnson ve arkadaşları (1995), tarafından yapılan araştırmada öğretmenlere çocukların anaokuluna başlarken sahip olması gerektiğini düşündükleri becerileri belirlemeye yönelik anket uygulanmıştır. Öğretmenlerden ankette yer alan; kaba motor becerileri, ince motor becerileri, akademik beceriler, dil becerileri ve sosyal beceriler gelişim alanlarındaki becerileri önemlerine göre derecelendirmeleri istenmiştir. Anket üç farklı yöntemle uygulanmıştır. İlk olarak öğretmenlerden her beceriyi çok önemliden önemsiz doğru derecelendirmeleri istenmiştir. İkincisi, her öğretmen her bir alana özgü

beceri listesinden en önemli beş tanesini seçmiştir. Üçüncüsü, öğretmen alanı ne olursa olsun çocukların sahip olması gereken en kritik 10 beceriyi seçmiştir. Anket sonucunda üç sıralama yöntemine göre 22 beceri belirlenmiştir. Bu becerilerden 7'si sosyal beceriler, 5'i dil becerileri, 4'ü kaba motor becerileri, 3'ü ince motor becerileri ve 3'ü akademik becerilerden oluşmaktadır.

Kemp ve Carter (2000), tarafından yapılan araştırmada ÖGÇ'ler için gerekli becerilerin (a) görevle ilgili davranışları, (b) öğretmenin talimatlarını takip etmeyi, (c) öğretim ipuçlarına yanıt vermeyi ve (d) görevi tamamlamayı kapsayan beceriler olduğu belirtilmiştir. Kemp ve Carter (2005), tarafından daha sonrasında yapılan araştırmada ise okul öncesi dönemde başarılı kaynaştırma için öğretmenler tarafından gerekli görülen beceriler: (a) sınıf içi beceriler, (b) akranlara yönelik sosyal beceriler, (c) bağımsızlık becerileri, (d) öz bakım becerileri, (e) yönerge ve kurallara uyma becerileri, (f) erken akademik beceriler, (h) motor beceriler ve (g) dil ve iletişim becerileri olarak sıralanmıştır.

Chadwick ve Kemp (2002), tarafından gerçekleştirilen araştırmada özel eğitim öğretmenleri ve okul öncesi öğretmenlerine anket uygulanmıştır. Uygulanan anket sonucunda belirlenen kaynaştırmaya hazırlık becerileri: (a) tuvalet ihtiyacını bağımsız olarak giderme, (b) ailesinden kolaylıkla ayrılma, (c) öğretmenin yönergelerini takip etme, (d) basit kuralları ve sınıf rutinlerini bilme olarak sıralanmıştır.

1.4. Araştırmanın Gereksinimi

Okul öncesi dönem ve bu dönemde sunulan eğitim tüm çocukların gelişimi için çok önemlidir. Bu dönemdeki eğitimin amacı, çocukların zihinsel, bedensel, sosyal ve duygusal gelişimini sağlayarak ilköğretime hazırlanmalarını sağlamaktır (Özdoğan, 2021, s. 7). Okul öncesi dönemde erken çocukluk özel eğitiminin amacı ise bireylerin içinde bulundukları durumların olumsuz etkilerini en aza indirerek gelişimlerini en yüksek düzeyde desteklemektir (Tomris ve Çelik, 2021, s. 244). Bu amaçların yerine getirilmesinde bu dönemde gerçekleştirilen kaynaştırma uygulamasının etkisi büyüktür. ÖGÇ'lerin zengin yaşantılar ve öğrenme fırsatlarından yararlanmaları amacıyla eğitimlerini kaynaştırma uygulamalarıyla sürdürmeleri önemlidir. Kaynaştırma uygulamalarının başarılı ve verimli olması ise ÖGÇ'lerin eğitim için en uygun zaman dilimi olan okul öncesi dönemde kaynaştırma uygulamasına başlamasına bağlıdır (Ergin

ve Bakkaloğlu, 2015, s. 174). Okul öncesi dönemde gerçekleştirilen kaynaştırma uygulaması sayesinde ÖGÇ'ler eğitimde fırsat eşitliğine sahip olur ve akranlarını gözlemler, model alır ve onlarla etkileşim kurma gereksinimini karşılar (Duman ve Koçak, 2013, s. 100; Buldu, Özer ve Çalışkan, 2021, s. 621).

ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemde yerleştiği kaynaştırma ortamına uyum sağlayabilmesi için bazı becerilere sahip olması gerektiği düşünülmektedir. Aynı zamanda okul öncesi dönemden ilköğretim dönemine geçişte de gerekli becerilere sahip olması önemli bir konudur. Bu doğrultuda kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin belirlenerek öğretiminin planlanmaması, ÖGÇ'lerin yerleşecek oldukları kaynaştırma ortamından yeterli ölçüde fayda sağlayamamalarına ve sınıfa uyum gösterememelerine neden olacağından kaynaştırma uygulamalarının başarısını olumsuz etkilemektedir (Odluyurt ve Batu, 2009, s. 1824). Bu yüzden kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin öğretiminin planlanabilmesi için bu becerilerin belirlenmesi, kaynaştırma uygulamalarının başarılı olmasında belirleyici bir unsurdur.

Ülkemizde; okul öncesi dönem için gerekli olan becerileri değerlendirmek için ölçek geliştirilmesine yönelik (Bakkaloğlu, 2008), kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin okul öncesi öğretmen görüşleri ve alanyazın incelemesine göre belirlemeye yönelik (Odluyurt ve Batu, 2009) ve ÖGÇ'lere kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin öğretimine yönelik (Odluyurt ve Batu, 2010) araştırmalar yer almaktadır. Yabancı alanyazında ise kaynaştırmaya hazırlık becerilerine ilişkin araştırmalar (Hains vd., 1989; Foulks ve Morrow, 1989; Rule, Fiechtel ve Innocenti, 1990; Johnson vd., 1995; Kemp ve Carter, 2000; Chadwick ve Kemp 2002; Kemp ve Carter, 2005) yer almakla birlikte bazı özelliklerin farklı olmasından kaynaklı bu becerilerde kültürel farklılıklar görülebilmektedir (Odluyurt ve Batu, 2009, s. 1824). Ayrıca ilgili araştırmalarda okul öncesi dönemde kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin çoğunlukla anket ve gözlemin uygulanarak belirlendiği; ilköğretime geçiş için gerekli becerilere ise sınırlı olarak yer verildiği görülmektedir. Bu açıdan ele alındığında okul öncesi dönem ve ilköğretim için gerekli kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin öğretmenlerle görüşme yönteminin kullanılarak belirlenmesinin, uygulama ortamına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ülkemizde kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin belirlenmesine yönelik sınırlı sayıda araştırmalar mevcut olmakla birlikte güncel araştırmalar da yer almamaktadır. Bu durumlar göz önünde bulundurulduğunda okul öncesi dönemde ve ilköğretimde

kaynaştırma uygulamasının başarısı için kaynaştırmaya hazırlık becerilerine ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi bir gereklilik olarak düşünölmektedir.

1.5. Araştırmanın Önemi

ÖGÇ'lerin NGGÇ'ler ile eğitim alabilmesi gelişimleri açısından önemli bir konudur. Yapılan araştırma ile ÖGÇ'lerin okul öncesi ve ilköğretimde kaynaştırma ortamlarından başarılı bir şekilde faydalanabilmesi için gereken kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak belirlenmesinin alanyazına katkı sağlayacağı düşünölmektedir. Ayrıca okul öncesi kaynaştırma uygulamalarında okul öncesi öğretmenlerinin sorumluluğı ve önemi büyüktür. Bu bağlamda kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin okul öncesi öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak belirlenmesinin, uygulama ortamında öğretmen beklentilerinin karşılanması konusunda önemli katkıda bulunması beklenilmektedir. Bu araştırmanın benzer konularda gerçekleştirilecek olan diğeri araştırmalara zemin oluşturması konusunda da önemli olması beklenilebilir.

Araştırma bulgularının; okul öncesi ve ilköğretim döneminde yürütölen kaynaştırma uygulamalarının başarılı olmasında, kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin öğretiminde planlanmasında, okul öncesi dönemde ÖGÇ'lere sunulan yeni hizmetlerin geliştirilmesinde ve okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasına karşı beklentilerinin karşılanmasında yol gösterici olması bakımından önemli olması beklenilmektedir.

1.6. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı resmi anasınıfları ve resmi bağımsız anaokullarında görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya hazırlık becerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasına yönelik bilgi ve deneyimleri nelerdir?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasına yönelik görüşleri nelerdir?

3. Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya hazırlık sürecine yönelik görüşleri nelerdir?
4. Okul öncesi öğretmenlerinin ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemde okula (anaokuluna) başladıklarında sahip olmalarını bekledikleri beceriler nelerdir?
5. Okul öncesi öğretmenlerinin ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemden ilköğretim dönemine geçişte sahip olmaları gerektiğini düşündükleri beceriler nelerdir?
6. Okul öncesi öğretmenlerinin ÖGÇ'lerin okul öncesine ve ilköğretime geçişte kaynaştırma eğitiminden daha etkin bir şekilde fayda sağlayabilmeleri için önerileri nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, katılımcılar, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analiz edilmesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma; İstanbul ilindeki resmi anasınıfları ve resmi bağımsız anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin, kaynaştırmaya hazırlık becerilerine ilişkin görüşlerinin görüşme yoluyla alındığı durum araştırmasıdır. Araştırma verilerinin elde edilmesinde yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler ise betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir.

Durum çalışmalarında amaç, mevcut durumun net bir şekilde tanımlanarak yeniden yapılandırılmasıdır (Çoban ve Oral, 2020, s. 292). Bu çalışmalarda araştırmacı, gerçek yaşamdaki durum ya da durumlar hakkında çoklu bilgi kaynaklarıyla derinlemesine bilgi toplayarak durumun betimlenmesini ve temaların ortaya konmasını sağlar (Creswell, 2021, s. 99).

Görüşme, nitel araştırmalarda başlıca veri toplama yöntemlerinden biridir (Tutar ve Erdem, 2022, s. 312). Doğrudan gözlemlenemeyen durumları bulmak ve diğer insanların bakış açılarına ulaşmak amacıyla görüşmeler yapılır (Patton, 2018, s. 341). Görüşme; katılımcıların araştırma konusu hakkında bilgi, düşünce ve duygularını doğrudan açıklama fırsatı veren veri toplama tekniğidir (Baltacı, 2019, s. 374). Aynı zamanda araştırma soruları hakkında katılımcılardan derinlemesine bilgi toplanmasını sağlayan esnek bir veri toplama aracıdır (Büyüköztürk vd., 2020, s. 158). Araştırmalarda görüşme yöntemi üç farklı şekilde uygulanabilir: yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış (Güler, Halıcıoğlu ve Taşkın, 2015, s. 114; Sözer ve Aydın, 2020, s. 251). Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılarak veri toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme yönteminde; görüşülene kendini ifade etme fırsatı vermesi, zaman esnekliği oluşturması, sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi elde etmeyi sağlaması gibi avantajların olması nedeniyle bu yöntem tercih edilmiştir (Büyüköztürk vd., 2020, s. 159; Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 130).

2.2. Katılımcılar

Bu bölümde katılımcıların belirlenmesi, katılımcıların özellikleri ve araştırmacı ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.2.1. Katılımcıların belirlenmesi

Araştırmanın örneklemini, 2023-2024 eğitim öğretim yılında İstanbul ilinde resmi anasınıfları ve resmi bağımsız anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenleridir. Araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden okul öncesi öğretmenleri araştırmanın katılımcılarını oluşturmuştur. Araştırmanın katılımcılarının belirlenmesinde ölçüt örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntemde araştırmanın katılımcılarının bazı özellikleri taşıması gerekmektedir (Büyüköztürk vd., 2020, s. 94). Araştırmada yer alan katılımcıların belirlenmesindeki ölçütler ise şunlardır:

- 1) Resmi anasınıfları ve resmi bağımsız anaokullarında görev yapıyor olmak
- 2) Okul öncesi öğretmenliği bölümü mezunu olmak
- 3) Araştırmaya katılmaya gönüllü olmak

Araştırmacı, katılımcılara ulaşma sürecinde olası katılımcıların görev yaptığı okulların listesini oluşturmuştur. Bu listeden belirlediği okulların iletişim ve adres bilgilerine ulaşarak okulları telefon ile aramış ve görüşme için randevu almıştır. Araştırmacı gittiği okullarda öncelikle idareciler ile görüşerek kendini tanıttıktan sonra araştırma ile ilgili bilgiler vermiştir. Araştırmacı; okul idaresi ve okul rehberlik servisinin yönlendirmesi sonucunda okul öncesi öğretmenleri ile görüşerek kendini tanıtmış, araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında gerekli bilgileri vermiştir. Araştırmaya ölçütleri sağlayan ve katılmayı kabul eden 15 okul öncesi öğretmeni katılmıştır.

2.2.2. Katılımcıların özellikleri

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerine ait cinsiyet, yaş, mezun olunan üniversite, mezuniyet yılı ve meslek yılına dair bilgiler elde edilmiştir. Katılımcıların özellikleri Tablo 2.1.' de yer almaktadır.

Tablo 2.1. *Katılımcıların özellikleri*

Katılımcı No	Kod isim	Cinsiyet	Yaş	Mezun Olunan Üniversite	Mezuniyet Yılı	Meslek Yılı
1	Ö1	Kadın	26	Bahçeşehir Üniversitesi	2021	2
2	Ö2	Erkek	26	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	2022	2
3	Ö3	Kadın	32	Uludağ Üniversitesi	2014	10
4	Ö4	Kadın	40	Sakarya Üniversitesi	2007	15
5	Ö5	Kadın	38	Uludağ Üniversitesi	2010	13
6	Ö6	Kadın	30	Kocaeli Üniversitesi	2017	4
7	Ö7	Kadın	44	Anadolu Üniversitesi	2007	15
8	Ö8	Kadın	30	Maltepe Üniversitesi	2020	3
9	Ö9	Kadın	37	Kocaeli Üniversitesi	2009	15
10	Ö10	Kadın	34	Anadolu Üniversitesi	2011	12
11	Ö11	Kadın	26	Karadeniz Teknik Üniversitesi	2019	5
12	Ö12	Kadın	36	Marmara Üniversitesi	2009	11
13	Ö13	Kadın	28	Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi	2018	4
14	Ö14	Kadın	39	Uludağ Üniversitesi	2007	17
15	Ö15	Kadın	43	Anadolu Üniversitesi	2006	18

2.2.3. Araştırmacı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Erken Çocuklukta Özel Eğitim yüksek lisans programında eğitimine devam etmekte olan araştırmacının 4 yıllık özel eğitim öğretmenliği tecrübesi bulunmaktadır. Araştırmacı lisansüstü seviyede “*Okul Öncesi Dönem Kaynaştırma Uygulamaları*” dersini almıştır ve okul öncesi dönemdeki özel gereksinimli çocuklarla çalışma tecrübesi bulunmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Bu bölümde veri toplama aracının geliştirilmesine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

2.3.1. Veri toplama aracının geliştirilmesi

Katılımcılara yarı yapılandırılmış görüşmelerde sorulmak üzere “*Okul Öncesi Öğretmenleri Görüşme Formu*” hazırlanmıştır (EK.1). Katılımcılarla görüşme yapılmadan önce hem görüşme sorularının işlerliği ve anlaşılabilirliğinin belirlenmesi hem de araştırmacının deneyim kazanması için katılımcı grubunda yer almayan fakat katılımcı özelliklerini yansıtan bir okul öncesi öğretmeni ile pilot görüşme gerçekleştirilmiştir.

2.3.1.1. Okul öncesi öğretmenleri görüşme formunun geliştirilmesi

Bu araştırmada kaynaştırmaya hazırlık becerilerine ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini belirlemeye yönelik kullanılan veri toplama aracını geliştirmek için öncelikli olarak konuya dair alanyazın taraması gerçekleştirilmiştir. Araştırma konusuyla ilişkili olan araştırmalar incelenmiştir. Alanyazın incelemesi sonucunda araştırmacı tarafından görüşme formu hazırlama ilkelerine uygun olarak görüşme formu hazırlanmıştır. Bu ilkelerden bazıları; (a) kolay anlaşılabilir sorular yazma, (b) çok boyutlu sorular sormaktan kaçınma, (c) açık uçlu sorular sorma, (d) farklı türden sorular sorma, (e) odak sorular sorma, (f) soruları mantıklı bir şekilde sıralama, (g) alternatif sorular hazırlama ve (h) tarafsız sorular sorma olarak sıralanabilir (Patton, 2018, s. 348). Görüşme formu oluşturulduktan sonra iki uzmandan görüş alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda bir soru daha açık hale getirilmiş, iki sorunun yeri değiştirilmiş ve iki soru eklenerek görüşme formu son şekliyle pilot uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Formda öncelikle demografik bilgileri belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Daha sonrasında ise okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya hazırlık

becerilerine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik açık uçlu ve kapalı uçlu sorulardan oluşan on altı soruluk sorular bölümü yer almaktadır.

2.3.1.2. Pilot görüşme

Pilot görüşme, araştırmanın sonuçlarının değerlendirilmesi için önemli bir unsur olmakla birlikte görüşme sorularını test etmek ve görüşme sorularının anlaşılabilirliğini kontrol etmek için gerçekleştirilir (Büyüköztürk vd., 2020, s. 165). Pilot görüşmenin gerçekleştirildiği öğretmen araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Pilot görüşme, öğretmenin belirlediği zamanda bilgisayar ortamında çevrimiçi olarak yapılmıştır. Araştırmacı tarafından, araştırmanın amacı ve görüşmenin ne şekilde gerçekleştirileceği belirtilmiştir. Görüşmenin kısa sürede tamamlanarak verilerin eksiksiz ve güvenilir bir şekilde kaydedilmesi amacıyla ses kayıt cihazı kullanılması için katılımcıdan izin alınmıştır. Görüşme tamamlandıktan sonra ses kaydı dinlenerek verilen yanıtların birebir dökümü yapılmıştır. Pilot görüşme sonucunda soruların öğretmen tarafından rahatlıkla anlaşılıp cevaplanabildiği belirlenmiştir. Pilot görüşmeye dair bilgiler Tablo 2.2.'de gösterilmektedir.

Tablo 2.2. Pilot görüşme bilgileri

Katılımcı Kod Adı	Cinsiyet	Yaş	Mezun Olunan Üniversite	Mezuniyet Yılı	Meslek Yılı	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi
P1	Kadın	37	Selçuk Üniversitesi	2008	15	27 Mart 2024	14 dk 44 sn

2.4. Veri Toplama Süreci

Bu bölümde veri toplama sürecindeki görüşme öncesi ve görüşme sürecine dair bilgiler yer almaktadır.

2.4.1. Görüşme öncesi

Görüşmeler gerçekleştirilmeden önce İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden 2023-2024 eğitim öğretim yılı resmi anasınıfları ve resmi bağımsız anaokullarının

listesine ulaşılmıştır. Bu listeden Ataşehir ilçesinde yer alan toplam 31 tane okul belirlenmiştir. Belirlenen okullarda verilerin toplanabilmesi için İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Daha sonrasında araştırmacı, okulları ziyaret ederek görüşmeyi kabul eden ve görüşmek için müsait olan öğretmenlerle görüşmeyi gerçekleştirmiştir. Araştırmacının gittiği gün müsait olmayan öğretmenlerden ise randevu alınmıştır.

Görüşmeye başlamadan önce araştırmacı; görüşme ortamının kontrolünü gerçekleştirmiş ve görüşmenin gerçekleşeceği masaya gönüllü katılım formunu, görüşme formunu, ses kayıt cihazını, not defterini ve kalemi koymuştur.

2.4.2. Görüşme süreci

Araştırmanın verileri; 2024 yılı, 29 Mart 5 Nisan tarihleri arasında toplanmıştır. Veri toplamak amacıyla yapılan görüşmeler doğrudan veya dolaylı olarak iki şekilde gerçekleştirilebilir (Tutar ve Erdem, 2022, s. 312). Araştırmada gerçekleştirilen görüşmelerin tamamı, katılımcılarla yüz yüze iletişim halinde olacak şekilde araştırmacı tarafından doğrudan gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler öğretmenlerin görev yaptıkları okullarda gerçekleştirilmiş ve görüşme ortamları öğretmenlerin istekleri doğrultusunda belirlenmiştir.

Araştırmacı, katılımcılarla görüşmeye başlamadan önce görüşme konusu dışındaki konulardan kısa sohbetler etmiştir. Katılımcılara görüşme akışının bozulmaması ve veri kaybının olmaması için görüşmenin ses kaydına alınacağı belirtilmiştir. Ardından katılımcının gönüllü katılım formunu okuması ve imzalaması için zaman verilmiştir. Araştırma ile ilgili sormak istedikleri soru olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcının gönüllü katılım formunun imzalanmasından sonra görüşme için hazır olup olmadığı sorulmuş ve onay alındıktan sonra ses kaydının başlatılacağı katılımcıya bildirilerek görüşmeye başlanmıştır. Görüşme sonunda katılımcıya araştırmaya katılımından dolayı teşekkür edilerek görüşme sonlandırılmıştır.

Görüşmeler toplamda 308 dk 43 sn sürmüştür. Görüşme süresi en kısa 11 dk 51 sn, en uzun ise 30 dk 32 sn sürmüştür. Görüşmelere dair bilgiler Tablo 2.3.'te gösterilmektedir.

Tablo 2.3. *Görüşme takvimi*

Katılımcı No	Katılımcı Kod Adı	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi
1	Ö1	29 Mart 2024	11 dk 51 sn
2	Ö2	29 Mart 2024	14 dk 48 sn
3	Ö3	02 Nisan 2024	19 dk 05 sn
4	Ö4	03 Nisan 2024	30 dk 32 sn
5	Ö5	03 Nisan 2024	16 dk 06 sn
6	Ö6	03 Nisan 2024	12 dk 31 sn
7	Ö7	03 Nisan 2024	14 dk 12 sn
8	Ö8	03 Nisan 2024	13 dk 28 sn
9	Ö9	04 Nisan 2024	22 dk 13 sn
10	Ö10	04 Nisan 2024	17 dk 10 sn
11	Ö11	04 Nisan 2024	13 dk 28 sn
12	Ö12	04 Nisan 2024	16 dk 55 sn
13	Ö13	04 Nisan 2024	17 dk 03 sn
14	Ö14	05 Nisan 2024	12 dk 52 sn
15	Ö15	05 Nisan 2024	24 dk 03 sn

2.4.2.1. Görüşme ilkeleri

Veri toplamak amacıyla yapılan görüşmeler, belirli ilkeler doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından araştırmaya katılmayı kabul eden öğretmenler ve öğretmenlerin görev yaptıkları okullar hakkında gerekli bilgiler edinilmiştir. Görüşmeye başlamadan önce araştırmacı tarafından katılımcıya, araştırmanın amacı ve görüşme kayıtlarının gizli kalarak kimseyle paylaşılmayacağı belirtilmiştir. Ayrıca görüşme öncesinde katılımcıdan gelen tüm sorular araştırmacı tarafından açık ve anlaşılır bir şekilde cevaplanmıştır. Görüşme süresince araştırmacı; katılımcı tarafından anlaşılır bir dil kullanarak, yönlendirmelerden kaçınarak ve kontrolü sağlayarak görüşmeyi sürdürmüştür. Görüşme sonunda araştırmacı tarafından ses kaydının ve görüşme notlarının kontrolü yapılmıştır.

2.5. Verilerin Analiz Edilmesi

Elde edilen verilerin analiz edilmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yönteminin amacı, elde edilen verileri düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde ortaya koymaktır (Sözer ve Aydın, 2020, s. 267). Bu doğrultuda araştırma

verileri, araştırma sorusu veya sorularından yola çıkılarak belirlenmiş olan temalara göre sınıflandırıldıktan sonra verilere ilişkin bulgular özetlenir ve özetler araştırmacı tarafından yorumlanır (Baltacı, 2019, s. 379; Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 244; Kartal, 2021, s. 233). Yıldırım ve Şimşek'e (2021, s. 244) göre, betimsel analizin dört aşaması vardır:

Analiz için bir çerçeve oluşturma: Kavramsal çerçeveden, araştırma sorularından ya da görüşme veya gözlemde yer alan boyutlardan yola çıkarak oluşturulan kod ve tema listesi ile veri analizi için bir çerçeve oluşturur. Bu çerçeve, elde edilen verilerin uygun temalara göre düzenlenmesine ve sunulmasına olanak tanır.

Verilerin kodlanması: Elde edilen veriler tematik çerçeveye göre incelenir ve kodlanarak anlamlı bir şekilde bir araya getirilir. Veriler kodlanırken bazı verilerin dışarda kalması ya da önemli olmaması söz konusu olabilir. Bu aşamada doğrudan alıntı yapılacak yerler de belirlenir.

Bulguların tanımlanması: Kodlanan veriler kolay anlaşılır ve okunabilir bir dille betimlenerek gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenir.

Bulguların yorumlanması: Son aşamada tanımlanan bulgular; açıklanır, ilişkilendirilir ve anlamlandırılır. Araştırmacının yorumları ve ortaya çıkan temaların anlamlı bir şekilde birbirleriyle ilişkilendirilmesi gerekmektedir.

2.5.1. Analiz için çerçeve oluşturma

Veri analizinin ilk aşaması olarak görüşme sırasında kaydedilen ses kayıtlarının yazıya dökümü yapılmış, yazıya dökülen ses kayıtlarının kontrolü yapılmış ve kod listesi oluşturulmuştur. Araştırmacı, katılımcılarla belirlenen ilkelere göre görüşmelerini yüz yüze gerçekleştirmiş ve görüşmeler ses kaydına alınmıştır. Ses kayıtlarını güvenilir bir şekilde saklamak için ses dosyalarının hepsi yedeklenmiştir. Daha sonrasında değişiklik ya da düzeltme yapılmadan olduğu gibi ses kayıtlarının dökümü yapılmıştır. Ses kayıtlarının dökümü yapılırken her bir öğretmen için ayrı görüşme formu kullanılmıştır. Ses kayıtlarının dökümünde görüşmecinin söyledikleri, katılımcının söyledikleri ile karışmaması için kalın punto ile yazılmıştır. Ses kayıtlarının görüşme formuna dökümü yapıldıktan sonra görüşmelerin tamamı okunarak değerlendirilmiştir. Yapılan

değerlendirme sonucunda görüşme yapılan öğretmenlerin yanıtları temel alınarak görüşme kodlama anahtarı yapılmıştır.

2.5.2. Verilerin kodlanması

Görüşme formlarının tamamı incelenerek elde edilen veriler tematik çerçeveye göre değerlendirilmiş ve görüşme kodlama anahtarına göre kodlaması yapılmıştır.

2.5.3. Bulguların tanımlanması

Araştırmada elde edilen veriler öncelikle kolay okunabilir ve anlaşılır duruma getirilmiş daha sonrasında ise öğretmenlerin yanıtlarından doğrudan alıntılar belirlenerek bulgulara eklenmiştir. Ulaşılan veriler sayılarla ifade edilmiş ve verilerin sayısal analizinde frekans hesabı uygulanmıştır.

2.5.4. Bulguların yorumlanması

Araştırmanın bulguları; araştırmanın temel amacına uygun olarak hazırlanmış olan görüşme sorularının sırası dikkate alınarak araştırmacı tarafından açıklanmış, ilişkilendirilmiş ve anlamlandırılmıştır.

2.5.5. Geçerlik ve güvenirlik

Nitel araştırmaların amacı, dolaylı (analitik) genelleme olduğu için geçerlik ve güvenirlik durumları belirlenirken nicel araştırmalardan farklı kavram ve yöntemler kullanır (Tutar ve Erdem, 2022, s. 336). Nitel araştırmalarda; iç geçerlik yerine inandırıcılık, dış geçerlik ya da genelleme yerine aktarılabilirlik, iç güvenirlik yerine tutarlık, dış güvenirlik ya da tekrar edilebilirlik yerine ise teyit edilebilirlik kavramları kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 289). Bu kavramlara ilişkin bilgiler Tablo 2.4.'te yer almaktadır.

Tablo 2.4. Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik kavramları (Erlandson vd. 1993'ten akt. Yıldırım ve şimşek, 2021, s. 289)

	lt	Kullanılan Yöntemler
İnandırıcılık (i geçerlik)	Araştırma sonuçları yoluyla gerçeğin doğru temsili	Uzun süreli etkileşim Derinlik odaklı veri toplama eşitleme Uzman incelemesi Katılımcı teyidi
Aktarılabilirlik (dış geçerlik)	Sonuçların uygulanması	Ayrıntılı betimleme Amaçlı rnekleme
Tutarlık (i güvenirlik)	Tutarlığı sağlama	Tutarlık incelemesi
Teyit edilebilirlik (dış güvenirlik)	Nesnel ve yansız olma	Teyit incelemesi

Araştırmada, uzun süreli etkileşimi gerektiren yüz yüze görüşmeler yapılarak ayrıntılı ve derinlemesine bilgiler toplanılması sağlanmışır (Yıldırım ve şimşek, 2021, s. 282.) Araştırmanın yöntem bölümünde; araştırma modeli, veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizine yönelik bilgiler detaylı olarak ifade edilmiştir. Betimsel analiz yöntemi kullanılarak bulguların analizi ve sunumu yapılırken yorum ifadelerinin kullanılmamasına dikkat edilmiş, verilerin aslına uygun olarak ayrıntılı betimleme yapılmıştır. Ayrıca yapılan görüşmelerde katılımcılardan doğrudan alıntılara da yer verilmiştir. Araştırmada; amaçlı örnekleme türlerinden lt örnekleme yöntemi kullanılmış ve araştırma rneklemi, ortamı ve süreçleri detaylı olarak tanımlanmışır.

Araştırmada güvenirlik için öncelikle ses kayıtlarının güvenilir bir şekilde dökümünün gerçekleştiğini belirlemek amacıyla görüşmelerin %30'unu içeren üç görüşmenin ses kaydının döküm ile karşılaştırılmasının yapılması sağlanmışır. İnceleme sonucunda ses kayıtlarının dökümünün güvenilir şekilde gerçekleştiği sonucuna varılmışır. Daha sonrasında görüşme dökümlerini kodlama sürecinde güvenirlik analizi gerçekleştirilmiştir. Yazıya aktarılmış verilerin kodlanmasında birden fazla kodlayıcının cevaplarındaki kararlılığı belirlemeye yönelik kodlayıcılar arası görüş birliği yöntemi uygulanmışır (Creswell, 2021, s. 255). Kodlayıcılar arası güvenirliğin belirlenmesi amacıyla araştırmacı ve özel eğitim alanında doktora derecesine sahip bir uzman birbirinden bağımsız şekilde görüşme kodlama anahtarını doldurmuştur. Uzman, görüşme dökümlerini inceleyerek ve uygun bölüme işaretlemesini yaparak görüşme

kodlama anahtarını doldurmuştur. Daha sonrasında uzman ve araştırmacı arasındaki tutarlılık incelenerek karşılaştırılmıştır. Yapılan işaretlemelerin tutarlılıklarını belirlemek amacıyla her sorunun yanıtı tek tek incelenip karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmada yapılırken uzman aynı yanıt seçeneğini işaretlemişse “Görüş Birliği”, farklı seçeneği işaretlemişse “Görüş Ayrılığı” olarak değerlendirilmiştir. Güvenirlik yüzdesi hesaplanırken $\text{görüş birliği} / (\text{görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı}) \times 100$ formülü kullanılmış ve bütün sorular için güvenirlik yüzdesi %100 bulunmuştur.

2.6. Araştırma Etiği

Araştırmacıların, araştırma sürecinde yerine getirmesi gereken bazı etik ilkeler vardır. Etik ilkeler: (a) gerçeğe uygunluk, (b) katılımcılara zarar vermeme, (c) bilgilendirilmiş onam, (d) araştırmacının hak ve sorumlulukları, (e) araştırma yazarlarının tanımlanması, (f) alıntı yapmada uygunluk, (g) etik ilkelere uyma olarak sıralanabilmektedir (Kumandaş Öztürk, 2021, s. 69).

Araştırmanın amacını ve sürecin nasıl gerçekleşeceğini kısaca açıklamak, katılımcıların araştırmaya gönüllü olarak katılımlarını sağlamak ve görüşmede alınacak ses kaydı için izinlerini almak amacıyla gönüllü katılım formu hazırlanmıştır. Gönüllü katılım formu katılımcılara açık bir şekilde sunularak imzalatılmıştır (EK.2). Katılımcılara bilgilendirmeler yazılı ve sözlü olarak iletilmiş, katılımcıların araştırmaya dair yeterli bilgiye sahip olduklarından emin olunmuştur. Araştırmada katılımcıların ismine yer verilmemiş ve görüşmelerin gerçekleşme sırasına göre numaralandırması yapılarak öğretmenlere kod (Ö1, Ö2, vb.) verilmiştir. Katılımcılarla yapılan tüm görüşmelerin ses kaydı alınmış ve birebir dökümü yapılmıştır. Araştırma için “Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu”ndan etik kurul onay belgesi alınmıştır (EK.3). Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul ve kurumlarda gerçekleştirilecek araştırma uygulamalarına ilişkin araştırma uygulama izni, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınmıştır.

3. BULGULAR

Bu araştırmanın amacı resmi anasınıfları ve resmi bağımsız anaokullarında görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya hazırlık becerilerine yönelik görüşlerinin belirlenmesidir. Bu bölümde sırasıyla bu amaca yönelik yarı yapılandırılmış görüşmelerden ulaşılan bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamasına Yönelik Bilgi ve Deneyimleri

Bu bölümde okul öncesi öğretmenlerinin; kaynaştırma uygulamasına yönelik aldıkları eğitimlere, ÖGÇ'leri desteklemek ve mesleki deneyimlerini artırmak için ihtiyaç duydukları gereksinimlere ve sınıflarında ÖGÇ'lerin bulunmasına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

3.1.1. Öğrenim sırasında kaynaştırma uygulamasına yönelik alınan eğitim

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde okul öncesi öğretmenlerine, öğrenimleri sırasında kaynaştırma uygulamasına yönelik eğitim alıp almadıklarını belirlemek amacıyla “Öğreniminiz sırasında kaynaştırma uygulamasına yönelik eğitim aldınız mı?” sorusu sorulmuştur. 13 öğretmen “Evet”, 2 öğretmen ise “Hayır” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren öğretmenlerden ne olduğunu belirtmeleri istenmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara ilişkin bulgular Tablo 3.1.’de yer almaktadır.

Tablo 3.1. Öğrenim sırasında kaynaştırma uygulamasına yönelik alınan eğitim

Öğretmen Görüşleri	f
ÖGÇ'ler ve özel eğitim	10
ÖGÇ'lerin kaynaştırılmasına yönelik öğretmen davranışları	3
Teorik bilgi	2
Gözlem	1
Uygulama	1
BEP hazırlama	1
Dil gelişimi	1
Kavram öğretimi	1
Planlama	1

Öğretmenler kaynaştırma uygulamasına yönelik aldığı eğitimin en çok ÖGÇ'ler ve özel eğitimle ilgili olduğunu belirtmiştir. Bu bulguya yönelik Ö3: “*Sadece ders olarak aldık, hani özel eğitim dersi vardı yıl içinde ayrı bir uygulama olarak bir şey yapmadık.*” yanıtını vermiştir.

Kaynaştırma uygulamasına yönelik aldığı eğitimin; ÖGÇ'ler ve özel eğitim, ÖGÇ'lerin kaynaştırılmasına yönelik öğretmen davranışları ve planlama ile ilgili olduğunu belirten Ö13 ise: “*İçerik olarak nasıl diyeyim bu çocukların türleri var. Otizm, Down Sendromu vs. bunlarla ilgili. Hani otizmlili bir çocuk sınıfımızda olduğunda nasıl davranmamız gerekiyor, nasıl yaklaşmamız gerekiyor ve planlamayla ilgili. İşte planda bunlara ekstra alanımız var bizim, onlar için düzenleme yapıyoruz bunlarla ilgili.*” yanıtını vermiştir.

3.1.2. Kaynaştırma uygulamasına yönelik alınan hizmet içi eğitim

Yarı yapılandırılmış görüşmelere okul öncesi öğretmenlerine, kaynaştırma uygulamasına yönelik hizmet içi eğitim alıp almadıklarını belirlemek amacıyla “Öğreniminiz sırasında kaynaştırma uygulamasına yönelik eğitim aldınız mı?” sorusu sorulmuştur. 4 öğretmen “Evet”, 11 öğretmen ise “Hayır” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren öğretmenlerden ne olduğunu belirtmeleri istenmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara yönelik bulgular Tablo 3.2.’de yer almaktadır.

Tablo 3.2. Kaynaştırma uygulamasına yönelik alınan hizmet içi eğitim

Öğretmen Görüşleri	f
ÖGÇ'ler ve özel eğitim	2
ÖGÇ'lere tanı, müdahale ve uygulama süreci	1
Kaynaştırma uygulaması	1

Öğretmenler kaynaştırma uygulamasına yönelik aldıkları hizmet içi eğitimin en çok ÖGÇ'ler ve özel eğitim ile ilgili olduğunu belirtmiştir. Bu bulguya yönelik Ö10: “*Genel olarak sınıfımıza gelen özel eğitim alanındaki farklı özelliklerdeki öğrencilerin özelliklerini bize betimleyen, bu öğrencilere hangi yaklaşım metotlarıyla yaklaşabileceğimizi belirten içerikleri olan bir eğitimdi.*” yanıtını vermiştir.

Ö12 ise: “*Kaynaştırma eğitiminin uzun süreli saatleri var ya onlardan değil de daha kısa süreli bir haftalık bir programa katıldım.*” yanıtını vererek aldığı hizmet içi eğitimin kaynaştırma uygulaması ile ilgili olduğunu belirtmiştir.

3.1.3. ÖGÇ’leri desteklemek ya da mesleki deneyimleri arttırmak için duyulan gereksinim

Yarı yapılandırılmış görüşmelere okul öncesi öğretmenlerine, ÖGÇ’leri desteklemek ya da mesleki deneyimlerini arttırmak için herhangi bir ek kaynağa ya da desteğe gereksinim duyup duymadıklarını belirlemek amacıyla “ÖGÇ’leri desteklemek ya da mesleki deneyimlerinizi arttırmak için herhangi bir ek kaynağa ya da desteğe gereksinim duyuyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. 13 öğretmen “Evet”, iki öğretmen ise “Hayır” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren öğretmenlerden ne olduğunu belirtmeleri istenmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara yönelik bulgular Tablo 3.3.’te yer almaktadır.

Tablo 3.3. Öğretmen gereksinimleri

Öğretmen Görüşleri	f
Bilgi	5
Uygulamaya yönelik	4
Gölge öğretmen	2
Seminer/eğitim	2
BEP hazırlama	1
ÖGÇ’leri tanı ve yönlendirme süreci	1

Öğretmenler, ÖGÇ’leri desteklemek ya da mesleki deneyimlerini arttırmak için en çok bilgiye gereksinim duyduğunu belirtmiştir. Bu bulguya yönelik öğretmenlerden Ö4: “*Şu son yıllarda daha çok duyuyoruz çünkü daha çok okul öncesine talep kaynaştırma öğrencilerinin arttığını ve bunun için de öğretmenlerin farklı kaynaştırma çeşitlerinin de öğrenilmesi için duyuyorum.*” yanıtını vermiştir.

Ö8: “*Yani kaynaktan çok uygulamaya gereksinim duyuyorum bazen. Hani tamam bazen sınıfımızda oluyor kaynaştırma öğrencisi. Ne kadar yeterli olabiliyoruz kafada biraz soru işareti kalıyor yani. Biz otizme kadar eğitim alıyoruz ama gerisi için biraz*

havada kalıyormuş gibi geliyor o yüzden daha çok uygulama olsa biraz daha iyi olurdu diye düşünüyorum ben kendim için.'' yanıtını vererek uygulamaya gereksinim duyduğunu belirtmiştir.

Gölge öğretmene gereksinim duyduğunu belirten Ö2 ise: *“Gölge öğretmen olur özellikle çünkü diğer çocuklarla ilgilenince ya da o çocukla ilgilenince orada bir kopukluk yaşıyor. Onu diğerlerinin içine katmak için ek bir yardıma ihtiyaç duyuyor insan.”* yanıtını vermiştir.

3.1.4. Sınıflarda bulunan ÖGÇ'ler

Yarı yapılandırılmış görüşmelere okul öncesi öğretmenlerine, sınıflarında ÖGÇ/çocuklar olup olmadığını belirlemek amacıyla “Sınıfınızda ÖGÇ var mı?” sorusu sorulmuştur. 10 öğretmen “Evet”, 5 öğretmen ise “Hayır” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren öğretmenlerden çocukların hangi yetersizlik grubunda olduğunu belirtmeleri istenmiştir. Sınıfında ÖGÇ bulunan öğretmenlerin verdikleri yanıtlara yönelik bulgular Tablo 3.4.’te yer almaktadır.

Tablo 3.4. Sınıflardaki ÖGÇ'lerin yetersizlik grubu

Yetersizlik Grubu	f
Dil ve konuşma bozukluğu	6
Otizm spektrum bozukluğu	4
Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu	3
Zihinsel yetersizlik	1
Görme yetersizliği	1

Sınıfında ÖGÇ bulunan öğretmenlerin verdiği yanıtı göre sınıflarında bulunan çocukların yetersizlik türü en fazla dil ve konuşma bozukluğudur.

Sınıfında ÖGÇ bulunmayan öğretmenlere “Daha öncesinde sınıfınızda ÖGÇ bulundu mu?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin tamamı “Evet” yanıtını vermiştir. Öğretmenlerden daha öncesinde sınıflarında bulunan ÖGÇ'lerin hangi yetersizlik grubunda olduğunu belirtmeleri istenmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara yönelik bulgular Tablo 3.5.’te yer almaktadır.

Tablo 3.5. Daha öncesinde sınıflarda bulunan ÖGÇ'lerin yetersizlik grubu

Yetersizlik Grubu	f
Otizm spektrum bozukluğu	2
Dil ve konuşma bozukluğu	1
Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu	1
Zihinsel yetersizlik	1
Birden fazla yetersizlik	1
Serebral palsy	1

Daha öncesinde sınıfında ÖGÇ bulunan öğretmenlerin verdiği yanıtla göre sınıflarında bulunan çocukların yetersizlik türü en fazla otizm spektrum bozukluğudur.

3.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamasına Yönelik Görüşleri

Bu bölümde okul öncesi öğretmenlerinin; kaynaştırmanın tanımına, kaynaştırma ortamına yerleştirilecek ÖGÇ'lerin değerlendirme sürecine ve kaynaştırma sınıfında görev yapan bir öğretmenin sahip olması gereken özelliklere yönelik görüşlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

3.2.1. Kaynaştırmanın tanımı

Yarı yapılandırılmış görüşmelere okul öncesi öğretmenlerine, kaynaştırmanın tanımına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla “Sizce kaynaştırma/ bütünleştirme nedir? Kısaca açıklayabilir misiniz?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara yönelik bulgular Tablo 3.6.'da yer almaktadır.

Tablo 3.6. Kaynaştırmanın tanımı

Öğretmen Görüşleri	f
ÖGÇ'lerin NGGÇ'ler ile bir arada eğitim görmesi	8
ÖGÇ'leri NGGÇ'ler ile bir araya getirerek sosyal gelişimini desteklemek	3
Akran eğitimi	3
Bireysel farklılıklara uygun şekilde eğitim ve gelişim alanında tamamlayıcı destek sunmak	2
ÖGÇ'lerin sosyal hayata uyum göstermesini sağlayan eğitim şekli	1
ÖGÇ'lerin zengin çevre ve akranlarından faydalanmasını sağlayarak eğitimlerine katkıda bulunmak	1

Öğretmenler kaynaştırmanın tanımını yaparken kaynaştırmayı en fazla: “ÖĞÇ’lerin NGGÇ’ler ile bir arada eğitim görmesi.” olarak ifade etmiştir. Bu bulguya yönelik öğretmenlerden Ö1: “*Kaynaştırma aslında çocuğun dışarda da desteklenerek yani sınıfta akranlarından ayrılmayarak daha rahat bir ortamda öğrenimini tamamlaması bence.*” şeklinde açıklamada bulunmuştur.

Öğretmenlerden Ö7: “*Çocuklar durumları ne olursa olsun birbirlerinden çok şey öğrenirler. Biz ne kadar bir şeyler yapmaya çalışsak da birbirlerinden öğrendikleri şeyler daha iyi oluyor, onlar için daha kalıcı oluyor.*” ifadesinde bulunarak kaynaştırmayı akran eğitimi olarak tanımlamıştır.

Kaynaştırmayı ÖĞÇ’lerin sosyal hayata uyum göstermesini sağlayan eğitim şekli olarak tanımlayan Ö5 ise: “*Kaynaştırma çocukları sosyal hayata adapte olmasını sağlayan bir eğitim şekli diye düşünüyorum ben ve kesinlikle gerekli olduğunu düşünüyorum çocuklar için çok faydalı oluyor çünkü.*” yanıtını vermiştir.

3.2.2. Kaynaştırma ortamına yerleştirilecek olan ÖĞÇ’lerin değerlendirme süreci

Yarı yapılandırılmış görüşmelere okul öncesi öğretmenlerine, kaynaştırma ortamına yerleştirilecek ÖĞÇ’lerin değerlendirme sürecine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla “Kaynaştırma ortamına yerleştirilecek olan ÖĞÇ’ler sizce nasıl bir değerlendirme sürecinden geçmelidir?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara yönelik bulgular Tablo 3.7.’de yer almaktadır.

Tablo 3.7. Kaynaştırma ortamına yerleştirilecek olan ÖĞÇ’lerin değerlendirme süreci

Öğretmen Görüşleri	f
Sahip olduğu becerilere göre değerlendirilmesi	11
Sınıf mevcuduna göre değerlendirilmesi	3
Sınıftaki diğer ÖĞÇ’lerin özelliklerine göre değerlendirilmesi	3
Aile ile iş birliği içerisinde değerlendirilmesi	2
Rehber öğretmen eşliğinde değerlendirilmesi	1
Sınıfın fiziksel özelliklerine göre değerlendirilmesi	1

Öğretmenler kaynaştırma ortamına yerleştirilecek olan ÖĞÇ’lerin en çok sahip olduğu becerilere göre değerlendirme sürecinden geçmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu

bulguya yönelik öğretmenlerden Ö7: “Önce seviyesine bakılmalı, hangi seviyede. Özel durumu hangi seviyeye gelmiş. O sınıfa girebilecek seviyede mi, diyalog kurabilecek seviyede mi, özel ihtiyaçlarını giderebilecek seviyede mi, birkaç kelime ile kendisini ifade edebiliyor mu, herhangi bir şiddet eğilimi var mı, zarar verici bir unsurda bulunuyor mu? Bunların değerlendirilmesi yapıldıktan sonra sınıfa alınmasını tercih ederim.” ifadesinde bulunmuştur. Bir diğer öğretmen Ö8 ise: “Daha çok bence iletişim açısından olmalı. Hani kendi ilçelerinde onların da var diye biliyorum toplu grup çalışmaları var diye biliyorum hani orada daha çok gözlem üzerine ilerlemenin daha iyi olacağını düşünüyorum. Mesela sosyal gelişim açısından ya da iletişim açısından ya da öz bakım becerileri açısından bence orda daha iyi gözlemleneceğini düşünüyorum.” yanıtını vermiştir.

Sınıf mevcuduna göre değerlendirilmesi gerektiğini belirten Ö2: “Şöyle sınıf mevcudu çok önemli bu konuda. Benim sınıfın mevcudu kaçsa atıyorum on beş kişiye ya da on kişiye ona göre bir değerlendirme alması lazım. Sınıf mevcudum kalabalıksa yüksek seviyede olan bir çocuk gelmemesi daha uygun olur çünkü ona bir şey katamam o zaman.” yanıtını vermiştir.

Sınıftaki diğer ÖGÇ’lerin özelliklerine göre değerlendirilmesi gerektiğini belirten Ö1 ise: “Aynı yetersizlikte olursa daha iyi olur gibime geldi yani çocuk açısından da hani bildiği bir şey olur en azından belki hani onunla konuşmak ister. Dil ve konuşmadan düşündüm bunu kendisini yalnız hissetmemesi açısından.” yanıtını vermiştir.

Daha sonrasında okul öncesi öğretmenlerine kaynaştırma ortamına yerleştirilecek ÖGÇ’lerin değerlendirme sürecine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla bir diğer soru olan “Daha önce kaynaştırma sınıfında çalıştıysanız yerleştirme süreci için yapılan ayrıntılı değerlendirme yeterli miydi? Nedenlerini kısaca açıklayabilir misiniz?” sorusu sorulmuştur. 10 öğretmen yetersiz olduğunu, 3 öğretmen yeterli olduğunu ve 2 öğretmen yerleştirme sürecinde olmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin verdiği yanıtlara göre yerleştirme süreci için yapılan ayrıntılı değerlendirmenin yetersiz olma nedenlerine yönelik bulgular Tablo 3.8.’de yer almaktadır.

Tablo 3.8. Yerleştirme süreci için yapılan ayrıntılı değerlendirmenin yetersiz olmasının nedenleri

Öğretmen Görüşleri	f
Öğrencinin raporsuz olması	5
Öğrencinin yanlış veya eksik tanı alması	3
Sınıf mevcuduna dikkat edilmemesi	2
Ailenin iş birliği içerisinde olmaması	2
Öğretmenin yeterli bilgiye sahip olmaması	1

Öğretmenler yerleştirme süreci için yapılan ayrıntılı değerlendirmenin yetersiz olmasının nedenini en çok öğrencinin raporsuz olması olarak ifade etmiştir. En az ise öğretmenin yeterli bilgiye sahip olmamasıdır.

Öğretmenlerden Ö12: *“Değerlendirme süreci işte biz öğretim başladıktan sonra çocukları biz soktuğumuz için sonra da yer değiştiremiyoruz çünkü velinin talebi de öyle oluyor ve rapor çıkan bir çocuğa rapor çıkarma süreci dedim ya otizmli muhtemel otizmli demiş doktor. Eylül’den Nisan ayına geldik rapor henüz çıkmadı.”* yanıtıyla yerleştirme süreci için yapılan ayrıntılı değerlendirmenin yetersiz olmasının nedenini öğrencinin raporsuz olması olarak belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö3: *“Yani şöyle aslında evet ön bir değerlendirme çocuklara yapılıyor ama bu aslında süreç içinde öğreniyoruz. Bazen çocuk geliyor, anne sadece dilde sorun var diyor ama çocuk gelmeye başladığında iki üç ay sonra zihinsel de sorun olduğunu görüyoruz. Hani aslında ön bilgiden ziyade o benim için yeterlilik sağlamıyor. Ben bunu süreç içinde gözlemliyorum.”* yanıtı ile yetersiz olmasının nedenini öğrencinin eksik veya yanlış tanı alması olarak belirtmiştir.

Ö13 ise: *“Biraz daha aile konusunda yeterli değildi ailelerin bu konuda daha bilinçlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Hani sadece özel eğitim hani çocuklarını kabullenmekte zorlanıyorlar. Bu konuda ekstra ailelerin de destek alması gerektiğini düşünüyorum. Onun dışında hani biz şöyle oluyor biz üzerimize düşeni yapıyoruz evet bu çocuğun yönlendirilmesi gerekiyor bunu biliyoruz bu konuda yeterli her şey ama aileyi ikna edip aileyi yönlendiremediğimiz için orada bir yetersizlik olmuştu.”* yanıtı ile ailenin iş birliği içinde olmamasını neden olarak göstermiştir.

Öğretmenlerin verdiği yanıtı göre yerleştirme süreci için yapılan ayrıntılı değerlendirmenin yeterli olmasının nedenlerine yönelik bulgular Tablo 3.9.'da yer almaktadır.

Tablo 3.9. Yerleştirme süreci için yapılan ayrıntılı değerlendirmenin yeterli olmasının nedenleri

Öğretmen Görüşleri	f
Öğrencinin raporunun olması	2
Öğrencinin yaş grubuna göre sınıfa yerleştirilmesi	1
Ailenin iş birliği içerisinde olması	1
Öğrencinin doğru gözlemlenmesi	1

Öğretmenler yerleştirme süreci için yapılan ayrıntılı değerlendirmenin yeterli olmasının nedenini en çok öğrencinin raporunun olması olarak ifade etmişlerdir.

Yeterli olmasının nedenini öğrencinin raporunun olması ve öğrencinin yaş grubuna göre sınıfa yerleştirilmesi olarak ifade eden Ö6: *“Direkt tanılıydı, kaynaştırma eğitimi özel eğitimli çocuk olarak geldi bana, kayıttan öyle gelmiş yani. Tanısı konulmuş. Yani bence yeterliydi zaten kriterler çok sınırlı yaş grubuna göre benim sınıfa verdiler ve ona göre plan hazırladık bu kadar daha ne yapılabilir ekstra yeterli.”* yanıtını vermiştir.

Ö11 ise: *“Yeterliydi, evet. Zaten o RAM’den gelmişti, raporu vardı. Veli ile görüşmeler yaptık.”* yanıtı ile yeterli olmasının nedenini öğrencinin raporunun olması ve ailenin iş birliği içinde olması olarak belirtmiştir.

3.2.3 Kaynaştırma sınıfında görev yapan bir öğretmenin sahip olması gereken özellikler

Yarı yapılandırılmış görüşmelere okul öncesi öğretmenlerine, kaynaştırma sınıfında görev yapan bir öğretmenin sahip olması gereken özelliklere yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla *“Sizce kaynaştırma sınıfında görev yapan bir öğretmenin kaynaştırma uygulamasını nitelikli yürütebilmesi için sahip olması gereken genel bilgiler ve mesleki beceriler nelerdir?”* sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin kaynaştırma sınıfında görev yapan bir öğretmenin sahip olması gereken genel bilgilere yönelik verdikleri yanıtlara ilişkin bulgular Tablo 3.10.'da yer almaktadır. Mesleki becerilere yönelik verdikleri yanıtlara ilişkin bulgular ise Tablo 3.11.'de yer almaktadır.

Tablo 3.10. Kaynaştırma sınıfında görev yapan bir öğretmenin sahip olması gereken genel bilgiler

Öğretmen Görüşleri	f
ÖGÇ'lerin yetersizlik türlerinin ve ihtiyaçlarının bilinmesi	12
NGGÇ'lerin ve ailelerinin kaynaştırmaya karşı olumlu tutum sergilemesini sağlaması	3
Kriz anında ne yapacağını bilmesi	1
Öğrenci ile nasıl iletişim kuracağını bilmesi	1

Öğretmenler kaynaştırma sınıfında görev yapan bir öğretmenin sahip olması gereken bilgiler olarak en çok ÖGÇ'lerin yetersizlik türlerinin ve ihtiyaçlarının bilinmesini ifade etmişlerdir. Bu bulguya yönelik Ö14: *“Bana gelen öğrenci hangi desteğe ihtiyacı varsa o konuda çünkü bir sürü kaynaştırma öğrencisi geliyor. Zihinsel olarak, işitme engelli olarak yani hepsinden olmasını tercih ederim, bilgi almak isterim.”* yanıtını vermiştir.

Ö3: *“Şöyle bence hani böyle çocuklarla çalışırken diğer çocukları duruma adapte etmesi en önemli şey. Diğer velilerin bu durumu bilip yardımcı olmaya çalışması çünkü amacımız buradaki çocukları kazanmak hani onların eğitimine öğretime katkıda bulunmak ama bu şimdi çocuklar aileler hep kendi düzeyinde çocuklar olsun istiyor çünkü bu çoğu sınıfta problem olabiliyor. Burada ben hani bir öğretmen olarak bunu kontrol edebilmeliyim bence. En büyük bu yeterlilik olması gerekiyor ki çocuk önce bu sınıfta sevelsin güven duysun ki gelmek isteğinin devamı da gelsin. En önce bir öğretmen bunu sağlayabilmeli bence. Hani o çocuğu etiketlemekten ziyade hani diğer çocukların çünkü bunu çocuklara verdiğimizde arkadaşın biraz daha yavaş öğreniyor ama biz ona yardımcı olacağız daha iyi öğrenecek. İlk önce öğretmen bence bu mesajı verebilmeli çocuklara da velilere de.”* yanıtı ile öğretmenin, NGGÇ'lerin ve ailelerinin kaynaştırmaya karşı olumlu tutum sergilemesini sağlaması konusunda bilgi sahibi olması gerektiğini belirtmiştir.

Öğrenci ile nasıl iletişim kuracağını bilmesi gerektiğini belirten Ö8 ise: *“Bence en önemlisi iletişim konusunda. Nasıl bir iletişim kurması gerektiğini çünkü iletişim çok önemli bir nokta. Yanlış bir iletişim kurarsan çocukla direkt bağ kopuyor, direkt kendini kapatıyor. O yüzden iletişim konusunda bence çok iyi olması gerekiyor.”* yanıtını vermiştir.

Tablo 3.11. Kaynaştırma sınıfında görev yapan bir öğretmenin sahip olması gereken mesleki beceriler

Öğretmen Görüşleri	f
Öğrencinin eğitsel ihtiyaçlarını takip ederek karşılamak	6
Öğrenci ile sosyal etkileşim kurabilmek	6
Sabırlı olmak	5
Akademik becerilere sahip olmak	4
İş birliği yapabilmek	3
Gözlemleme becerisine sahip olmak	2
Bağımsız davranışlar için fırsat yaratmak	1

Öğretmenler kaynaştırma sınıfında görev yapan bir öğretmenin sahip olması gereken mesleki beceriler olarak en çok çocuğun eğitsel ihtiyaçlarını takip ederek karşılamak ve öğrenci ile sosyal etkileşim kurabilmek olarak belirtmişlerdir. En az ise bağımsız davranışlar için fırsat yaratmak yanıtı verilmiştir.

Öğretmenlerden Ö10: *“Çocuğa görelilik ilkesini gözeterek onlara doğru şekilde ve doğru etkinlikler, doğru öğrenme alanı hazırlayabiliyor olmamız gerekiyor bence ve en yakın kademe biziz çünkü en somutu en basite indirgeyerek anlatıyoruz. Diğer kademeler için biraz daha zor olduğunu düşünüyorum ama çocukların öğrenme zorlukları ve bulundukları kademelerde dahi çıkan zekâ sonuçlarını düşündüğümüz zaman onların da daha yaparak yaşayarak, daha beş duyuya hitap eden öğrenme yöntemleri ile öğretebilmeyi bilmeyi gerektiklerini düşünüyorum.”* yanıtı ile öğretmenin, öğrencinin eğitsel ihtiyaçlarını takip ederek karşılamak becerisine sahip olması gerektiğini belirtmiştir.

Öğretmenin sahip olması gereken mesleki beceriler olarak; öğrenci ile sosyal etkileşim kurabilmek, akademik becerilere sahip olmak ve iş birliği yapabilmek olarak ifade eden Ö9: *“Dil bence çok önemli. İlk önce iletişim kurabilmeli çocukla. Çünkü her çocuğun mesela otizmlili bir öğrenciyle iletişim kurmak çok kolay olmuyor. İletişim becerilerine sahip olmalı. Sadece sözel iletişim değil çeşitli iletişim becerileri olabilir. Kendi mesleki alanıyla ilgili akademik becerilere sahip olmalı. Veli ile bilgilendirici süreci çok iyi koordine edebilmeli çünkü velileri bazen kabullendirmekte zorlanıyoruz çocuğunun durumu ile ilgili.”* yanıtını vermiştir.

Öğretmenin sahip olması gereken mesleki becerileri sabırlı olmak ve bağımsız davranışlar için fırsat yaratmak olarak belirten Ö1: *“Sabır yani kesinlikle sabırlı olması*

gerekiyor ve çok da zorlamaması gerekiyor aslında. Böyle çok kontrolcü olmaması lazım bence o çocuğun üstünde bu şekilde düşünüyorum. İkisi yeterli gibime geliyor.” yanıtını vermiştir.

Ö15 ise: *“Doğru planlama, doğru empati ve o yönde kendini geliştirmesi. Bunlar önemli. Onun dışında işte davranış yani zaten dediğim gibi çocuk merkezli kişisel farklılıklar çok fazla çocuklar arasında. Özellikle bizde ay farkları bile çok önem kazanabiliyor. Doğru gözlem, iyi bir gözlemci olmak çok önemli. Yani işte iletişim aile ile çocukla çünkü bizde aile olmadan ki özel çocuklarda öyle aile ile iş birliği yapamazsanız bir yere kadar ilerleyebilirsiniz çok zor.”* yanıtı ile mesleki beceriler olarak; akademik becerilere sahip olmak, iş birliği yapabilmek ve gözlemlene becerisine sahip olmak gerektiğini ifade etmiştir.

3.3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırmaya Hazırlık Sürecine Yönelik Görüşleri

Bu bölümde okul öncesi öğretmenlerinin; kaynaştırma uygulaması yürütülen okulun kaynaştırmaya nasıl hazırlanması gerektiğine, NGGÇ’lerin kaynaştırmaya nasıl hazırlanması gerektiğine, ÖGÇ’lerin kaynaştırmaya nasıl hazırlanması gerektiğine ve kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin tanımına yönelik görüşlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

3.3.1. Kaynaştırma uygulaması yürütülen okulun kaynaştırmaya hazırlanması

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde okul öncesi öğretmenlerine, kaynaştırma uygulaması yürütülen okulun kaynaştırmaya nasıl hazırlanması gerektiğine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla “Kaynaştırma uygulaması yürütülen okul kaynaştırma uygulamasına nasıl hazırlanmalıdır?” sorusu sorulmuştur. Bu soruyu okul idaresi ve fiziksel ortam olarak ele alıp cevaplamaları istenmiştir. Öğretmenlerin, okul idaresinin nasıl hazırlanması gerektiğine yönelik verdikleri yanıtlara ilişkin bulgular Tablo 3.12.’de yer almaktadır. Öğretmenlerin, fiziksel ortamın nasıl hazırlanması gerektiğine yönelik verdikleri yanıtlara ilişkin bulgular ise Tablo 3.13.’de yer almaktadır.

Tablo 3.12. Okul idaresi kaynaştırmaya nasıl hazırlanmalı?

Öğretmen Görüşleri	f
Sınıf mevcutlarına dikkat etmek	6
Rehber öğretmen desteği sağlamak	4
Velilere bilgilendirme çalışması yapmak	3
Özel eğitim destek hizmetlerini sağlamak	2
ÖGÇ hakkında sınıf öğretmenine bilgi vermek	2
Öğretmenlere eğitim çalışması yapmak	2
ÖGÇ'leri kabul eder bir tutum sergilemek	1
Aileden çocuk hakkında gerekli bilgileri edinmek	1
NGGÇ'lere bilgilendirme çalışması yapmak	1
Okul çalışanlarına bilgilendirme çalışması yapmak	1
Gölge öğretmen desteği sağlamak	1

Öğretmenler okul idaresinin kaynaştırmaya nasıl hazırlanması gerektiğine ilişkin en çok sınıf mevcutlarına dikkat etmek yanıtını vermiştir.

Okul idaresinin kaynaştırma için yapması gereken hazırlığı; sınıf mevcutlarına dikkat etmek, rehber öğretmen desteği sağlamak ve aileden çocuk hakkında gerekli bilgileri edinmek olarak belirten Ö7: *“Okul idaresi olarak, rehberlik servisinin burada büyük bir önemi var. Rehberlik servisi önceden bu çocukların hepsini hangi sınıfta nasıl çocuklar varsa onları bir gözlemlemesi gerekiyor zaten. Gözlemlemesi doğrultusunda sınıf öğretmeni ile birlikte paydaş bir değerlendirme yapabilirler. Değerlendirme sonucunda öğretmeni yönlendirebilir buna yönelik. Okul idaresinin yapabileceği ilk şey kayıt esnasında bu çocuğun raporunu varsa raporunu detaylı bir şekilde incelemek, çocuğu daha önceden görmek tanımak, aile ile konuşmak, bireysel görüşmeler yapması gerektiğini düşünüyorum. Ondan sonra sınıfın durumuna göre sınıftaki öğrenci sayısına göre öğrencilerin potansiyeline göre o çocukları o sınıflara yerleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bir de sınıf sayısına göre özel eğitilmiş çocukların sayısı ona göre belirlenmeli. Yirmi kişilik bir sınıfta bir tane öğrenci olmalı iki tane öğrenci olmamalı o çocukların daha iyi eğitim alabilmeleri için.”* yanıtını vermiştir.

Okul idaresinin hazırlık olarak velilere bilgilendirme çalışması yapması gerektiğini belirten Ö8: *“Okul idaresi olarak şöyle düşünüyorum. Öncelikle bence velileri hazırlamalı. Çünkü en önemlisi, genelde bu toplumda yaşıyor. Veliler genellikle hemen bir tepki gösteriyor nasıl olacak, nasıl yapılacak, bizim çocuklarımıza uyum*

sağlayabilecek mi, zarar verir mi, vermez mi? Bence ilk önce bir toplantı şeklinde velilerden.” yanıtını vermiştir.

Okul idaresinin özel eğitim destek hizmetlerini sağlayarak hazırlık yapması gerektiğini belirten Ö5 ise: *“Okulun fiziki şartları belli zaten ekstra bir şey yapılamıyor ama bizde ne yapılıyor öğleden sonraları ayrı bir özel eğitim öğretmeni geliyor. Onlara destek odası açılıyor okulda, böyle bir uygulamamız var. Destek odası açarak desteklenebilir.”* yanıtını vermiştir.

Tablo 3.13. *Fiziksel ortam kaynaştırmaya nasıl hazırlanmalı?*

Öğretmen Görüşleri	f
Yetersizliğe uygun ortam düzenlemesi yapmak	10
Materyal sağlamak	6
Güvenlik önlemleri almak	5
Öğrenci sayısına uygun sınıf büyüklüğü sağlamak	2
Oyun alanları oluşturmak	2
Kaynak/destek oda açmak	1

Öğretmenler kaynaştırma uygulaması yürütülen okulun fiziksel ortam olarak nasıl hazırlanması gerektiğine ilişkin en çok yetersizliğe uygun ortam düzenlemesi yapmak yanıtını vermiştir. En az ise kaynak/destek oda açmak yanıtı verilmiştir.

Hazırlık olarak yetersizliğe uygun ortam düzenlemesi yapmak gerektiğini belirten Ö10: *“Aslında biz okul öncesi olarak fiziksel olarak en zengin kademelerden biriyiz çünkü çocukların her şey güvenliği ve fiziksel özellikleri olsun gelişimsel özellikleri olsun onlara uygun olarak hazırlanıyor. O yüzden genel olarak çocukların engel durumuna göre ve türüne göre hazırlık yapılabilir.”* yanıtını vermiştir.

Fiziksel ortam hazırlığı olarak yetersizliğe uygun ortam düzenlemesi yapmak ve güvenlik önlemleri almak gerektiğini belirten Ö12: *“Fiziksel engelli bir çocuk geliyorsa ve tekerlekli sandalye kullanıyorsa merdivenlerden çıkıp geliyoruz ve bizim merdivenlerimiz normal ne yanında asansör var ne bir şey var. Evet, bu geliştirilmeli. Ne biliyim fiziksel olarak bizim bir şeylerimizin köşeleri var çok hareketli çocuklarda gerçekten büyük kazalar yaşayabiliyoruz. Güvenlik olarak onları bir tık daha geliştirmemiz lazım.”* yanıtını vermiştir.

Ö5 ise: *“Dil konuşma bozukluğu olan öğrencim var dedim ya onun için mesela materyaller alınabilir, eğitimi için işte ben kendim hazırlamayayım da alınabilir işte. Sonra bu hiperaktivite olan öğrencilerim için daha çok enerjisini atabileceği alanlar olabilir. Parkımız var ama daha çok ne biliyim trambolindir daha böyle zıplama hoplama o tarz alanlar yaratılabilir.”* yanıtı ile fiziksel ortam hazırlığı olarak materyal sağlamak ve oyun olanları oluşturmak gerektiğini belirtmiştir

3.3.2. NGGÇ’lerin kaynaştırmaya hazırlanması

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde okul öncesi öğretmenlerine, NGGÇ’lerin kaynaştırmaya nasıl hazırlanması gerektiğine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla *“Özel gereksinimli olmayan/ NGGÇ’ler kaynaştırma uygulamasına nasıl hazırlanmalıdır/ya da nasıl desteklenmelidir?”* sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin, verdikleri yanıtlara yönelik bulgular Tablo 3.14.’de yer almaktadır.

Tablo 3.14. NGGÇ’ler kaynaştırmaya nasıl hazırlanmalı?

Öğretmen Görüşleri	f
Öğretmen tarafından bilgi verilmeli	11
Etkinlikler düzenlenmeli	5
Aile tarafından hazırlanmalı	3
Okul, öğretmen ve aile iş birliği olmalı	1
Öğretmen bireysel farklılıklara karşı kabul edici bir tutum sergilemeli	1
Öğrencinin okula geldiği ders saatleri kademeli olarak artırılmalı	1
Herhangi bir hazırlığa gerek yok	1

Öğretmenler NGGÇ’lerin kaynaştırmaya nasıl hazırlanması gerektiğine ilişkin en çok öğretmen tarafından bilgi verilmeli yanıtını vermiştir.

Öğretmen tarafından bilgi verilmesi ve aile tarafından hazırlanması gerektiğini belirten Ö9: *“Bunun iki ayağı olduğunu düşünüyorum. Birincisi aile, ikincisi öğretmen. Öğretmen zaten sınıfta gerekli uyarıları ve bilgilendirmeleri yapıyor çocuğa ama aile ayağında eğer ön yargı varsa bu ön yargıyı yıkmak çok daha zor oluyor çünkü o ön yargıları evde çocuklara olumsuz bir şekilde işlenerek geliyor ve biz o ön yargıları çocuk üzerinden yıkmakta daha çok zorlanıyoruz.”* ifadesinde bulunmuştur.

Hazırlık olarak etkinlikler düzenlenmesi gerektiğini belirten Ö10: “*Biz burada daha çok sosyal duygusal etkinliklere yönlendiriyoruz çocukları. Hikâye okuyarak, dramatize ederek, mış gibi yaparak, empatik becerilerini geliştirerek; onlarda farklılıklara karşı saygıyı, hoşgörüyü, sınıflarında farklılıkları olan öğrencilere karşı da sevgiyle saygıyla ve yardımlaşma duygusuyla yaklaşabilmeleri üzerine çalışmalar yapıyoruz.*” açıklamasında bulunmuştur.

Herhangi bir hazırlığa gerek olmadığını belirten Ö5 ise: “*Yani şöyle aslında arkadaşlarının durumu hakkında ben çok fazla bilgi vermiyorum. Hani akışına bırakıyorum bazı şeyleri onlar zaten kavriyorlar, kendileri görüyorlar, kendi kendine bir yol çiziyorlar.*” yanıtını vermiştir.

3.3.3. ÖĞÇ’lerin kaynaştırmaya hazırlanması

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde okul öncesi öğretmenlerine, ÖĞÇ’lerin kaynaştırmaya nasıl hazırlanması gerektiğine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla “ÖĞÇ’ler sizce kaynaştırmaya nasıl hazırlanmalıdır?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara yönelik bulgular Tablo 3.15.’de yer almaktadır.

Tablo 3.15. ÖĞÇ’ler kaynaştırmaya nasıl hazırlanmalı?

Öğretmen Görüşleri	f
Aile tarafından hazırlanmalı	6
Okul öğretmen aile iş birliği içerisinde hazırlanmalı	4
Öğrencinin okula geldiği ders saatleri kademeli olarak artırılmalı	4
Öğretmen tarafından bilgi verilmeli	2
Öğretmen tarafından öğrenciye uygun etkinlikler düzenlenmeli	1
Sosyal becerileri geliştirilmeli	1
Öğretmen tarafından davranışsal yöntemler kullanılarak hazırlanmalı	1
Öğretmen bireysel farklılıklara karşı kabul edici bir tutum sergilemeli	1

Öğretmenler ÖĞÇ’lerin kaynaştırmaya nasıl hazırlanması gerektiğine ilişkin en çok ailesi tarafından hazırlanmalı yanıtını vermiştir. Bu bulguya yönelik Ö3: “*Burada aileye ben çok iş düştüğünü düşünüyorum aslında. Biz şimdi eylülde çocukları alıyoruz ama normal çocukların bile bir uyum süreci var. Aile öncesinde çocuğu hazırlamalı. Hani*

bak işte arkadaşların olacak. Mesela asosyal bir çocuk veya sosyalleşemiyorsa konuşma olmadığı için korkuyorsa hani arkadaşlığın güzel olduğunu dışarıda da mesela hani yaşlılarının ortamına sokarak o sınıf ortamına hazırlayabilmeli bence özel öğrenciyi. Bu şekilde ailenin çünkü bize gelirken çocuk bize tam güvenemez ilk başta bizi yeni görüyor ama ailesini tanıyor.'' yanıtını vermiştir.

Öğrencinin okula geldiği ders saatlerini kademeli olarak artırarak hazırlanması gerektiğini belirten Ö15: *''Yani bir dediğim gibi uyum sürecini doğru yönetmek lazım. Her çocuk aynı şekilde alışmıyor. Gerekirse süre kısıtlaması, kademeli yaklaşım bunların hepsi çok önemli şeyler ki normal çocuklarda da bazen anne babaya çok bağlı ya da evde sıkıntı olup çocuğun evden ayrılmak istemediği durumlar oluyor. Üç ay ağlayan çocuğumuz oluyor. Bunu ancak kademeli yaklaşımla çözebiliyoruz yani.*'' yanıtını vermiştir.

Ö11 ise: *''Yani kaynaştırmanın bence esas amacı şu. Biz şu an çocuğa daire çizmeyi elbet öğretiriz. Kırmızı rengini elbet öğrenir. Amaç daha çok sosyal anlamda yeterlilik sağlasın, kendini geliştirebilsin, akranlarıyla konuşsun, iletişim becerileri. Benim gözümde o bence daha önemli çünkü çok geride kalıyorlar, dışlanabiliyorlar. Yani o anlamda çocuğu nasıl eğitebiliriz bilemedim.*'' açıklaması ile hazırlık olarak öğrencinin sosyal becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

3.3.4. Kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin tanımı

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde okul öncesi öğretmenlerine, kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin tanımına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla *''Kaynaştırmaya hazırlık becerilerini nasıl tanımlarsınız?''* sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara yönelik bulgular Tablo 3.16.'da yer almaktadır.

Tablo 3.16. *Kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin tanımı*

Öğretmen Görüşleri	f
ÖĞÇ'lerin sahip olması gereken beceriler	12
Öğretmenin sahip olması gereken beceriler	3

Öğretmenler kaynaştırmaya hazırlık becerilerini en çok ÖGÇ'lerin sahip olması gereken beceriler olarak tanımlamıştır. En az ise öğretmenin sahip olması gereken beceriler olarak tanımlamışlardır.

Kaynaştırmaya hazırlık becerilerini ÖGÇ'lerin sahip olması gereken beceriler olarak tanımlayan Ö10: *‘‘Ne olabilir? Kalabalık bir ortam içerisinde var olabilme, kendini ifade edebilme sözlü, yazılı ya da bedensel olarak fark etmez. Karşılaştığı problemleri fark edebilme ve yardım isteme bunlar bizim için. Özellikle bulunduğu ortamda kendini var edebilme becerileri diyebilirim.’’* ifadesinde bulunmuştur.

Ö11: *‘‘İşte öz bakım. Çocuğun kendisini de öğretmenini de diğer çocukları da biraz ilgilendiren bir durum çünkü kaynaştırma eğitimine gelen çocuk kendi ihtiyacını karşılayamadığında üzeri kirli ya da pis olduğunda arkadaşları tarafından dışlanabiliyor. Ellerini yıkamadığında elleri pis diye oyuna alınmayabiliyor...’’* yanıtı ile kaynaştırmaya hazırlık becerilerini öğrencinin sahip olması gereken beceriler olarak tanımlamıştır.

Kaynaştırmaya hazırlık becerilerini öğretmenin sahip olması gereken beceriler olarak tanımlayan Ö6 ise: *‘‘Kendi adıma anladıysam doğru şekilde hani o öğrenciyle diğer öğrencileri orta noktada buluşturmak gibi hani. Bütün sürece o öğrencimi de dahil etmek. Bireysel olarak ayırt etmek değil de bireysel çalışmalarımız da oluyor çünkü ama genelde gruba dahil ederek bir şeyler yapma yönünde beceriye sahip olmak istiyorum o doğrultuda ilerliyorum.’’* yanıtını vermiştir.

3.4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin ÖGÇ'lerin Okul Öncesi Dönemde Okula (Anaokuluna) Başladıklarında Sahip Olmalarını Bekledikleri Beceriler

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde okul öncesi öğretmenlerine, ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemde okula başladıklarında sahip olmalarını bekledikleri becerilere yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla *‘‘ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemde okula (anaokuluna) başladıklarında sahip olmasını beklediğiniz beş beceriyi sıralar mısınız? Neden bu becerileri öncelikli belirttiğinizi bir iki cümle ile açıkla mısınız?’’* sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara göre ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemde okula (anaokuluna) başladıklarında sahip olmalarını bekledikleri 28 beceri belirlenmiştir. Belirlenen becerilere yönelik bulgular Tablo 3.17.'de yer almaktadır.

Tablo 3.17. *Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönemde bekledikleri beceriler*

Beceriler	f
1. Tuvalet ihtiyacını karşılayabilme	12
2. Saldırgan davranışlar sergilememe	8
3. Kendini ifade edebilme	7
4. Kaba motor becerileri	4
5. Yemek yiyebilme	3
6. İletişim becerisi	3
7. Kalem tutma	3
8. İnce motor becerileri	3
9. Öz bakım becerileri	2
10. Yönergeleri yerine getirme	2
11. Yürüyebilme	2
12. Sosyal beceriler	2
13. Arkadaşları ile oynama	2
14. Sınıf içi etkinliklere katılma	2
15. Kurallara uyma	2
16. Okul saatleri süresince okulda durabilme	1
17. Konuşma	1
18. Öğretmenin varlığını kabul etme	1
19. Öz farkındalık	1
20. Bilişsel beceriler	1
21. Masada oturma	1
22. Arkadaşlık kurma	1
23. Dil becerisine sahip olma	1
24. Gruba dahil olma	1
25. Öğretmenine ve arkadaşlarına güvenme	1
26. Sınıf içi oyun etkinliklerine katılma	1
27. Kendi başına bir etkinliği sürdürme	1
28. Makasla kesme	1

Okul öncesi öğretmenleri, ÖĞÇ’lerin okul öncesi dönemde okula (anaokuluna) başladıklarında sahip olmalarını bekledikleri beceri olarak en çok “Tuvalet ihtiyacını karşılayabilme” becerisini belirtmişlerdir. Okul öncesi öğretmenleri tarafından belirtilen 28 beceri araştırmacı tarafından gruplandırılarak beceri alanlarına ayrılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin ÖĞÇ’lerin okul öncesi dönemde okula başladıklarında sahip olmalarını

Tablo 3.19. Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönem için belirttikleri becerilerin nedenleri

Öğretmen Görüşleri	f
Öğrencinin sınıfa uyum sağlayabilmesi için	9
Öğrencinin ihtiyaçlarını anlayabilmek için	4
Yardımcı personel olmadığı için	2
Saldırgan davranışların sonlandırılmasının zor olduğu için	1
Çocuğun kendisini daha iyi hissetmesi için	1
Mahremiyet eğitimi için	1

Öğretmenler, ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemde okula başladıklarında sahip olmalarını bekledikleri becerilerin nedenini en çok öğrencinin sınıfa uyum sağlayabilmesi için olarak ifade etmişlerdir. Bu bulguya yönelik Ö14: *“Çünkü buraya uyum sağlaması açısından. Hani biz de destek oluyoruz kazanmaları için bu şeyleri ama yani onlara çok da dışarıda kalmaması adına bunlar öğrenilerek gelirse daha çok kaynaşacağını düşünüyorum.”* yanıtını vermiştir.

Öğrencinin ihtiyaçlarını anlayabilmek için olduğunu belirten Ö1: *“Çünkü çocuk bana söylemezse ben anlayamam. Hani basitte olsa mesela benim sınıftaki öğrencim çıış diyor yani oradan tuvaleti geldiğini anlıyorum. Su diyor, bu şekilde benimle konuşmazsa ben onun ihtiyacını algılayamam.”* açıklamasında bulunmuştur.

3.5. Okul Öncesi Öğretmenlerinin ÖGÇ'lerin Okul Öncesi Dönemden İlköğretim Dönemine Geçişte Sahip Olmaları Gerektiğini Düşündükleri Beceriler

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde okul öncesi öğretmenlerine, ÖGÇ'lerin ilköğretim dönemine geçişte sahip olmaları gerektiğini düşündükleri becerilere yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla “ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemden ilköğretim dönemine geçişte sahip olması gerektiğini düşündüğünüz öncelikli beş beceriyi sıralar mısınız? Neden bu becerileri öncelikli belirttiğinizi bir iki cümle ile açıkla mısınız?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara göre ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemden ilköğretim dönemine geçişte sahip olması gerektiğini düşündükleri 36 beceri belirlenmiştir. Belirlenen becerilere yönelik bulgular Tablo 3.20.'de yer almaktadır.

Tablo 3.20. *Okul öncesi öğretmenlerinin ilköğretim dönemine geçişte sahip olunması gerektiğini düşündükleri beceriler*

Beceriler	f
1. Kendini ifade edebilme	7
2. Kalem tutma	5
3. Dil gelişimi	4
4. Sosyal beceriler	4
5. Konuşma	4
6. Kurallara uyma	4
7. Tuvalet becerisi	3
8. Motor gelişim	2
9. İnce motor becerileri	2
10. Bilişsel beceriler	2
11. Masa başı etkinlik yapma	2
12. Gruba uyum sağlama	2
13. Öz bakım becerisi	2
14. Yemek yeme	2
15. Dikkat süresinin uzun olması	2
16. Yönergeleri takip etme	2
17. Kişisel hijyenine dikkat etme	2
18. Süre yönetimi	2
19. Arkadaşlarına hitabı	1
20. Öz farkındalık	1
21. Öğretmenin varlığını kabul etme	1
22. Okula karşı iyimser olma	1
23. Kaba motor becerisi	1
24. Etkinliği başlatıp sürdürme	1
25. Bazı renk ve sayıları tanıma	1
26. Davranışsal beceriler	1
27. Makas tutma	1
28. Çizgi çalışması yapma	1
29. Karşılaştığı problemleri çözme	1
30. Psikomotor beceriler	1
31. Ses farkındalığı	1
32. İletişim becerileri	1
33. Günlük yaşama uyum sağlama	1
34. Tehlikenin farkında olma	1
35. Giyinme becerileri	1
36. Sıraya girebilme	1

Öğretmenlerin ÖGÇ'lerin ilköğretim dönemine geçişte sahip olmaları gerektiğini düşündükleri becerileri neden öncelikli olarak belirttiklerine ilişkin verdikleri yanıtlara yönelik bulgular ise Tablo 3.22'de yer almaktadır.

Tablo 3.22. Okul öncesi öğretmenlerinin ilköğretim dönemine geçiş için belirttikleri becerilerin nedenleri

Öğretmen Görüşleri	f
Sınıfa ve okula uyum sağlayabilmesi için	11
Bağımsız olarak hareket edebilmesi için	6
Birinci sınıfta okuma yazma öğreneceği için	5
Olası tehlikelerden kendisini koruyabilmesi için	4
Akademik beceriler daha ön planda olduğu için	3

Öğretmenler, ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemden ilköğretim dönemine geçişte sahip olması gerektiğini düşündükleri becerilerin nedenini en çok sınıfa ve okula uyum sağlayabilmesi için olarak ifade etmişlerdir. En az ise akademik beceriler daha ön planda olduğu için olarak ifade etmişlerdir.

Neden olarak sınıfa ve okula uyum sağlayabilmesi için olduğunu belirten Ö12: “Biz anasınıfında böyle bir tık daha pamuklara sarmış sarmalamış gibi çok daha rahat ilgilenemediğimiz bir ortamdan ilköğretime gönderdiğimizde orada daha fazla kural, daha fazla fiziksel alanından feragat etmiş işte oyunlarından. Biz burada sürekli oyun oynarken orada oyunlarından kesilmiş bir ortama gidiyor çocuk. Burada kendini daha rahat ifade ediyor olabilir ama orada bu kadar rahat ifade edemeyecek. Biz burada çocukların çoğu şeyini oyunla anlamaya çalışıyoruz. Orada edemeyecek ve orada daha sert bir ortama gidecek. Geriye dönsün istemiyorum, geriye dönüş olmasın bu yüzden.” yanıtını vermiştir.

Birinci sınıfta okuma yazma öğreneceği için sahip olması gerektiğini ifade eden Ö3: “Çünkü artık birinci sınıfta hani akademik olarak ilerleyecekler. Bir derste oturamayan çocuktan öğrenme bekleyemeyiz. Hani burada geniş bir süreç içinde gelişim takip ediyoruz, daha esnek davranıyoruz ama ilkokul öyle değil. Orada okuma yazma ses öğretimi başladı mı çocuk bunu yapamıyorsa hem başarısız olduğunu hissedecek isteksizlik gelecek peşine. Hani böyle olunca okula gitmek istememeye kadar gidebilecek. Dil gelişimi olması gerekiyor ki sesler çıkabilsin, hani konuşma şeyi okumayı öğrenme

şeyine girebilsin. Kas gelişimi gerekiyor ki yazıp yapabilsin hani ilkokulda fark açılmaması için bunlar olması gerekiyor diye düşünüyorum.” yanıtını vermiştir.

Sınıfa ve okula uyum sağlayabilmesi, bağımsız olarak hareket edebilmesi ve akademi becerilerin daha ön planda olduğu için sahip olması gerektiğini düşünen Ö5: *“Öz bakım dediğim gibi kesinlikle kendini idame ettirebilmesi için çok önemli. İşte el yıkama, tualete girip çıkma bunlar çok önemli. Kaba motor ve küçük motor beceriler de okuma yazma alışkanlığı kalem tutma açısından çok önemli. Sosyal beceriler de birlikte olmaları için çok önemli. Çocuklarla kaynaşması açısından. Bilişsel beceriler de zaten en sona aldım. O da okul hayatını devam ettirebilmek için, kavrayabilmesini sağlamak için önemli bir beceri.”* yanıtını vermiştir.

Bağımsız olarak hareket edebilmesi ve olası tehlikelerden kendisini koruyabilmesi için gerekli olduğunu belirten Ö14 ise: *“Hem dediğim gibi artık anasınıfı adı gibi anne koruyucu bir yerdeyiz dışarıya çıkma gibi bir şeyi yok hep gözümüzün önünde ama ilkokulda öyle değil daha kendi başına. Artık ben kendi çocuklarım da bire başladığı için onu görebiliyorum. Yani sorumluluk alabilmesi lazım, kendi başına hareket edebilmesi. Dediğim gibi yani arkadaşlarını, onları takip edebilmeli.”* yanıtını vermiştir.

3.6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin ÖGÇ’lerin Okul Öncesine ve İlköğretime Geçişte Kaynaştırma Eğitiminden Daha Etkin Bir Şekilde Fayda Sağlayabilmeleri İçin Önerileri

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde okul öncesi öğretmenlerine, ÖGÇ’lerin okul öncesine ve ilköğretime geçişte kaynaştırma eğitiminden daha etkin bir şekilde fayda sağlayabilmeleri için önerilere yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla “ÖGÇ’lerin okul öncesine ve ilköğretime geçişte kaynaştırma eğitiminden daha etkin bir şekilde fayda sağlayabilmeleri için önerileriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin önerilerine yönelik bulgular Tablo 3.23.’te yer almaktadır.

Tablo 3.23. ÖĞÇ'lerin okul öncesine ve ilköğretime geçişte kaynaştırma eğitiminden daha etkin bir şekilde fayda sağlayabilmesi için öneriler

Öğretmen Görüşleri	f
Okul aile öğretmen iş birliğinin sağlanması	8
Okul öncesi kurum ile ilköğretim kurumunun iş birliği içinde olması	3
Aile tarafından çocuğun eğitiminin sürekliliğinin sağlanması	2
Öğrencilerin sınıfa yerleştirilmeden önce gözlemlene sürecinden geçmesi	2
Okul öncesi öğretmenlerinin kriz anında yapması gerekenlerle ilgili eğitim alması	1
Öğretmenlerin ÖĞÇ'leri kabul edici bir tutum sergilemesi	1
Erken tanı ve müdahalenin sağlanması	1
Öğretmenin öğrenci ile bireysel ilgilenmesi	1
Gölge ya da yardımcı öğretmen desteği sağlanması	1
Öğrencinin okula geldiği ders saatlerinin kademeli olarak artırılması	1
Anaokullarına ve anasınıflarına özel eğitim öğretmeni normunun verilmesi	1
Okul idarecilerinin sınıf mevcutlarına dikkat etmesi	1
Özel eğitim destek hizmetlerinin sağlanması	1
Rehabilitasyon merkezinden destek sağlanması	1
Öğrencinin geçiş sürecinde tekrar değerlendirilmesi	1

Öğretmenler, ÖĞÇ'leri okul öncesine ve ilköğretime geçişte kaynaştırma eğitiminden daha etkin bir şekilde fayda sağlayabilmeleri için en çok “Okul aile öğretmen iş birliğinin sağlanması” önerisinde bulunmuştur. Bu bulguya yönelik Ö11: “Okul öncesi kurumunun buna hazır olması lazım kaynaştırmaya, bu vizyona sahip öğretmenlerle çalışması lazım o ayrı. Tabi ki ilköğretim de öyle idareye düşen ayrı bir şey var, öğretmene düşen ayrı görevler var. Tabi ki aileye de düşen görev var. Yani hepsinin iş birliği içinde olması lazım. Çocuğun verimini artırabilmek için çünkü bazen okulda bir şeyler verebilsek de evde üstüne gitmeyince olmuyor. Tekrar etmek lazım. Hele ki özel eğitim yani verimi artırmak adına bence bu okul ev çocuk üçgenini güçlendirmemiz lazım.” açıklamasında bulunmuştur.

Okul öncesi kurum ile ilköğretim kurumunun iş birliği içinde olmasını öneren Ö13: “Bence buradan oraya o çocuklarla ilgili bilgi gitmeli. Yani anaokulundan ilkokula geçtiği anda iki okul birbiri ile iletişim halinde olmalı ve burada geçirdiği süreç içerisinde almış olduğu kaynaştırma eğitiminden bahsedilmesi. Nereelerde eğitim gördüğünden bahsedilmeli ve buradaki eğitimler orada da devam ettirilmeli. Yani iki okul

arasında iş birliği ve iletişim olmalı. Bu şekilde buradaki eğitimin orada da devam etmesi gerekmekte bence.” yanıtını vermiştir.

Gölge ya da yardımcı öğretmen desteği sağlanması ve öğrencinin okula geldiği ders saatlerinin kademeli olarak artırılması önerisinde bulunan Ö7: *“Öncelikle okul öncesine ya da ilkokulda özellikle okul öncesinde gölge öğretmenin olması gerekiyor ya da yardımcı bir öğretmenin olması gerekiyor çünkü sınıflar kalabalık olduğu için öğretmen tamamen ÖGÇ’ler ile birebir ilgilenemiyor her defasında. Artı okul öncesinde daha çoğunluk oyun saatinde, oyuncak saatinde o çocukların daha çok o saat sürelerinde katılmaları gerektiğini düşünüyorum. Benim önerim tam saatli değil de daha çok kademeli yaklaşarak ilk başladığı okula ilk başladığı süreçte ilk yarım saat sonraki ayda bir saat yani kademeli yaklaşarak çocukları sınıfa almak daha doğru diye düşünüyorum.”* açıklamasında bulunmuştur.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada resmi anasınıfları ve resmi bağımsız anaokullarında görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya hazırlık becerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda resmi anasınıfları ve resmi bağımsız anaokullarında görev yapan 15 okul öncesi öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu bölümde ulaşılan bulguların tartışılması, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

4.1. Tartışma

Bu bölümde katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulguların altı başlığa ayrılarak alanyazın doğrultusunda tartışılması yer almaktadır.

4.1.1. Kaynaştırma uygulamasına yönelik bilgi ve deneyimlere ilişkin bulguların tartışılması

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin tamamına yakını, öğrenimleri sırasında kaynaştırma uygulamasına yönelik eğitim almıştır ve aldıkları bu eğitim çoğunlukla özel eğitim ve ÖGÇ'ler ile ilgilidir. 1998 ve 2006 yılında yayınlanan okul öncesi öğretmenliği lisans programında yer alan özel eğitim dersi, 2018 yılında özel eğitim ve kaynaştırma olarak değiştirilmiştir (Zelyurt, 2021, s.1467). Günümüzde okul öncesi öğretmenliği okuyan öğrenciler için özel eğitim ve kaynaştırma dersi, zorunlu meslek bilgisi dersleri arasında yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmının 2018 yılından önce mezun olmasından kaynaklı olduğu düşünülerek, kaynaştırma uygulamasına yönelik aldıkları dersin özel eğitim adı altında olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte bazı öğretmenler kaynaştırma uygulamasına yönelik aldıkları dersin genel bilgiler içerdiğini bu yüzden uygulamaya yönelik bir eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasına yönelik aldıkları dersin teorik bilgiler içerdiğini ve uygulamaya gereksinim duydukları belirlenmiştir. Okul öncesi lisans programında özel eğitim dersi, 1998 yılında uygulamalı olarak yer alırken 2006 ve 2018 programlarında uygulamanın olmaması bu konuda okul öncesi öğretmenlerin beklentilerini karşılamamaktadır (Avcı ve Kayıran, 2022, s. 319). Ayrıca ders saati olarak

da yetersiz kaldığı düşünülmektedir (Metin, 2018a, s. 435). Bu sorunların çözümü için öğretmenlerin uygulama içeren dersler alması ve ders saatlerinin artırılması gerekmektedir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin çoğu, kaynaştırma uygulamasına yönelik hizmet içi eğitim almamıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasında yaşadıkları sorunların nedenlerinden biri de yeterli bilgiye sahip olmamaları ve bu konuda desteğe ihtiyaç duymalarıdır (Varlıer ve Vuran, 2006, s. 582; Özaydın ve Çolak, 2011, s. 214; Gök ve Erbaş, 2011, s. 84). Alanyazındaki araştırmalar bu sorunun çözümü için öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim gibi eğitim çalışmalarının yapılmasını önermektedir (Varlıer ve Vuran, 2006, s. 582; Altun ve Gülben, 2009, s. 270). Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin çoğunun hizmet içi eğitim almamış olması, kaynaştırma uygulamasının başarısı ve öğretmenlerin kaynaştırmaya karşı tutumlarını olumsuz yönde etkileyeceğinden bu konuda desteğe gereksinimleri olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri, ÖGÇ'leri desteklemek ya da mesleki deneyimlerini arttırmak için herhangi bir ek kaynağa ya da desteğe gereksinim gereksinim duymakta ve en çok da bilgiye gereksinim duymaktadırlar. Öğretmenler gereksinim duydukları bu bilgiyi genellikle özel eğitim öğretmeni, rehber öğretmen, psikolog gibi çevrelerindeki kişilerden ya da sosyal medya ve kitap gibi kaynaklardan sağlamaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın bir önceki bulgusu olan öğretmenlerin çoğunun hizmet içi eğitim almamış olmasıyla bu bulguda öğretmenlerin bilgiye gereksinim duymaları birbirini destekleyici niteliktedir. Öğretmenlerin yeterli düzeyde bilgiye sahip olması, tutumlarını olumlu yönde etkileyecektir (Metin, 2018a, s.434). Bu doğrultuda okul öncesi öğretmenlerinin bilgi gereksinimi karşılamaya yönelik çeşitli çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir. Öğretmenlerin bilgiye gereksinim duyması alanyazındaki diğer çalışmalarla da benzerlik göstermektedir (Varlıer ve Vuran, 2006, s. 582; Vural ve Yıkılmış, 2008, s. 157; Özaydın ve Çolak, 2011, s. 214; Gök ve Erbaş, 2011, s. 84; Dikici Sığırtmaç, Hoş ve Abbak, 2011, s. 210; Bozarslan ve Batu, 2014, s. 94; Batu vd., 2017, s. 405).

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin çoğunun sınıfında ÖGÇ bulunmaktadır. Sınıfında ÖGÇ olmayan öğretmenlerin ise daha öncesinde sınıfında ÖGÇ bulunmuştur. Bu doğrultuda araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin tamamının

ÖGÇ'ler ile çalışma deneyimi vardır. Sınıfında ÖGÇ bulunan okul öncesi öğretmenlerinin belirttiklerine göre sınıflarda en fazla dil ve konuşma bozukluğuna sahip öğrenci bulunmaktadır. Daha öncesinde ÖGÇ bulunan okul öncesi öğretmenlerinin ise en fazla otizm spektrum bozukluğuna sahip öğrencisi olmuştur. Okul öncesi dönemde çocukların sahip olduğu gelişimsel özellikler, okula uyumunda etkilidir (Bakkaloğlu ve Sucuoğlu, 2018, s. 583). Bununla birlikte öğrencinin yetersizlik türü ve düzeyi, öğretmenlerin tutumunda etkili olmaktadır (Odom, 2000, s. 21; Batu, 2010, s. 60; Metin, 2018a, s.434). Yetersizlik düzeyi hafif olan öğrencilerin kaynaştırma ortamına yerleştirilme ihtimalleri, yetersizlik düzeyi ağır olanlara göre daha fazladır (Odom, 2000, s. 21; Odom ve Diamond, 1998, s.8). Sınıflarda en fazla dil ve konuşma bozukluğuna sahip kaynaştırma öğrencisinin bulunmasının bu durumla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu bulguyu destekleyici olarak alanyazındaki araştırmalarda; okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre hafif ve orta düzeyde gelişimsel yetersizlik gösteren öğrencilerin kaynaştırmaya dahil edilmesinin daha uygun olduğunu (Batu vd., 2017, s. 408) ve ağır düzeyde zihinsel yetersizlik gösteren öğrencilerin kaynaştırmaya dahil edilmesinin uygun olmadığını belirten araştırmalar mevcuttur (Gök ve Erbaş, 2011, s. 76).

4.1.2. Kaynaştırma uygulamasına yönelik görüşlere ilişkin bulguların tartışılması

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerin çoğu kaynaştırmayı, ÖGÇ'lerin NGGÇ'ler ile bir arada eğitim görmesi olarak tanımlamıştır. Kaynaştırmanın çeşitli tanımları olmakla birlikte bu tanımlardaki ortak nokta, NGGÇ'ler ile ÖGÇ'lerin aynı eğitim ortamına yerleştirilmesidir (Odom ve Diamond, 1998, s. 6). Bununla birlikte temel amacı ise ÖGÇ'lerin akranları ile birlikte aynı ortamda eğitim almasıdır (Sucuoğlu, 2004, s. 15). Bu bağlamda okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmanın tanımına yönelik görüşleri ile alanyazındaki kaynaştırmanın ortak tanımları benzerlik göstermektedir. Ayrıca okul öncesi öğretmenlerinin bazıları kaynaştırmayı, ÖGÇ'lerin sosyal gelişimlerini desteklemek ve onları sosyal hayata hazırlamak olarak da ifade etmişlerdir. Kaynaştırma, ÖGÇ'lerin akranlarıyla birlikte olmasını sağlayarak sosyal gelişimleri için birçok fırsat sunmaktadır (Ceylan ve Aral, 2005, s. 70). Böylelikle okul içi ve okul dışında sosyal kabul olasılıkları ve topluma uyum yeterlilikleri artmaktadır (Batu, 2010, s.61; Metin, 2018a, s. 429). Gök ve Erbaş (2011, s. 76) tarafından yapılan araştırmada

öğretmenler, kaynaştırma öğrencilerinin en çok sosyal gelişim açısından gelişim gösterdiklerini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin çoğu kaynaştırma ortamına yerleştirilecek olan ÖĞÇ'lerin sahip olduğu becerilere göre değerlendirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Çocukların geçiş yapacakları eğitim ortamlarına uyum sağlaması bu ortam için gerekli olan becerilere sahip olması ile ilişkilidir (Rule, Fiechtl ve Innocenti, 1990, s. 78). Bu doğrultuda araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin çoğu kaynaştırma ortamına yerleştirilecek olan öğrencilerin sahip olduğu beceriler yönünden değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiş ve bu değerlendirilmesi gereken becerileri sosyal beceriler, öz bakım becerileri ve dil-iletişim becerileri olarak ifade etmişlerdir. Alanyazında kaynaştırma ortamına yerleştirilecek olan ÖĞÇ'ler için sosyal becerilerin önemini belirten araştırmalar mevcuttur. Foulks ve Morrow (1989), anaokulunda başarı için sosyal yeterliliğin önemli olduğunu belirtmektedir. Metin (1992, s. 35), kaynaştırma programlarına katılacak olan öğrencilerin; akademik ve sosyal davranış biçimlerine göre hazırlanması gerektiğini ifade etmektedir. Batu'ya (2010, s. 61) göre ise, öğrencileri kaynaştırmaya hazırlamak için eğitim programında sosyal beceriler öncelikli olarak yer almalıdır. Özaydın ve Çolak (2011, s. 220), okul öncesi dönem kaynaştırma uygulamalarında öğrencileri ve öğretmenleri desteklemek için; sosyal beceriler, problem davranışlar ve uyum becerilerine yönelik destek müdahale programları geliştirilmesini önermektedir. Aynı zamanda bu bulgu; kaynaştırma uygulamasına yerleştirilecek olan ÖĞÇ'lerin sahip olduğu becerilerin, öğretmen beklentilerinin karşılanması konusunda önemli olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin çoğu daha öncesinde ÖĞÇ'lerin kaynaştırma ortamına yerleştirilmesi için yapılan ayrıntılı değerlendirmeyi yeterli bulmamaktadır. Yeterli bulmamalarının sebebi ise öğrencinin raporsuz olmasıdır. Yeterli bulan öğretmenler ise yeterli olmasının sebebini öğrencinin raporunun olması olarak belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler sınıflarına yerleştirilen ÖĞÇ'lerin raporunun olmadığını, rapor sürecine kendilerinin yönlendirmesiyle başladığını bu yüzden de çeşitli sorunlarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. ÖĞÇ'lerin kaynaştırılmasında en büyük yarar erken çocukluk döneminde sağlanacağı için erken yaştan başlayarak kaynaştırma uygulamasından yararlanmaları gerekmektedir (Sucuoğlu, 2004, s. 15; Metin, 2018a, s. 430). ÖĞÇ'lerin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde bir

eğitim programına erken yaşta yerleştirilebilmesi ise erken tanı ile mümkündür (Avcı ve Ersoy, 1999, s. 68). Ancak bu bulgu ÖGÇ'lerin erken yaştan itibaren kaynaştırma uygulamasından yararlanmasında tanı almamış olmaları nedeniyle sorun yaşadıklarını göstermektedir. Bu doğrultuda ailelerin yeterli farkındalığa sahip olmadığı ve bu konuda bilgilendirilmeye ihtiyaç duydukları düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri kaynaştırma sınıfında görev yapan bir öğretmenin kaynaştırma uygulamasını nitelikli yürütebilmesi için sahip olması gereken genel bilgiyi, ÖGÇ'lerin yetersizlik türlerini ve ihtiyaçlarını bilmek olarak; mesleki beceriyi ise, öğrencinin eğitsel ihtiyaçlarını takip ederek karşılamak ve öğrenci ile sosyal etkileşim kurabilmek olarak belirtmiştir. Öğretmenlerin bazı özelliklere sahip olması, kaynaştırma konusunda kendilerini daha yetkin hissetmelerine ve kaynaştırmaya karşı olumlu bir yaklaşım sergilemelerine neden olacaktır (Batu, 2010, s. 59). Bu doğrultuda öğretmenlerin sahip olması gereken genel bilgiler ve mesleki becerilere yönelik araştırmaya katılan öğretmenlerin verdikleri yanıtlar, alanyazın ile benzerlik göstermektedir. Metin (2018a, 430), kaynaştırma sınıfında çalışan okul öncesi öğretmenin sorumluluklarını; (a) BEP hazırlayarak uygulama, (b) ÖGÇ'nin ortama uyumunu sağlama ve sosyal etkileşimini artırma, (c) tüm çocukların eğitimini karşılayabilecek şekilde sınıf iklimi oluşturma, (d) tüm çocukların katılımını sağlama ve (e) gerekli bilgi ve beceriye sahip olma olarak sıralamıştır. Kargın (2004, s. 16) ise öğretmenlerin, ÖGÇ'lerin gereksinimlerine göre uyarlama yapması ve etkili sınıf yönetimi teknikleri yönünden gerekli yeterliliğe sahip olması gerektiğini belirtmektedir.

4.1.3. Kaynaştırmaya hazırlık sürecine yönelik görüşlere ilişkin bulguların tartışılması

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin çoğu kaynaştırma uygulaması yürütülen okulun kaynaştırmaya hazırlanırken okul idaresi olarak sınıf mevcutlarına dikkat etmesi gerektiğini; fiziksel ortamda ise yetersizliğe uygun ortam düzenlemesi yapılması gerektiğini belirtmiştir. Öğretmenler, okul idaresinin sınıftaki ÖGÇ ve NGGÇ'lerin sayısını göz önünde bulundurarak sınıf mevcutlarına dikkat etmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Fiziksel ortam olarak ise, gerekli araç gereç desteği sağlanarak öğrencinin yetersizliğine uygun ortam düzenlemesi yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu bulgu, alanyazında kaynaştırma uygulaması yürütülecek olan okulun yapması gereken

hazırlık çalışmalarına ilişkin belirtilenlerle benzerlik göstermektedir. Kaynaştırma sınıfına çok sayıda ÖĞÇ yerleştirilmemesi, dikkat edilmesi gereken bir konudur (Metin, 2018c, s. 447). Fiziksel ortamda ise öğrencinin özelliklerine ve gereksinimine göre hazırlık yapılması kaynaştırmanın başarısında etkilidir (Batu, 2020, s. 516). Batu (2010, s. 62), okul idaresinin kaynaştırma için yapması gerekenleri; (a) sınıftaki NGGÇ'lerin sayısını eşit dağıtmak, (b) sınıflarda ikiden fazla kaynaştırma öğrencisi bulundurmamak, (c) yetersizlik türüne göre sınıfın yerini belirlemek, (d) gerekli materyalleri sağlamak, (e) öğretmenlere hizmet içi eğitim düzenlemek ve (f) özel eğitim destek hizmetlerini sağlamak olarak belirtmiştir. Kale vd. (2016, s. 38) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi öğretmenleri, kaynaştırma uygulaması için sınıfların yeterli büyüklükte olmadığını ve fiziki özelliklerinin de uygun olmadığını belirtmişlerdir. Dikici Sığırtaç, Hoş ve Abbak (2011, s. 215) ise okul öncesi öğretmenlerinin fiziksel ortamda; materyal ihtiyacı, sınıf büyüklüğü, sınıf mevcudu ve destek eleman ihtiyacı konusunda sorun yaşadıklarını belirlemişlerdir. Bu sorunların çözümüne yönelik; sınıfın öğrenmeyi motive edecek şekilde olması, sınıfın büyüklüğüne uygun sayıda öğrenci olması, yetersizlik türüne uygun güvenlik önlemlerinin alınması ve öğrencilere uygun araç gereçlerin sağlanması fiziki ortam için yapılabilecek düzenlemelerdir (Batu, 2010, s. 63).

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri NGGÇ'leri kaynaştırma uygulamasına hazırlarken öğretmen tarafından bilgi verilmesi gerektiğini belirtmiştir. NGGÇ'lerin kaynaştırma uygulamasına hazırlanması, kaynaştırmanın başarılı olmasında önemli bir unsurdur (Batu, 2000, s. 41; Metin, 2018a, 436). Araştırmaya katılan öğretmenler, öğrencilere ÖĞÇ hakkında bilgi vererek kaynaştırmaya hazırlamak gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğrencilere ÖĞÇ hakkında bilgi verilmesi, ÖĞÇ'lerin sosyal kabulünde etkili olacaktır (Metin, 2018c, s. 459). Alanyazında, NGGÇ'lerin ÖĞÇ hakkında bilgilendirilmesi gerektiğini belirten araştırmalar mevcuttur (Metin, 1992, s. 36; Batu, 2000, s. 42; Kargın, 2004, s. 16). Koçyiğit (2015, s. 398) tarafından yapılan araştırmada ise öğretmenler, NGGÇ'leri kaynaştırmaya hazırlarken çoğunlukla bilgilendirme ve açıklamada bulunduklarını belirtmişlerdir. Bu doğrultuda araştırmanın bu bulgusu, alanyazın ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri ÖĞÇ'lerin kaynaştırmaya ailesi tarafından hazırlanması gerektiğini belirtmiştir. ÖĞÇ'lerin kaynaştırma uygulamasına hazırlanması, geçişin ve dolayısıyla da kaynaştırmanın başarılı olmasında oldukça

etkilidir (Metin, 1992, s. 35; Batu, 2000, s. 42; Chadwick ve Kemp, 2002, s. 62). Araştırmaya katılan öğretmenler, ÖGÇ'lerin ailesi tarafından gerekli bilgilendirme ve beceri öğretiminin yapılarak kaynaştırmaya hazırlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Alanyazındaki araştırmalarda ise ÖGÇ'lerin kaynaştırmaya hazırlanma sürecinde ailesi ve öğretmenler tarafından yapılması gerekenlere ilişkin bulgular mevcuttur. Bakkaloğlu (2013, s. 319), ÖGÇ'lerin ailelerinin okul öncesi programlara geçiş sürecinde; uzmanlardan bilgi alma, uygun kurum arama, çocuğu okul öncesi kuruma hazırlama (sosyal ve özbakım becerilerini öğretme) ve çocuğa uygun materyaller alma/odasını düzenleme gibi hazırlıklar yaptıklarını belirlemiştir. Batu (2000, s. 43), sınıf öğretmeni tarafından gerçekleştirilecek etkinliklerle ÖGÇ'lerin kaynaştırmaya hazırlanabileceğini belirtmiştir. Koçyiğit (2015, s. 398) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, öğretmenlerin ÖGÇ'leri kaynaştırmaya hazırlarken sınıf içi çeşitli tanışma ve kaynaşma etkinlikleri yaptıkları belirlenmiştir. Batu vd. (2018, s. 411) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğretmenlerin ÖGÇ'ler için; öğretimsel ve fiziksel uyarlamalar yapma ya da hiç uyarlama yapmama gibi hazırlıklar yaptıkları belirlenmiştir. Yıkılmış vd. (2018) ise, öğretmenlerin ÖGÇ sınıfa gelmeden önce yaptıkları hazırlığa yönelik; bilgi edinme ve araç-gereç hazırlama sonuçlarını elde etmiştir. Araştırma bulgusu ve alanyazındaki bulgular göz önünde bulundurulduğunda ÖGÇ'lerin kaynaştırmaya hazırlık sürecinin aile ve öğretmenler tarafından çok yönlü bir şekilde yürütülmesi gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri kaynaştırmaya hazırlık becerilerini ÖGÇ'lerin sahip olması gereken beceriler olarak tanımlamıştır. Bu becerilerin de çoğunlukla sosyal beceriler ve öz bakım becerileri olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu, alanyazındaki kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin tanımlarıyla benzerlik göstermektedir. Kaynaştırmaya hazırlık becerileri, öğrencinin yerleşeceği sınıfa uyum sağlaması için gerekli olan beceriler olarak görülmektedir (Foulks ve Morrow, 1989, s. 158; Rule, Fiechtl ve Innocenti, 1990, s. 78; Johnson vd., 1995, s. 326; Odluyurt, 2018, s. 14). Ayrıca ÖGÇ'lerin okula hazır olması için gerekli sosyal ve öz bakım becerilerine sahip olması gerektiğini belirten araştırmalar da mevcuttur (Foulks ve Morrow, 1989, s. 159; Odom ve Diamond, 1998; Chadwick ve Kemp, 2002, s. 51; Kemp veCarter, 2005; Odluyurt ve Batu, 2009). Aynı zamanda Bakkaloğlu (2013, s. 322) tarafından yapılan araştırmada; ÖGÇ'lerin ebeveynlerinin, okul öncesi programlara geçiş sürecinde çocuğun okul öncesi kurum için gereken kaynaştırmaya hazırlık becerilerine sahip olmamasından (tuvalet eğitimi, vb.) kaynaklı sorun yaşadıkları belirlenmiştir.

4.1.4. ÖĞÇ'lerin okul öncesi dönemde okula (anaokuluna) başladıklarında sahip olmaları beklenen becerilere ilişkin bulguların tartışılması

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin çoğu ÖĞÇ'lerin okul öncesi dönemde okula (anaokuluna) başladıklarında sahip olması gereken beceriyi tuvalet ihtiyacını karşılayabilme becerisi olarak belirtmiştir. Öğretmenlerin belirttikleri becerilerin ise sırasıyla en çok: (a) sosyal-duygusal beceriler, (b) öz bakım becerileri, (c) dil-iletişim becerileri, (d) motor beceriler ve (e) bilişsel beceriler beceri alanına ait olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin belirttikleri becerilerin nedeni ise öğrencinin sınıfa uyum sağlayabilmesidir.

ÖĞÇ'ler, okul öncesi dönemde kaynaştırma ortamına yerleştirildiğinde bağımsız yapılması gereken çok sayıda beceri ile karşılaşmaktadır (Odluyurt ve Batu, 2010, s.1538). Aynı zamanda ÖĞÇ'ler okul öncesi eğitim programlarına başlarken öğretmenlerin öğrencilere yönelik beklentileri oldukça önemlidir (Johnson vd., 1995, s. 315). Bu doğrultuda araştırmaya katılan öğretmenlerden, ÖĞÇ'lerin okul öncesi dönemde okula başlarken sahip olması gereken becerileri belirtmeleri istenmiştir. Öğretmenler en çok tuvalet ihtiyacını karşılayabilme becerisini belirtmiş ve belirttikleri becerilerin sırasıyla en çok: (a) sosyal-duygusal beceriler, (b) öz bakım becerileri, (c) dil-iletişim becerileri, (d) motor beceriler ve (e) bilişsel beceriler beceri alanına ait olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu alanyazındaki çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Okul öncesi dönemde öğretmen görüşlerine dayalı olarak, sosyal-duygusal beceriler ve öz bakım becerilerinin önemli olduğunu belirleyen araştırmalar mevcuttur (Chadwick ve Kemp 2002; Kemp ve Carter, 2005; Bakkaloğlu, 2008; Odluyurt ve Batu, 2009; Bozarslan ve Batu, 2009; Batu vd., 2017). Bununla birlikte yabancı alanyazında okul öncesi döneme geçiş için sosyal becerilerin önemli olduğunu belirten araştırmalar da bulunmaktadır (Anderson Inman, Paine ve Deutchman 1984; Sainato ve Lyon 1989; Johnson vd., 1995). Alanyazın ve araştırma bulgusu dikkate alındığında ÖĞÇ'lerin okul öncesi dönemde gerekli sosyal becerilere sahip olması oldukça önemlidir. Aynı zamanda çocukların sosyal becerileri edinmesinde büyük bir öneme sahip olan okul öncesi dönemde ÖĞÇ'lerin sosyal becerileri yaşayarak edinebilmesi için kaynaştırma uygulaması büyük önem taşımaktadır (Koçyiğit, 2015, s. 393). ÖĞÇ'ler kaynaştırma ortamına yerleştirildiğinde sosyal yeterlilik düzeyi belirlenmeli ve bu doğrultuda hedefler belirlenerek planlama oluşturulmalıdır (Odom, 2000, s. 24).

4.1.5. ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemden ilköğretim dönemine geçişte sahip olmaları gerektiği düşünülen becerilere ilişkin bulguların tartışılması

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin çoğu ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemden ilköğretim dönemine geçişte kendini ifade edebilme becerisine sahip olması gerektiğini düşünmektedir. Öğretmenlerin belirttikleri becerilerin ise sırasıyla en çok: (a) sosyal-duygusal beceriler, (b) dil-iletişim becerileri, (c) motor beceriler, (d) öz bakım becerileri ve (e) bilişsel beceriler beceri alanına ait olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin belirttikleri becerilerin nedeni ise öğrencinin sınıfa ve okula uyum sağlayabilmesidir.

Çocukların gelişimsel olarak uygun davranışlara sahip olması gerekir ve bu davranışlar çocuğun özelliklerine ve yaşadığı çevreye uygun olacak şekilde belirlenmektedir (Özen vd., 2013, s. 154). Bu doğrultuda ÖGÇ'lerin okul öncesi dönemden ilköğretime dönemine geçişte sahip olması gerektiği düşünülen beceriler okul öncesi öğretmenlerinin görüşüne dayalı olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin çoğu kendini ifade edebilme becerisini belirtmiştir ve belirttikleri beceriler sırasıyla en çok: (a) sosyal-duygusal beceriler, (b) dil-iletişim becerileri, (c) motor beceriler, (d) öz bakım becerileri ve (e) bilişsel beceriler beceri alanına aittir. Okul öncesi öğretmenleri tarafından belirtilen bu becerilerin, okul öncesi dönemde ÖGÇ'lere ilköğretime hazırlık olarak öğretmenler tarafından öğretimi sağlanan beceriler olduğu düşünülmektedir. ÖGÇ'lere geçecekleri ortam için gerekli olan becerilerin öğretilmesinin nedeni ise geçecekleri ortamda farklı öğrenme koşulları ile karşılaşacak olmalarıdır (Rule, Fiechtl ve Innocenti, 1990, s. 79). Öğretmenlere göre ilköğretim için sahip olunması gereken en önemli beceri olan sosyal-duygusal beceriler, ÖGÇ'lerde NGGÇ'lere göre sınırlı düzeydedir (Sucuoğlu ve Özokçu, 2005, s. 42; Metin, 2018c, s. 450). Bu yüzden ÖGÇ kaynaştırma ortamına yerleştirilmeden önce yetersiz olduğu sosyal becerilerin kazandırılması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır (Metin, 2018c, s. 451). Yeterli düzeyde sosyal becerilere sahip olan ÖGÇ'ler, okul öncesinde ve ilköğretimde kaynaştırma uygulamasına daha kolay uyum sağlarlar (Odluyurt, 2018, s. 7).

4.1.6. ÖGÇ'lerin okul öncesine ve ilköğretime geçişte kaynaştırma eğitiminden daha etkin bir şekilde fayda sağlayabilmeleri için önerilere ilişkin bulguların tartışılması

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin çoğu ÖGÇ'lerin okul öncesine ve ilköğretime geçişte kaynaştırma eğitiminden daha etkin bir şekilde fayda sağlayabilmesi için okul, aile ve öğretmen iş birliğinin sağlanması önerisinde bulunmuştur. ÖGÇ'lerin eğitimi, kaynaştırma uygulamasına yerleştirildiği andan itibaren başlayan ve kaynaştırma uygulamasına katıldığı süre boyunca devam eden iş birliğine dayalı bir ekip çalışmasıdır (Metin, 2018c, s. 453). Okul, aile ve öğretmenler kaynaştırma uygulamasının başarısı için iş birliği yapacak olan ekibin üyelerindendir (Batu, 2022, s. 101). Aile ile iş birliği yapmak ve eğitim sürecine katılımını sağlamak öğretmenin görevlerindendir (Tekin, 2020, s. 302). Ailenin de iş birliği içerisinde olarak okulda yapılan çalışmaların evde de tekrarlamasını sağlaması ve çocukla ilgili gerekli bilgileri vermesi sürece olumlu katkı sağlayacaktır (Batu, 2022, s. 101). Okul yöneticilerinin ise olumlu bir yaklaşım göstererek problemleri çözme ile kaynakların sağlanmasında ailelere ve öğretmenlere gerekli desteği sunmaları gerekmektedir (Metin, 2018c, s. 457). Araştırmaya katılan öğretmenler de okul, aile ve öğretmen iş birliğinin sağlanması önerisinde bulunarak bu sayede hem öğrencinin gelişiminin destekleneceğini hem de kaynaştırma uygulamasının daha başarılı olacağını belirtmişlerdir. Alanyazında da kaynaştırma eğitiminin başarısı için öğretmenler tarafından okul, aile ve öğretmen iş birliği önerisinde bulunan araştırmalar mevcuttur (Gök ve Erbaş, 2011; Özaydın ve Çolak 2011; Konuk Er, Karaman ve Yıldırım Doğru, 2022).

4.2. Sonuç

Araştırmada resmi anasınıfları ve resmi bağımsız anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya hazırlık becerilerine ilişkin görüşleri incelenmiş ve bu inceleme sonucunda bazı sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin çoğu, öğrenimleri sırasında kaynaştırma uygulamasına yönelik eğitim almalarına karşın hizmet içi eğitim almamıştır. Almış oldukları dersin teorik bilgiler içermesine bağlı olarak uygulamaya yönelik desteğe ihtiyacı oldukları ve ders saatinin daha fazla olması gerektiği düşünülmektedir. Öğretmenlerin ÖGÇ'leri desteklemek ve mesleki deneyimlerini artırmak için bilgiye gereksinim duymaları da kaynaştırma uygulaması ile ilgili yeterli bilgiye sahip

olmamalarından kaynaklanmaktadır. Bu konuda yapılacak olan hizmet içi eğitim gibi eğitim çalışmalarının öğretmenlerin bilgi ve tutumlarına olumlu katkısı olacaktır. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamının ÖGÇ'ler ile çalışma deneyiminin bulunması kaynaştırma uygulaması ile ilgili gerekli desteği almaları konusunda bir gereklilik göstermektedir.

Öğretmenler kaynaştırmayı ÖGÇ'lerin NGGÇ'ler ile birlikte eğitim alması olarak tanımlamış ve daha çok ÖGÇ'lerin sosyal gelişimleri için önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Bununla birlikte kaynaştırma uygulamasına yerleştirilecek olan ÖGÇ'lerin sahip olduğu beceriler yönünden değerlendirilmesi gerektiğini ve bu becerilerin çoğunlukla sosyal, öz bakım ve dil-iletişim becerileri olduğunu belirtmeleri ÖGÇ'lerin kaynaştırma uygulamasından sosyal gelişimleri için fayda sağlayabilmesi adına belirli bir düzeyde hazırlık becerilerine sahip olması ile ilişkilidir. Öğretmenlerin sınıflarına yerleştirilen ÖGÇ'lerin raporsuz olması nedeniyle kaynaştırma için yapılan değerlendirmeyi yeterli bulmadıkları belirlenmiştir. Öğretmenler değerlendirme sürecini kendileri başlatmakta ve daha sonrasında öğrenci için sınıf değişikliği çok fazla mümkün olmamaktadır. Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan bir öğretmenin, ÖGÇ'lerin yetersizlik türlerini ve ihtiyaçlarını bilmesi; öğrencinin eğitsel ihtiyaçlarını takip ederek karşılama ve öğrenci ile sosyal etkileşim kurabilme becerisine sahip olması gerektiği düşünülmektedir.

Kaynaştırma uygulaması yürütülen okulda okul idaresinin sınıf mevcutlarına dikkat etmesi gerektiği ve fiziksel ortamın ÖGÇ'lerin yetersizlik türüne göre düzenlenmesi gerektiği belirlenmiştir. Sınıftaki NGGÇ'lerin sayısı ve ÖGÇ'lerin sayısı öğretmenler için önemli bir unsurdur. Sınıfa yerleştirilen ÖGÇ'lerin yetersizlik türüne göre fiziksel ortamda düzenlemeler yapmak, öğrencin kaynaştırma uygulamasından tam anlamıyla yararlanabilmesi için yapılması gereken bir hazırlık olarak görülmektedir. NGGÇ'lere öğretmen tarafından ÖGÇ hakkında bilgi verilmesinin sınıfta olumlu bir öğrenme ortamı oluşturulacağı düşünülmektedir. Öğretmenlerin, ÖGÇ'lerin kaynaştırma ortamına yerleştirilmeden önce ailesi tarafından hazırlanması gerektiğini düşünmesi ile kaynaştırmaya hazırlık becerilerini ÖGÇ'lerin sahip olması gereken beceriler olarak görmesinin ilişkili olduğu düşünülmektedir. ÖGÇ kaynaştırma ortamına yerleştirilmeden önce ailesi tarafından gerekli beceri öğretiminin sağlanarak kaynaştırmaya hazırlanması öğretmenlerin beklentisidir.

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde ÖGÇ'lerin tuvalet becerisine sahip olmasını beklemesinin kültürel nedenlere dayandığı düşünülmektedir. Ayrıca sahip olmalarını bekledikleri becerilerin başında sosyal-duygusal beceriler olması ise okul öncesi eğitimin oyun, arkadaşlık ilişkileri gibi unsurlardan oluşmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Öğretmenlerin ilkokul için kendini ifade edebime becerisinin önemli olduğunu düşünmeleri ve en çok sosyal-duygusal becerileri ifade etmelerinin ise ilkokulda çocukların okul öncesinden farklı olarak daha bağımsız hareket etmelerinin gerekmesi ile ilişkilendirilebilir. Öğretmenlerin başta okul, aile ve öğretmen iş birliği olmak üzere çeşitli önerilerde bulunmasının kendi deneyimlerinden ve bu konudaki beklentilerinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Bu öneriler doğrultusunda destekte bulunmak, kaynaştırma uygulamasının başarısında olumlu etki yaratabilir.

4.3. Öneriler

Bu bölümde araştırma bulguları doğrultusunda uygulamaya yönelik ve ileriki araştırmalara yönelik geliştirilmiş olan önerilere yer verilmiştir.

4.3.1. Uygulamaya yönelik öneriler

- Resmi anasınıfları ve resmi bağımsız anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri; kurs, seminer ve hizmet içi eğitim gibi eğitim çalışmalarıyla kaynaştırma uygulamasına dair bilgilendirilmelidir.
- Kaynaştırma uygulaması sürecinde okul idaresinin, okul öncesi öğretmenlerine rehber öğretmen desteği sağlaması gerekmektedir.
- Ailelere kaynaştırmaya hazırlık süreci ile ilgili bilgilendirme çalışmaları yapılabilir.
- Okul öncesi ve ilköğretime geçişte öğretmenlerin belirttikleri kaynaştırmaya hazırlık becerilerini içeren bir öğretim programı hazırlanabilir.
- ÖGÇ'lere sosyal becerilerin öğretimini içeren müdahale programları hazırlanabilir.
- Okul öncesi öğretmenlerine sınıf içi yardım, özel eğitim danışmanlığı gibi destek hizmetlerinin sağlanması konusunda gerekli çalışmalar gerçekleştirilebilir.

4.3.2. İleriki araştırmalara y6nelik 6neriler

- Kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin belirlenmesi için 6G'leri okul 6ncesi ve ilköğretimde gözlemleyerek bu becerilerin belirlenmesi sağlanabilir.
- İlk6ğretim birinci sınıfta görev yapan sınıf 6ğretmenlerinin kaynaştırmaya hazırlık becerilerine ilişkin görüşlerini belirleyen araştırmalar gerçekleştirilebilir.
- 6G'lere kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin 6ğretilmesinin etkilerini inceleyen araştırmalar yürütülebilir.
- 6ğretmenlerin belirttikleri kaynaştırmaya hazırlık becerilerini etkileyen unsurları (meslek yılı, 6G ile çalışma deneyimi vb.) incelemek için araştırmalar yapılabilir.
- 6ğretmenlerin yaşadıkları güçlükler üzerinden kaynaştırmaya hazırlık becerilerine y6nelik 6ğretmen eğitimini içeren deneysel araştırmalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Ainscow, M. (2020). Promoting inclusion and equity in education: lessons from international experiences. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 6 (1), 7-16.
- Akçamete, G. (2023). Özel gereksinimi olan bireyler. Ü. Şahbaz (Ed.), *Özel eğitim ve kaynaştırma* içinde (s. 2-28). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Aksoy, F. (2014). Özel eğitim sınıflandırmaları. A. Ardıç (Ed.), *Bireysel farklılıklar* içinde (s. 89-130). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Aksoy, F. (2019). Özel gereksinimli bireylere sunulan hizmetler ve yasal haklar. V. Aksoy (Ed.), *Özel eğitim* içinde (s. 252-279). Ankara: Pegem Akademi.
- Altun, T. ve Gülben, A. (2009). Okulöncesinde özel gereksinim duyan çocukların eğitimindeki uygulamalar ve karşılaşılan sorunların öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 253 -272.
- Anderson Inman, L., Paine, S. C. and Deutchman, L. (1984). Neatness counts: Effects of direct instruction and self-monitoring on the transfer of neat-paper skills to nontraining settings. *Analysis and Intervention in Developmental Disabilities*, 4 (2), 137-155.
- Aslanargun, E. ve Tapan, F. (2011). Okul öncesi eğitim ve çocuklar üzerindeki etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (2), 219-238.
- Atıcı, R. (2014). Kaynaştırma öğrencilerinin okul hayatında yaşadığı zorluklar. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9 (5), 279-291.
- Avcı, A. ve Kayıran D. (2022). Okulöncesi ve sınıf öğretmenliği lisans programlarında özel eğitim derslerinin incelenmesi. *Scientific Educational Studies*, 6 (2), 306-326.
- Avcı, N. ve Ersoy, Ö. (1999). Okul öncesi dönemde entegrasyonun önemi ve uygulamalarda dikkat edilecek noktalar. *Milli Eğitim Dergisi*, 144, 68-70.
- Bailey, D. B., McWilliam, R. A., Buysse, V., Wesley, P. W. (1998). Inclusion in the context of competing values in early childhood education. *Early childhood research quarterly*, 13 (1), 27-47.
- Bakkaloğlu, H. (2008). Okulöncesi geçiş becerilerini değerlendirme ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41 (2), 273-291.

- Bakkaloğlu, H. (2013). Ebeveynlerin gözüyle ÖGÇ'ların erken müdahaleden okul öncesi programlara geçiş süreci. *Eğitim ve Bilim*, 38 (169), 311-326.
- Bakkaloğlu, H. ve Sucuoğlu, B. (2018). Okul öncesi sınıflardaki özel gereksinimli olan ve olmayan çocukların okula uyumları. *İlköğretim Online*, 17 (2), 580-595.
- Bakkaloğlu, H., Yılmaz, B., Altun Könez, N., Yalçın, G. (2018). Türkiye'de okul öncesi kaynaştırma konusunda yapılan araştırmalar bize neler söylüyor?. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (1), 119-150.
- Bakkaloğlu, H., Sucuoğlu, B. ve Yılmaz, B. (2019). Okul öncesi kaynaştırma sınıflarının kalitesi: Yordayıcı değişkenler. *Eğitim ve Bilim*, 44 (199), 223-238.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 368-388.
- Barton, E. E., and Smith, B. J. (2015). Advancing high-quality preschool inclusion: A discussion and recommendations for the field. *Topics in Early Childhood Special Education*, 35 (2), 69-78.
- Başaran, M. ve Güleriyüz, H. (2020). Okul öncesi eğitimde kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerin yöntem açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13 (74), 340-347.
- Başal, M. (2005). Okulöncesi dönemde özel eğitim. S. Eripek (Ed.), *Özel eğitim içinde* (s. 29-42). Anadolu Üniversitesi: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Batu, E. S. (2000). Kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 2 (4), 35-45.
- Batu, E. S. (2005). Kaynaştırma ve destek özel eğitim hizmetleri. S. Eripek (Ed.), *Özel eğitim içinde* (s. 15-28). Anadolu Üniversitesi: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Batu, E. S. (2010). Factors for the success of early childhood inclusion & related studies in Turkey. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 2 (1), 57-71.
- Batu, E. S. (2020). Erken çocukluk eğitiminde kaynaştırma. İ.H. Diken (Ed.), *Erken çocukluk eğitimi içinde* (s. 512-528). Ankara: Pegem Akademi.
- Batu, E. S. (2022). Kaynaştırma ve destek özel eğitim hizmetleri. İ.H. Diken (Ed.), *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim içinde* (s. 93-109). Ankara: Pegem Akademi.
- Batu, E. S., Kırcaali İftar, G. ve Uzuner, Y. (2000). Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2), 33-50.

- Batu, E. S. ve Topsakal, M. (2003). Özel eğitim danışmanlığı süreci ve bir danışmanlık örneği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 4 (1) 19-29.
- Batu, E. S., Odluyurt, S., Alagözoglu, E., Çattık, M., Şahin, Ş. (2017). Determining the opinions of preschool teachers. *Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education*, 18 (3), 401- 420.
- Bozarslan, B. ve Batu, E. S. (2014). Özel anaokullarında çalışan eğitimcilerin okulöncesi dönemde kaynaştırma ile ilgili görüş ve önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (2), 86-108.
- Bruder, M. B. (2010). Early childhood intervention: A promise to children and families for their future. *Exceptional children*, 76 (3), 339-355.
- Broderick, A., Mehta Parekh, H. and Reid, D. K. (2005). Differentiating instruction for disabled students in inclusive classrooms. *Theory into practice*, 44 (3), 194-202.
- Buldu, E., Özer, A. ve Çalışkan, G. (2021). Türkiye’de okul öncesinde kaynaştırma eğitimine ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi: Bir derleme çalışması. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 5 (2), 649-673.
- Buli Holmberg, J. and Jeyaprabahan, S. (2016). Effective practice in inclusive and special needs education. *International Journal of Special Education*, 31 (1), 119-134.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri (29. bs.)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can Yaşar, M. ve Aral, N. (2010). Yaratıcı düşünme becerilerinde okul öncesi eğitimin etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 3 (2), 201-209.
- Cavkaytar, A. (2021). Özel eğitimde temel kavramlar. H. F. Odabaşı (Ed.), *Özel eğitim ve eğitim teknolojisi: kuramdan uygulamaya* içinde (s. 1-17). Ankara: Pegem Akademi.
- Chadwick, D. and Kemp, C. (2002). Critical factors of successful transition to mainstream kindergarten for children with disabilities. *Australasian Journal of Special Education*, 26 (1-2), 48-66.
- Ceylan, R. ve Aral, N. (2005). Entegre eğitim. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 6 (2), 69-79.
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri: beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Çev: M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çakıroğlu, O. (2019). Özel eğitimde temel kavramlar. V. Aksoy (Ed.), *Özel eğitim* içinde (s. 2-18). Ankara: Pedem Akademi.

- Çoban A. ve Oral, B. (2020). Bilimsel araştırma yöntemleri ile ilgili temel kavramlar. A. Çoban ve B. Oral (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (s. 1-27). Ankara: Pegem Akademi.
- Çulhaoğlu İmrak, H. ve Sığırtmaç, A. (2011). Kaynaştırma uygulanan okul öncesi sınıflarında akran ilişkilerinin incelenmesi. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 3 (1), 38-65.
- Diken, İ.H. ve Batu, E. S. (2020). Kaynaştırmaya giriş. İ. H. Diken (Ed.), *İlköğretimde kaynaştırma* içinde (s. 2-23). Ankara: Pegem Akademi.
- Dikici Sığırtmaç, A., Hoş, G. ve Abbak, B. S. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunlara yönelik kullandıkları çözüm yolları ve önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 12 (4), 205-223.
- Duman, G. and Koçak, N. (2013). Anaokulu kaynaştırma sınıfında yer alan özel gereksinimli bir çocuğun sosyal oyun ve sosyal iletişim özellikleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 2 (3), 99-108.
- Ergin, E. ve Bakkaloğlu, H. (2015). Kaynaştırma uygulamaları yürütülen okul öncesi sınıflarda sınıf içi geçişlerin kolaylaştırılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 16 (2), 173-193.
- Eripek, S. (2005). Özel gereksinimi olan çocuklar ve özel eğitim. S. Eripek (Ed.), *Özel eğitim* içinde (s. 2-14). Anadolu Üniversitesi: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Foulks, B. and Morrow, R. D. (1989). Academic survival skills for the young child at risk for school failure. *The Journal of Educational Research*, 82 (3), 158-165.
- Fowler, S. A., Schwartz, I. and Atwater, J. (1991). Perspectives on the transition from preschool to kindergarten for children with disabilities and their families. *Exceptional Children*, 58 (2), 136-145.
- Francisco, M. P. B., Hartman, M. and Wang, Y. (2020). Inclusion and special education. *Education Sciences*, 10 (9), 238.
- Gök G. ve Erbaş, D. (2011). Okulöncesi eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri ve önerileri. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 3 (1), 66-87
- Güler, A., Halıcıoğlu, M. B. ve Taşgın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma* (2. bs.) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Günden, U. O. ve Ardıç, A. (2020). Özel eğitim ile ilgili temel kavramlar. İ.H. Diken (Ed.), *Özel eğitim ve kaynaştırma* içinde (s. 2-31). Ankara: Pegem Akademi.

- Gürgür, H. (2020). Kaynaştırma (bütünleştirme) ve destek özel eğitim hizmetleri. İ.H. Diken (Ed.), *Özel eğitim ve kaynaştırma* içinde (s. 124-141). Ankara: Pegem Akademi.
- Gürgür, H. (2021). Kapsayıcı eğitim ve felsefi temelleri. H. Gürgür ve S. Rakap (Ed.), *Kapsayıcı eğitim özel eğitimde bütünleştirme* içinde (s. 2-14). Ankara: Pegem Akademi.
- Güven, G. ve Efe Azkeskin, K. (2020). Erken çocukluk eğitimi ve okul öncesi eğitim. İ.H. Diken (Ed.), *Erken çocukluk eğitimi* içinde (s. 2-50). Ankara: Pegem Akademi
- Güven, G. (2020). Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim programı. F. Alisinanoğlu (Ed.), *Okul öncesi eğitimde özel öğretim yöntemleri* içinde (s. 1-11). Ankara: Pegem Akademi.
- Hains, A. H., Fowler, S. A., Schwartz, I. S., Kottwitz, E., Rosenkoetter, S. (1989). A comparison of preschool and kindergarten teacher expectations for school readiness. *Early Childhood Research Quarterly*, 4 (1), 75-88.
- Johnson, L. J., Gallagher, R. J., Cook, M., Wong, P. (1995). Critical skills for kindergarten: Perceptions from kindergarten teachers. *Journal of Early Intervention*, 19 (4), 315-327.
- Jordan, A., Schwartz, E., and McGhie Richmond, D. (2009). Preparing teachers for inclusive classrooms. *Teaching and Teacher Education*, 25 (4), 535-542.
- Kale, M., Sığırtmaç, A. D., Nur, İ., Abbak, B. S. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1 (2), 35-45.
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2), 1-19.
- Kartal, Ş. (2021). Nitel araştırmanın desenlenmesi. M. Çelebi (Ed.), *Nitel araştırma yöntemleri* içinde (s. 212-236). Ankara: Pegem Akademi.
- Keleş, O. ve Emiroğlu T. (2020). Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları. A. Dikici Sığırtmaç (Ed.), *Erken çocuklukta özel eğitim ve kaynaştırma* içinde (s. 22-36). Ankara: Pegem Akademi.
- Kemp, C., and Carter, M. (2000). Demonstration of classroom survival skills in kindergarten: A five-year transition study of children with intellectual disabilities. *Educational Psychology*, 20 (4), 393-411.
- Kemp, C. and Carter, M. (2005). Identifying skills for promoting successful inclusion in kindergarten. *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, 30 (1), 31-44.

- Kırcaali İftar, G. (1998). ÖGÇler ve özel eğitim. S. Eripek (Ed.), *Özel eğitim* içinde (s. 3-11). Anadolu Üniversitesi: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Koçyiğit, S. (2015). Ana sınıflarında kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen-rehber öğretmen ve ebeveyn görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 4 (1), 391-415.
- Konuk Er, R., Karaman, E. ve Yıldırım Doğru, S. (2022). Okul öncesi öğretmenlerinin geçiş sürecini değerlendirmesi: Risk grubunda yer alan çocuklar açısından. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 5 (2), 153-170.
- Kumandaş Öztürk, H. (2021). Araştırma sürecinde etik ilkeler, etik dışı davranışlar ve etik ihlaller. K. Yılmaz ve R. S. Arık (Ed.), *Bilim ve araştırma etiği* içinde (s. 66-77). Ankara: Pegem Akademi.
- McLeskey, J. and Waldron, N. L. (2007). Making differences ordinary in inclusive classrooms. *Intervention in School and Clinic*, 42 (3), 162-168.
- Metin, N. (1992). Okul öncesi dönemde özürlü çocuklar için kaynaştırma programları. *Özel Eğitim Dergisi*, 1 (2), 34-36.
- Metin, N. (2018a). Okul öncesi kaynaştırma sınıfında öğretmen. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi* 2 (2), 428-439.
- Metin, N. (2018b). Özel gereksinimli çocuklar. N. Metin (Ed.), *Özel gereksinimli çocuklar* içinde (s. 1-13).
- Metin, N. (2018c). Özel gereksinimli çocukların kaynaştırılması. N. Metin (Ed.), *ÖGÇlar* içinde (s. 439-476).
- Metin, Ş. (2013). Türkiye’de okul öncesinde kaynaştırmaya ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 146-172.
- MEB, (2010). *Okullarımızda neden niçin nasıl kaynaştırma: Yönetici, öğretmen ve aile kılavuzu*. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- MEB. (2013). *Milli eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim programı (36-72 aylık çocuklar için)*. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- MEB. (2022). *Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları ulusal eylem planı (2022-2026)*. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Odluyurt, S. (2018). ÖGÇlarda okul öncesi kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri. *İlköğretim Online*, 17 (2), 1-18.
- Odluyurt, S. ve Batu, E. S. (2009). Okul öncesi dönemdeki kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin öğretmen görüşlerine ve alanyazın taramasına dayalı olarak belirlenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9 (4), 1819-1851.

- Odluyurt, S. ve Batu, E. S. (2010). Gelişimsel yetersizlik gösteren çocuklara kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin öğretimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10 (3), 1533-1572.
- Odom, S. L. (2000). Preschool inclusion: What we know and where we go from here. *Topics in Early Childhood Special Education*, 20 (1), 20-27.
- Odom, S. L. and Diamond, K. E. (1998). Inclusion of young children with special needs in early childhood education: The research base. *Early Childhood Research Quarterly*, 13 (1), 3-25.
- Odom, S. L. and Wolery, M. (2003). A unified theory of practice in early intervention/early childhood special education: Evidence-based practices. *The Journal of Special Education*, 37(3), 164-173.
- Odom, S. L., Vitztum, J., Wolery, R., Lieber, J., Sandall, S., Hanson, M. J., Beckman, P., Schwartz, I., Horn, E. (2004). Preschool inclusion in the United States: A review of research from an ecological systems perspective. *Journal of research in special educational needs*, 4 (1), 17-49.
- Odom, S. L., Buysse, V. and Soukakou, E. (2011). Inclusion for young children with disabilities: A quarter century of research perspectives. *Journal of Early Intervention*, 33 (4), 344-356.
- Özaydın, L. ve Çolak, A. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ve okul öncesi eğitimde kaynaştırma eğitimi hizmet içi eğitim programına ilişkin görüşleri. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 189-226.
- Özen, A., Ergenekon, Y., Ülke Kürkçüoğlu, B., Genç, D. (2013). Kaynaştırma öğrencisi olan okulöncesi öğretmenlerinin sınıflarında yaptıkları öğretim uygulamalarının belirlenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (2), 153-166.
- Özdoğan, M. (2021). Özel gereksinimli öğrencilerin okul öncesi eğitiminde karşılaşılan sorunlar. *Temel Eğitim Dergisi*, 11, 6-16.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (2. bs.). (Çev: M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Rule, S., Fiecht, B. J. and Innocenti, M. S. (1990). Preparation for transition to mainstreamed post-preschool environments: Development of a survival skills curriculum. *Topics in Early Childhood Special Education*, 9 (4), 78-90.
- Sainato, D. M. and Lyon, S. R. (1989). Promoting successful mainstreaming transitions for handicapped preschool children. *Journal of Early Intervention*, 13 (4), 305-314.
- Sözer, Y. ve Aydın, M. (2020). Nitel veri toplama teknikleri ve nitel veri analizi süreçleri. B. Oral ve A. Çoban (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (s. 249-281). Ankara: Pegem Akademi.

- Sucuoğlu, B. (2004). Türkiye’de kaynaştırma uygulamaları: yayınlar/araştırmalar (1980-2005). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2), 15-23.
- Sucuoğlu, B. ve Özokçu, O. (2005). Kaynaştırma öğrencilerinin sosyal becerilerinin değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 6 (1), 41-57.
- Sucuoğlu, B. ve Akalın, S. (2010). Kaynaştırma sınıflarına alternatif bir bakış: Çevresel davranışsal değerlendirme ile öğretimsel özelliklerin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 11 (1), 19-37.
- Sucuoğlu, B. ve Bakkaloğlu, H. (2018). *Okul öncesinde kaynaştırma: öğretmen eğitimi (monograf) (2. bs.)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Taştepe, T., Öztürk Serter, G., Yurdakul, Y., Taygur Altıntaş, T., Bütün Ayhan, A. (2016). Türkiye’de okul öncesi dönemde kaynaştırma konusunda yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 8 (49), 501-514.
- Tekin, D. (2020). Aile katılımı ve iş birliği. İ.H. Diken (Ed.), *Özel eğitim ve kaynaştırma içinde* (s. 294-307). Ankara: Pegem Akademi.
- Temel, Z. F. (2000). Okul öncesi eğitimcilerinin engellilerin kaynaştırılmasına ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 148-155.
- Tomris, G. ve Çelik, S. (2021). Erken çocukluk özel eğitimi: Kuramsal ve yasal temeller, Dünya’daki ve Türkiye’deki son eğilimler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 23 (1), 243-269.
- Tutar, H. ve Erdem, A. T. (2022). *Örnekleriyle bilimsel araştırma yöntemleri ve spss uygulamaları (2. bs.)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ünlü, E. (2022). Özel eğitime gereksinim duyan çocuklar ve özel eğitim. İ. H. Diken (Ed.), *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim içinde* (s. 3-17). Ankara: Pegem Akademi.
- Varlıer, G. and Vuran, S. (2006). The views of preschool teachers about integration. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 6 (2), 578-585.
- Vural, M. ve Yıkılmış, A. (2008). Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 141-159.
- Yazıcıoğlu, T. (2018). Kaynaştırma uygulamalarının tarihsel süreci ve Türkiye’de uygulanan kaynaştırma modelleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 8 (1), 92-110.

- Yıkmış, A., Aktaş, B., Karabulut, A. H., Terzioğlu, N. K. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma sürecinde yaptıkları çalışmalar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (3), 1841-1860.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (12. bs.)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yücesoy, Ö., Kırkgöz, S. ve Beşdere, B. (2021). Normalleştirmeden kapsayıcı eğitime: tarihsel gelişim. H. Gürgür ve S. Rakap (Ed.), *Kapsayıcı eğitim özel eğitimde bütünleştirme içinde* (s. 19-48). Ankara: Pegem Akademi.
- Zelyurt, H. (2021). 2018 Okul öncesi öğretmenliği lisans programının önceki programlarla karşılaştırılması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (2), 1452-1479.

EKLER

EK-1. Okul Öncesi Öğretmenleri Görüşme Formu

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİ GÖRÜŞME FORMU

Tarih:

Saat (Başlangıç ve Bitiş):

Demografik Bilgiler

Cinsiyet:

Yaş:

Mezun olduğunuz üniversite ve program nedir?

Mezuniyet yılınız nedir?

Kaç yıldır okul öncesi öğretmenliği yapıyorsunuz?

Sorular

1. Öğreniminiz sırasında kaynaştırma uygulamasına yönelik eğitim aldınız mı? Cevabınız evet ise ne olduğunu belirtir misiniz?

Evet () Hayır ()

.....

2. Kaynaştırma uygulamasına yönelik hizmet içi eğitim aldınız mı? Cevabınız evet ise ne olduğunu belirtir misiniz?

Evet () Hayır ()

.....

3. Özel gereksinimli çocukları desteklemek ya da mesleki deneyimlerinizi arttırmak için herhangi bir ek kaynağa ya da desteğe gereksinim duyuyor musunuz? Cevabınız evet ise ne olduğunu belirtir misiniz?

Evet () Hayır ()

.....

4. Sınıfınızda özel gereksinimli çocuk/çocuklar var mı? Cevabınız evet ise ÖGÇ/çocukların hangi yetersizlik grubunda olduğunu belirtir misiniz? (Birden çok işaretleme yapılabilir.

Evet () Hayır ()

Zihinsel Yetersizlik ()

Otizm Spektrum Bozukluğu ()

Özel Öğrenme Güçlüğü ()

İşitme Yetersizliği ()

Dil ve Konuşma Bozukluğu ()

Görme Yetersizliği ()

Bedensel Yetersizlik ()

Üstün ve Özel Yetenek ()

Duygu ve Davranış Bozukluğu ()

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu ()

Birden Fazla Yetersizlik ()

Serebral Palsi ()

Süreğen Hastalık ()

5. Cevabınız hayır ise daha öncesinde sınıfınızda özel gereksinimli çocuk/çocuklar bulundu mu? Cevabınız evet ise özel gereksinimli çocuk/çocukların hangi yetersizlik grubunda olduğunu belirtir misiniz? (Birden çok işaretleme yapılabilir.)

Evet () Hayır ()

Zihinsel Yetersizlik ()

Otizm Spektrum Bozukluğu ()

Özel Öğrenme Güçlüğü ()

İşitme Yetersizliği ()

Dil ve Konuşma Bozukluğu ()

Görme Yetersizliği ()

Fiziksel Yetersizlik ()

Üstün ve Özel Yetenek ()

Duygu ve Davranış Bozukluğu ()

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu ()

Birden Fazla Yetersizlik ()

Serebral Palsi ()

Süreğen Hastalık ()

6. Sizce kaynaştırma/ bütünleştirme nedir? Kısaca açıkla mısınız?

7. Kaynaştırma ortamına yerleştirilecek olan özel gereksinimli çocuklar sizce nasıl bir değerlendirme sürecinden geçmelidir?

8. Daha önce kaynaştırma sınıfında çalıştıysanız yerleştirme süreci için yapılan ayrıntılı değerlendirme yeterli miydi? Nedenlerini kısaca açıkla mısınız?

9. Sizce kaynaştırma sınıfında görev yapan bir öğretmenin kaynaştırma uygulamasını nitelikli yürütebilmesi için sahip olması gereken genel

- a. Bilgiler nelerdir? (Kavramlar, yasal haklar)
- b. Mesleki beceriler nelerdir?

10. Kaynaştırma uygulaması yürütülen okul kaynaştırma uygulamasına nasıl hazırlanmalıdır?

- a. Okul idaresi
- b. Fiziksel ortam

11. Özel gereksinimli olmayan/normal gelişim gösteren çocuklar kaynaştırma uygulamasına nasıl hazırlanmalıdır/ya da nasıl desteklenmelidir?

12. Özel gereksinimli çocuklar sizce kaynaştırmaya nasıl hazırlanmalıdır?

13. Kaynaştırmaya hazırlık becerilerini nasıl tanımlarsınız?

14. Özel gereksinimli çocukların okul öncesi dönemde okula (anaokuluna) başladıklarında sahip olmasını beklediğiniz beş beceriyi sırala mısınız? Neden bu becerileri öncelikli belirttiğinizi bir iki cümle ile açıkla mısınız?

15. Özel gereksinimli çocukların okul öncesi dönemden ilköğretim dönemine geçişte sahip olması gerektiğini düşündüğünüz öncelikli beş beceriyi sırala mısınız? Neden bu becerileri öncelikli belirttiğinizi bir iki cümle ile açıkla mısınız?

16. Özel gereksinimli çocukların okul öncesine ve ilköğretime geçişte kaynaştırma eğitiminden daha etkin bir şekilde fayda sağlayabilmeleri için önerileriniz nelerdir?

EK-2. Gönüllü Katılım Formu

Sayın Katılımcımız

Katılacağınız bu çalışma, “Kaynaştırmaya Hazırlık Becerilerine İlişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşlerinin Belirlenmesi” adıyla, Büşra Nur Cengiz tarafından 2023-2024 Eğitim Öğretim yılında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: İstanbul ilinde resmi anasınıfları ve resmi bağımsız anaokullarında görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya hazırlık becerilerine ilişkin görüşlerinin araştırılması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Nedeni: () Bilimsel araştırma (X) Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yerler: İstanbul İlinde Resmi Anasınıfları ve Resmi Bağımsız Anaokulları

Araştırma Uygulaması: () Anket (X) Görüşme () Gözlem

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı’nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz. Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı İsimleri

Prof. Dr. Serhat ODLUYURT

Büşra Nur CENGİZ

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

...../...../.....
İsim Soy İsim İmza:

EK-3. Etik Kurul Onay Belgesi

Evrak Kayıt Tarihi: 12.10.2023

Protokol No: 627969

Tarih: 31.10.2023

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERÎ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yüksek Lisans Tez Çalışması
KONU:	Eğitim Bilimleri
BAŞLIK:	Kaynaştırmaya Hazırlık Becerilerine İlişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşlerinin Belirlenmesi
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Prof. Dr. Serhat ODLUYURT
TEZ YAZARI:	Büşra Nur CENGİZ
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu
Prof. Dr. Sait ONCE (Başkan-İkt. ve İdari Bil. Fak.)	
Prof. Dr. M. Erkan ÜYÜMEZ (Başkan Yardımcısı -İkt. ve İdari Bil. Fak.)	Prof. Dr. Fatime GÜNEŞ (Edebiyat Fak.)
Prof. Dr. Yıldız UZUNER (Eğitim Fak.)	Prof. Dr. Erkan YÜKSEL (İletişim Bil. Fak.)
Prof. Dr. Hândan DEVECİ (Eğitim Fak.)	Prof. Dr. Kamil ÇEKEROL (Açıköğretim Fak.)

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Büşra Nur CENGİZ

Yabancı Dil : İngilizce

Eğitim ve Meslek Geçmişi:

- 2022, Özel Eğitim Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı
- 2020- 2022, Özel Eğitim Öğretmeni, Ekin Başak Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
- 2016- 2020, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Özel Eğitim Öğretmenliği Programı
- 2011- 2015, Serik Anadolu Lisesi